

RUK I. 315. / 1. péld.

Könyv. k. amlap az, 1 a. utján
 Kb. 5 levél.

Adó: az A-in levél.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

DEDICATORIA.

nos cum in omni tentationum genere, tum
 maximè in agonis periculo consolatur. Ea-
 dem namq[ue] sola docet hominem ex prima di-
 gnitate excidisse, & per lapsum primorum pa-
 rentum, à cognitione in ignoratiam, & à sum-
 mo bono sic in abyssum mali prolapsus esse,
 vt in pristinum locum propria vi & facultate,
 nisi diuinitus adiuuetur, remeare nequeat.
 Hæc monstrat Draconem illum magnum, &
 rufum, serpentem antiquum, vocatum diabo-
 lum & Satanam (qui die noctuq[ue] summo stu-
 dio, totus in id incumbit, vt suis fraudibus &
 insidijs, animas nostras, sanguine filij Dei re-
 demptas interficiat) quibus armis & tormen-
 tis debellare possimus. Eadem ostendit quo-
 modo, tam potenti, callido, & astutissimo ho-
 ste deuicto, vitæ æternæ participes in Christo
 Iesu, vnico nostræ salutis assertore reddamur.
 Hæc non sunt in Ethnicorum nugis & scrip-
 tis, sed in solo verbo Dei, nobis patefæcte
 querenda. Huius rei memor Nobilis & G-
 nerosus vir, pietate, doctrina & virtute pra-
 stans, Ioachimus à Beust in Planicio, I. G. Ger-
 berrimus, ante a[n]nos quinq[ue], volens con-
 stantitati salutaris consilio, subuenire, &

A iij

EPISTOLA

Enchiridion quoddam de arte bene beateq;
 moriendi, quod ego ex adhortatione & com-
 missione Spectabilis & Magnifici Domini Do-
 mini Francisci à Nadasd, perpetui terræ Foga-
 ras & Comitatum Castri Ferrei & Soproni-
 enſis, Comitum, Agazonum Regalium Magistri,
 Sac: Cæs: Regiæq; Maiestatis Consiliarij, ac Su-
 premi partiû cis Danubianarû Capitanei, &c.
 patroni mei gratiosissimi, iuxta tenuitatem
 ingenij mei, in linguam Hungaricam ex latina
 transtuli. Cuius libelli quanta sit utilitas, di-
 gnitas & necessitas, non nisi athei ac impeni-
 entes illi, qui Dei numen assidue dedecoran-
 t, suum exitium quasi coniurant, inficias ite-
 rent. Bene posse viuere, & confecto huius
 egrinantis vitæ curriculo, ad æternas bea-
 tioralitatissedes transvolare, est omni-
 confectio humanorum operum, maximum
 constantissimum. Neq; enim arbitrandum
 est humanum præcipue conditum esse,
 cuius vitæ miserias, vt omnibus for-
 tibus expositum, perpetuis calamitati-
 bus & excarnificetur: vel ad pom-
 pas & alias fugaces huius vitæ volup-
 tates cœlestibus, terrena seſtetur:

fed

DEDICATORIA.

sed ad veram Dei cognitionem inuocationem, & celebrationem, quarum finis, est felix in caelestem patriam transitus. Felices eramus, si in statu integritatis persistissemus, iam vero cum per lapsum hebefactus sit intellectus, infatuata voluntas, eoque putridior, & deprauatior facta natura, quod excellentior fuit, generatio prior, non alia ratione, ad amissae felicitatis integritatem peruenire possumus, quam si ad Deum, a quo excidimus, reuertamur, si Deo reconciliemur, si eius gratiam recuperemus, si nostris natalibus reddamur, ut eius aliquando faciem, in reditu videamus, qui reditus ad Deum, hic in reconciliatione cum Deo inchoatur, in altera autem deum vita, in perfecta Dei visione consumabitur. Haec omnia quomodo nobis contingant, & suauissimè & plenissimè tradit hic libellus. Si igitur periturae opes tantopere cumulantur, si diuitiae summo studio congeruntur, si palatia extruuntur magnificentissima, si sumptuosa eriguntur aedificia, quae futurissimè transitoria sunt, dignum profectum summum hoc bonum, per quod immortalitas confertur, & caelestis vita acquiritur, habebis manibus summo conatu haurire.

EPISTOLA

lam arbitror tam ignaram, stupidam ac ab
 omni sensus & rationis culmine remotam esse
 personam, ex omnibus sub sole creatis homi-
 nibus, qui leuiore causas potioribus, transi-
 toria sempiternis. lucens aurum argento, fili-
 cem gemma, vitrum lapide precioso non com-
 mutaret. Verè longè præstantiora commoda,
 ex hac frugifera nascuntur arte. Nihil aurum
 nihil argentum, nihil gemmæ, lapides candi-
 disigni nullius precij, si comparas cum dulce-
 dine illa cœlesti, quæ ex palmifera ista benè be-
 ateq; moriendi ratione discitur & decerpitur.
 Extruantur palatia picturis varijsq; cellaturis
 refulgentis, regia condatur aula, auro rerumq;
 omnium luxu effulgens, hæc omnia vanitas
 vanitatû, & omnia vanitas, corruent aliquan-
 do temporis vicissitudine. At verò ars quæ
 hic tradit rationem reditus ad Deum, est arx
 Præpotentis Dei in æternum permansura, ca-
 strum Christi munitissimum, murus S.S, fir-
 missimus, fidei vexillum, pietatis signum, æ-
 ternæq; salutis trophæum. Hæc omnia planio-
 rent & illustriora, si mandata Christi, & fan-
 tum in ecclesia Dei virorum, quibus nos
 tur, vt relictis omnibus impedin-

DEDICATORIA.

tis, in dies præparemus nos ad emigrationem
 ex hoc ergastulo, exactius nobis perpendenda
 duxerimus. Neq. n. existimandum est; sal-
 uatorē nostrum inani verborum, hominum
 aures ferire & verberare. Scit etenim cum
 astutissimis Spiritibus uobis pugnam esse
 scit huius senescentis mundi securitatem, &
 ideò salutē nostræ benè consultū cupiens, to-
 ties hortatur, ut vitemus crapulam, ebrieta-
 tem, & curas huius vitæ, & vigilemus, quia ne-
 scimus quādo Dominus venturus sit, serò
 an media nocte, an galli cantu, an mane, ne,
 cum venerit repente, inueniat nos dormien-
 tes. Id ipsum faciunt & Apostoli dicentes:
 Scitis, quia dies Domini sicut fuit in nocte, ita
 veniet: igitur non dormiamus sicut & ceteri,
 sed vigilemus, sobrii simus, & oremus, quia
 aduersarius noster diabolus, tanquam Leo ru-
 giens circum it, quærens quem deuoret, cui
 resistamus fortes in fide. His & similibus
 adhortationibus si vnquam opus fuit, hoc
 profectò decreuentis & iam iam finem accep-
 turi mundi tempore, quo & ecclesia Dei verè
 orphana inter sæuisimas procellarum tem-
 pestates miserè gemi: & diabolus cò feruen-

tiori

EPISTOLA

tiori rabie suas in nos sagittas dirigit, quò minus temporis sibi reliquum esse videt, ad trahendum secum in æternum exitium, quàm plurimos: & homines carnali securitate inestati, nolunt in se ipsos descendere) maxime omnium opus est: eoque magis. quò cum callidiori, fortiori ac potentiori hoste certamen nobis incundum est. Nam si pugnandum esset carni cum carne, utique pugnandi ratio, quoquo modo æqua esset: sed fragilem & mortalem hominem, cum immortali & inuisibili spiritu (qui potest se transformare in Angelum lucis, & cuius ictus ac insidiæ, neque caueri neque prospici possunt) pugnare debere, hoc demum & difficillimum & periculosissimum est. Hæc summa, artis bene beateque moriendi, necessitas dignitas, & utilitas, ab ipso hominis fine, à mandato Dei, & sanctorum Dei virorum, ab hostis calliditate ac rabie, senescentis denique mundi securitate sumpta, non potest non impellere pias & salutis sine cupidam mentes, ut hunc libellum, autem quanto preciosorem, quanto lux, tenebris, & anima, corpore, summo studio, magnaque cum animi alacritate appetant, discant, legant, & pe-

ctoris

DEDICATORIA.

& toris scrinio includant. Iam quod me at-
 tinet, ne fidi Meccenatis præsidio destitutæ
 in lucem emitterentur, hæ translationis meæ
 primitiæ, Tuz G: D. Magnifice Heros eas of-
 ferre visum est. Nam cum ob humanitatis
 studia linguarum cognitionem, multarumq;
 rerum peritiam, nec non multiplicia, in ipsam
 Ecclesiam Christi beneficia hoc tempore col-
 lata, & pijs omnibus nota, illustris sit nominis
 tui gloria, nihil me virtute tua Heroica alic-
 num facturum putavi, si sub clarissimi tui no-
 minis patrocinio hoc opus publicari curarem.
 Quo minus autem dubitarem M. D. Tuam
 patronum mihi deligere (deterrebat .n. me
 primum ab hoc proposito, subrusticus qui-
 dam pudor) animum addidit mihi Spectabi-
 lis & Magnificus Comes Franciscus de Na-
 dasd patronus meus gratiosissimus. Hic .n.
 mihi spem nõ dubiam fecit, hanc meam qua-
 lemcuq; opellam, M. V. non ingratham fore, eo-
 q; magis, quòd hoc olim sine Tua M. librũ huc
 ipsi tradiderit, vt in vsum nationis Húgaricæ
 transferretur. Quod igitur diuinæ bonitati
 gratum, & Ecclesiæ faustum & salutare sit, pro-
 dit hic liber sub tuo vit Magnifice nomine,

EPISTOLA

Quare tuam M. D. studio subiectissimò obnixè oro, vt hoc donum, quantitatis quidem parue, qualitatis autem magnæ, ita æqui boniꝫ consulat, quemadmodum Saluator munusculum illius pauperulae, & me meaq; studia sibi commendata habeat. Deum patrem Domini nostri IESV Christi, ardentibus votis toto pectore oro, vt M. Tuam D. diu conseruet incolumem, Spiritutq; suo sancto perpetuò gubernet, ab omni periculo defendat, ad veritatis cœlestis propagationem, ac eandem cum omni sua posteritate tandem æternæ salutis participem faciat. AMEN. Datum Szarini, in festo Decolationis Ioannis Baptistæ, qui dies lugubri habitu deplorat, miserabilem Ludouici Regis Hungarorum cladem, Anno virginici partus M. DC.

Gen. et M. D. V.

Seruitor addictissimus

Stephanus Magyarinus.
Senior in Ecclesia IESV
Christi verè Catholica.

AZKERESZTIEN OL-
uasónac.

AZ nyomtatásban helyen helyen
vetec eset, Keresztien oluaso, mert az kö-
nyűnyomtató, nem tud Magyarul, s en
magam penig, nem lehettem minden-
kor jelen az corrigálásban: de könnyen
magadtolis[meg] emendálhatod, ahol
egy bötüt masert töt, vagy az igeket
meg szaggatta, meg kettősztette, vagy
az bötüknek helieit meg változtatta,
bennec el hágot, Görög bötüi nem vol-
ta: azoc helyet deackal elt. En azoka-
nac még iobbításat az kegyes oluasora
bíztam, meg elegeduén imez köuets-
kezendö vetkeknek meg igazításaual.
Te azért ki lelkednek öröc iduesseget
szereted gyakran figielmetelen oluaso-
sad ez kis könyuetsket, és tanításat fo-
gadgyad: Melyre az atya mindenható
Isten szent fiaiert adgyon eröt, segitse-
get, Amen.

Az masodic lenelen, pro Pharoa, mond Ph
fol 8. mond a datic, fa. 2. Vraac igaz (raho.
fol 18. mond könnyen.

fol 34. fa. 2. ez iget vadolo torold el az hol
vagyon, s. ted az vtaña kóuetkzendő vers
vegeben, imigy, az iszonyu czeleketeknek
vadolo lelki ismerete.

fol. 35. mond meny dördül.

fol. 40. tört. fol. 42. melyne,

fol. 48. fa. 2. mond előbben az elgöben helyet

fol. 51. fa. 2. oluafd veterttem.

fol. 54. fa. 2. v, 7. had el az iget, nem, az hanem

fol 62. fa. 2. serken, akar. (vran,

fol. 66. fa. leany előt.

fol. 68. oluafd noha,

fol. 71. fa. vgyan,

fol. 87. fa. 2. leszen.

fol 100. a szizonynac, fol 101. fa. 2. felē

fol. 103. fa. 2. felenc.

fol. 105. fa. 2. giötrelmenec.

fol, 108. az ó Angyalinac. fol. 112. fa, 2. het atya,

fol 115. hinnenc ő benne (fiakis.

fol. 121. fa. 2. modgyat telenti,

fol. 142. hogy az sokaig őszue.

fol. 147. fa, 2. iol ezzem, meg tartottal, so-
giatkozic,

Az lol

1735

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

AZIOLES BO-
DOGVL VALO MEG

Halasnak tudomaniarul irat
tatot kézbéli könyv
uetske.

MINDEN Mesters
séget, meg tanol
hatni, auagy az ter
mészetnek folyas
sábol, auagy em
beri szorgalmatosságbol, tanulas
bol, és gyakorla
bol, á mint erre
szepen meg tanit Plutarchus, az
giermekeknek fel neuelésbeli ok
tatásokrol irot könyuetskeiben:
az meg halasnae mesterléget pe
dig, csak á sz. Leleknek (kinee
vilagosítasanelkül semmi nints az
emberben) segítségéből tanolhat

ni meg, az Isten igei enec giakora
ta valo oliasafabol, es elmekede
feből, s az Istenec buzgosaggal
valo segitsegül hiasafabol, a mint
az Istenec embere Moses, az ő i
matlagaban, meg mutattya, mond
uan: a. Tanits megh minket V
ram, enec meg gondolafara, ho
gy meg kellyen halnunk, had tud
hassuc megh az mi napjainknac
szamat, hogy isrhassunc bõlts
szíuel.

Pál. 90.
V. 12.

Sirattya ez sz:ember, az embe
ri élet nec rövid voltat ebben, ho
gy az ő zón viz elõt, az Patriar
chac nagy idő sõe voltanac, es ki
lentz szá ez tendõnel többet, sõt
közel ezer esztendeigis élet nec

Gen. 5. v. volna, b. az ő zón vize utan pedig,
5. 11. 20, Istenec haragjabol ez lõt legyen,
27.
hogy

hogy az Patriarchae ideieknek,
 csak tized részétis, alig érhetec
 el, az ő vtannoc valo emberec. ^{c.} A
 braham, c. 175. esztendeig élt: ^{Gen. 25.} Isa.
 ac, d. 180. Iacob Pharaoh Kiraly ^{v. 7.}
 előtt monda: e. az en budosafom ^{d.}
 nac esztendei. ec napiai, az es ^{Gen. 35.}
 harmintz esztendőc, keuesec, es ^{v. 28.}
 niaualiasoc, es nem ertec az en at. ^{c.} ^{Gen. 47.}
 taimnac eleteknek esztendeinek ^{v. 9.}
 napiait, az mellyekben őc budos-
 tac. Minden napiay pedig Iacob
 életenec lőne az 47. esztendőc.
 Vegtere az emberi életnek hatara
 f. hetuen es 80. esztendőkre szá- ^{E. Psa. 90.}
 battatec. ^{v. 10.}

Ennec okaert, Moses ebben az
 ő Rőniörgeseben nem haszontalan
 kiáltással él, mikor eszt mongya:
 ki tudhattya meg az te haragod-
 nac ereiet? es ki felia te harago-

dat' mint ha mondana, senki nem.
Akar tehát minket az mi bűneink
ról emlékeztetni, valamenieszer,
eszt a mi életünknek rövid voltat,
heufogat, es niaualias voltat, mi
magunkban megh érezzük, és az
zoknac érzékélegiuel indittatunc.
Ennec okert meltan kialtya Mo-
ses, hogy meg mondhatatlan az
Isten haragyanac ereie, az bűn el-
len, mely által az halál be iöt ez

g. Rom. 5. vilagra, g. mert az Isten az halalt

v. 11. nem teremtette. (á mint az böltsnel
h. itua vagyon, h.) hanem az ördögnek

Sap. 1. v. irigysegeből, az mi első szüleinke

13. 16. & nec velle egyyet értesec által iöue

Cap. 2. v. be ez vilagra. Az te edgyezesed,

24. vit tegedet oh ember az halalra,

i. vgy mond sz. Agoston, i. az ha-

In Ioan. 12. | lal bér, kit az mi bűnünec által, az
Cap. 12. | mi engedetlensegünkel szerzes-

tünec

tünc magunknac, azt mongya
Photinus.

Annak okaert int Moses, hogy
ha böltszziel akarunc iarni, ta-
nolliuk meg, hogy minekunc meg
kellefsec hahnunc, az miképpen
Dauid tulaidon maganac valo he-
lyen imatkozic, monduan: K. Ie- k,
lench meg Vram ennekem az en Pál, 39
vtolso vegemet, és az én napiaim- v. 5
nac szama menij legyen, had tud-
hassam meg hogy en csak egy i-
deig valo vagyoc. Ime egy teny-
erni mertekniue tötted az en napia-
mat, es az en idom vgy mint sem-
mi te előtted, bizoniara merő hia-
ba valóság minden ember miglen-
élis. Az mi életünk nec napiai, o-
lyanoc ez földön l. mint az arni-
ec, melyben semmi allandóság nin-
tsen. Az Isten az embert föld-

m. böl teremtette, m. es vizsontag
Syr. 17. porra teszi őtet. Innet vagy on
v. 1. ma mind örökre meg marad
n. Heb 9 do regy kötes n. hogy egytzer e
v. 27. gytzer minden embernek megh
Eccl. 14. kellestec halni. Minniaiunkat egy
v. 12 halal varia, meg kel egitzer az ha
Pfal. 31. lalnac vtat niomni, mind venek
v. 15. nec s. mind iffiaknac egy arant es
Pfal. 89. legiesleg meg kel halnioc, egy em
v. 47. bert sem fut meg, az pokolbeli kis
ralne aszszony a kegyetlen Pros
o. serpina, a mint Horati9 mögia, o.
lib. 1, car. Az io es bölch feiedelem, az
o dc. 28. harmadic Frideric Chaszar, midön
arra kerdetneiec egy olykor, mire
kellene, leg főkeppen embernek ez
vilagon gondot viselnie, felele, ho
gy az Isteni felelemre, es ez vilag
bol valo kimulafra, mely felelet ia
gen igaz, a mikeppen, az felső 90.

Pfal

7
Pſalmusban, nagy ſzepen eneklet-
te az Poeta, monduan.

Noſſe Deum, & benè poſſe
mori ſapientia ſumma eſt.

Iſmerni Iſtent, es iol halhatni
meg, leg nagyob böltséſeg.

Mely mondaffal ſz. Agosſtonis
p. edgyet ert, á hol azt mongya,

Semmiről egyebről ebben az mi
budofaſunknac éléteben ne gon-
dolkodgyunc, hanem csak erről,
hogy nemis leſzünce mindenkor
it, es ottis keſzitünce magunknac
az iol eleſſel helyet, á honnat ſo-
ha el nem megüünce. Gregorius
mond, az bölts ember nec, mind
egéſz életenece az halalrol valo
gondolkodafnac kel lenni. Iſmet:
igen ſzorgalmafztattya magat az,
á io chelekedetben, az ki minden-
kor az ő vtolſo vegeéről gondolko-
dic.

B4 Hogy

P.
tract. 31.
in Ioan.

Hogy pediglen, az meg halas-
nac tudomaniat (melyről szólni kez-
dettem) valami rövid moddal, az
menyere Isten kegyelméből enne-
kem engedtetie, könnyeb értele-
mel tanithassam, és meg mutathas-
sam, ez könnyuet két rezekre oszt-
tom, holot az, az oluasonakis ked-
ues szokot legyen lenni, és minden fe-
le dologbanis nagy vilagossagot
hozni, az miképpen Socrates mód-
gya, q. es ez kezbeli könnyuet két
harom részre osztom. Első rész-
ben neminemű Parantsolatokat
adoc arról, miképpen kellestec ezt
az életet rendelni, és ez vilagi időt
veghez vinni vgy, hogy iol és bo-
dogul, ebből az életből, az men-
ny életre költőszhessünc. Az ma-
sodic részében. szolloc ez földi é-
let nec niomorusagirol, és az men-

q.
In Phoc-
dro Pla-
tonis,

niei

54

niei életnek vigalagos örömiről.
 Harmadic és vtolfo részében, szo-
 loc az halalról, mitsodà és hany
 fele legyen, és az vigasztalásokrol
 az halálnac rettegési ellen, mind
 egész életünkben, és kiualtképpen
 halalunc oraian, az mellyekkel el-
 hetünc. Mind ezekben az kö-
 nyuetskénc három részében, az
 sz. irással kel bizonyítani, mert e-
 zeknelkül az bizonyágoknelkül,
 az mi tetté sünknc, és beszelle-
 sünknc hitelen nintsen, à mint O-
 rigenes mondotta, super Hierem.
 hom. 1.

ELSŐ RÉSZ.

NEMELY MEG TARTAN-
 do Parantsolatokrol, hogy iol és
 szentül, ebből az testi életből, az
 mennieire mehess.

Bv Holot

ELSŐ RESZ AZ PA.

Holot az egész Philosophia,
 Plato bizonyos tétele szerint
 semmi egiéb ne légyen, hanem az
 halálról való gondolkodás, és az
 halálhoz való készülés, és holot
 minden mesterlégnec tulaydon
 Parancholati legyenec, ezokaért,
 ez vilagbol való io ki mulafrol, és
 bodog meg halafrol, (mely bizo-
 niara, mesterlégek nec mesterlége,
 és tudomaniok nac tudomanya)
 neminemű parancholato kat adoc
 szemetec eleibe, mellyec arra int-
 nec, miképpen kellefféc a Keresz-
 tyén ember nec, az ő életét el ren-
 delni, hogy ezből az tisztatalan
 vilagbol, iol és szentiül, által me-
 hessen, az menniey tiszta hazaba.

ELSŐ PARANCZOLAT.

Az Isten nec igéiét szeressed, és
 az Vrat fellied. Te

TE akar ki legy, mingiarast az
 te első iffiusagodtól fogva,
 Kezd el az Istenec igeiét sz eret-
 ni, és az Vrat felni, az Prædicator
 Salomonnac amáz Parancholat-
 tyá szerént, r. ahol azt mongya: r.
Ecccl. 12,
v. 3,
 emlékezzél meg az te teremtd-
 ról, az te iffiusagodnac ideiben,
 mely mondasrol, vgyan valoban
 iruan sz: Agoston. így szol: Ate-
 kozot minden valaki az ő zöldele-
 lő iffiusaganac szépfeges és io il-
 latu viragat, az őrdőgnec adgya, Az Isten i
felelem-
nek hasz
na.
 az ő rufnia duda, es szemetes vén.
 ségenec pedig büdös sepreiet az
 Istenec szenteli. Ha te sz ereten-
 ded az Istenec igeiét, és az Vr-
 nak felelmeben elendesz, gyüldölni
 fogod az keuelyseget, mellyet ha-
 nem chelekeszel, az Isten, ki az a-
 lazatosoknac az ő Regyelmet ad-
 gya,

ELSŐ RESZ AZ PA

2. T. Pct.
 5. V. 5.

 gya, s. ellened ali teneked, mert az
 mit az alazatos szű giüt (á mint
 szent Gergely mondgya) azt az ke-
 uely szű el tőkozollya. Ez légye-
 en az te fő gondod, hogy az I-
 stent tisztá elmével keresled, azt
 mondgya Bernhardus.

Ezt az Istenec igeiét, és fé-
 lelmet, mindeneknél inkább szeres-
 sed és tanolliad. Mert bizonyos
 dolog az, hogy valami tanittatic
 az Istenec igeiében, az merő igaz-
 sag legyen, és valami abban igirte-
 tik bodogsag. Mert az Isten cza-
 lardagnélkül való igazsag, gonof-
 sagnélkül való ióság, szegeny-
 segnélkül való bodogsag, vgy

 2. Ptal 12.
 v 7. 18.
 v 30.

 mond Chrysoftomus. Mert (á
 mint sz. David t. mondgya) az Vr-
 nac beszedi tisztac, mint tűzzel
 az kohban megh probaltatot. es
 hetzer meg tisztittatot ezüst. Az

RANCHOLATTOK. 7

Istennec igéie, az erkölt:őknec
iobbulásokban mutattya meg az
ő természetit, az ő mélységét az iu
talmoknak igiretiben, rettenetes
nézéfét meg mutattya az büntetés
beli remitefekben. Mert igaz a
Parantsolatókban, melységes az
igiretekbén, rettenetes az feniege-
tésekben, (az mint Gregorius mondja)

u. Az Istennec igéie oly vesztő őu, super
és palta x. mellyel meg vizsgál. Ezechie.
taltatunc, az, a mi szüünk nec, y. ^{hom. 6.}
öröme és vizsgálaga: mely meg ele ^{x. Psa. 23,}
ueniti, z. az lelkeket: az Istennec ^{v 4.}
igéie, a mi hitünk nec oly fegyver ^{y. Hie, 15}
re, ^{v 16.} mellyel az gonosz ördög nec, z, Pl. 19.
minden tűzes nilait meg őltihatti. ^{v. 8.}
uc, és az öröc életet, ^{a. eph. 6} el vehettiük. ^{v 16.}

Az Istennek minden beszede ^{b. Ioan.}
(mint Salomon mondgya,) ^{v. 24.} igen ti-
szta, paisoc az ő benne bizóknacc. ^{Prou.}

Mely ^{30. v. 5.}

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

Mely Isten igéi éneke buzgósággal
 való tanolását, sz. David az iffiak
 d. Pf. 116⁶ nac eckepen aianlia, monduán, a
 v. 9. vallyon mi modon tisz tittyá meg
 az ihu az ő vtát / hanem az te be
 e. & v. szédit nec meg őrzéséuel. Es vgye
 105. an azon Psalmusban, ' igit szoi:
 VVram az te igéd az én labaim
 nac égő szővétnéke, és az en őszue
 nim nec vilaga. Az iffiuságnac ge
 riedezése, és gonofra hailando ter
 mészeté meg iobbittatic, ha életét
 az Isten igéihez szabja, mert az
 Isten nec igéie, io vezérő mestere
 lesz en az iffiuságnac.

Az szüleknek is gondgyoc lé
 gyen rey. /, hogy kiczin ségektől
 fogva, az Isten igéiére szoktassac,
 és oktassac őket az Isten nec igéi é
 ben, hogy fellyec az VVrat, és az
 büntől meg szüniene, és az keue
 ly ségtől

Az szü
 lec id
 niczac
 magzat
 tiokat.

CZOLATOKROL. 8

lyfégtől fuffanac, ^a mikeppen ol-
 ualluc ^f hogy Tobias az ^o kis fiat ^{f, Tob. 4.}
 tanította. Es az Istenis Abraham ^{v. 6.}
 felől így szól, ³ Tudom eszt, hogy ^{g. Ge. 18.}
^o meg hadgya az ^o fiainac és az ^o ^{v. 19.}
 haza nepenec ^o vtanna, hogy meg
 őrizzéc az ^V Vrnac vtat, és igassa-
 got és itiletet czelekedgyenec. Ec-
 keppen Ezechias Kiralis, az ^o ha-
 laadafaban, mond ^a Hirdeti az ^a ^{a. Isa. 38.}
 tya, az fiaknac az te igassagodat. ^{v. 19.}

Annac vtanna, Isteni félelem
 bennis ély, mely, ^b kez deti minden ^{b. Prou. 1}
 bőltsesegnec, mert az Isten félőnec ^{v. 7.}
^c iol léfzen mind végiglen dolga, ^{Eccl. I. V.}
 és az ^o halalanac napian aldadic ^{c. Psa. III.}
 meg ^o. Az ^{ki} gonoszul él, az ^{v. 9.}
 gonoszulis hal megh, ély iol ^a ^{Eccl. I. V.}
 zert, hogy gonoszul ne haly ^{12.}
 megh, azt mondgya Szent ^{Prou. I. V}
 Ago ^{33.}

ELSŐ RESZ AZ PA

d. sermo, Agoston d Felliétec az Vrat e min
 24. den ő szenti, mert semmi fogyat
 e. Psa. 34. kozaloc ninchen az őtet félők nec.
 v. 9. Mariais az ő énekében így szol, f
 f. Luc. 1. Az Vrnac irgalmassaga, nemzet
 v. 50. ségről nemzetsegre vagyon, az o
 g. Psa. 25 kon kic őtet felic. I smet ő kich
 v. 13. da az ember ki féli az Vrat f meg
 tanitya azt az vtra, kit valasztot
 maganac; Annac az ő lelke, az iok
 ban meg marad. és az ő magua ő
 röksegül biria az földet: erőstegec
 az Vr, az őtet félők nec: és az ő
 frigyét meg nylatkosztattya ő ne
 ő kic.

Mely Isten igéieről, és felelmé
 a. Psa. 34 ről, vgyan azon Daudid mond: e
 v. 8. Az VRnac törvénye tökéletes:
 meg nyugotuan az lelkeket. Az
 Vrna cigaz bizonylag tétele, böl
 cheseket aduan az kisdedek nec,

Az

CHOLATOKROL. 9

Az VVrnac parantsolati igazac:
 kie meg vidamityac az sziuet. Az
 Vrnac paranczolattya tiszta: ki
 az szemeket meg vlagosittya. Az
 Vrnac felelme tiszta: meg marad
 mind öröckön öröcke. Az Vrnac
 itileti igaz mondas, mindenestől
 fogva igazac: sockalkiuanatosbac
 az tiszta arannal: és édesbec min
 den szín méznel. Mely soltarnac
 mindenic igéie, méltogondolko
 dasra. Először az Vrnac törvénye
 neuészetic, tisztanac és tökéletes
 nec, az emberi törvények nec kü
 lömbfégére nézue, mellic gyakor
 ta, rut otsmanyoc, és tökéletlenec.
 Touaba mondatic erős bisonfag
 tétel nec: holet vizzontag az em
 beri okossagoc, mindenkor téue
 lyegyene, és habozzanac. Az kis
 dedeket és egyigüueket oktattya,

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

b. i. Cor. 1. v. 11. böltséleget aduan az gorombak-
 nac, és az tudatlanoknak, és ez vi-
 lag szerént b való bolondoknak,
 igaz örömmel meg vigasztaluan
 az szívet, és meg czendesítuen az
 lelki ismeretet.

Mondatic az is, hogy az Vv-
 nac Parantsolati igyenesec, mert
 ot nintsen, semmi horgas, félre hay-
 lot, auagy hamis, az mint széllel
 az emberi törvényekben lenni ta-
 laltatic. Meg vilagosítottac az sze-
 meket, de viszontag az emberi
 szerzésec, kőrös környül merő se-
 téslegetöntenec. Suma szerént iga-
 zac és hamisságnélkül valoc azoc,
 mellyeket Isten minékünc előnk-
 ben adot, kit az emberi törvények
 ben lenni nem tapasztalhatz.

Feye tehat az merő igaz böl-
 tsélegnec az, hogy szeressed az I-
 stennec

CZOLATOKROL. 10

Istennec igéiét, és ő magát az Isten
 félyed, az mint Prædikator Salo. c. Eccl. 12
 mon mongya ^c hogy az Isten fél. v. 13.
 lyed, és az ő Parantsolatit tarez ^d. Deu. 6
 meg es Mosefis, ^d Az te VVra ^{v. 13.}
 dat Istenedet félyed, és őtet tisztel. cap. 10.
 lied. Es most Israel ^c mit kiuan ^{v. 12. 20.}
 vgyan többet te tölled az te Vvrad ^{cap. 31. v}
 Istened: hanem ezac eszt hogy fél ^{12.}
 lyed az te VVradat Istenedet, és
 eszt hogy iary az ő vrain, szerese
 sed őtet, és szolgálj ő neki az te tel
 lyes szivedből lelkedből. Malachi ^{f. Malachi}
 asis mond, ^f Az fiu tisztely az a
 tyat, és ^d szolgálj az ő VVrat. Ha
 azért én atyatóc vagyoc hol az én
 tisztességem? és ha en VVr vagy ^{g. mal. 3}
 oc. hol az en félelmem? Ismet ^{g. v. 18.}
 Terietec meg, és meg lattyatoc, mi
 tsođa külömbség legyen az igaz
 és Istentelen köz őt, az köz őt, ^d ki

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

2. Cap. 4
V. 2,

szolgal Istennec, és az ki nem szolgal ő neki. " Fel támad ti nektec kic az en neuemet félitec az igazságnac napya, és egessegg leszen az ő szarnyai alatt, és elő mentec f meg sokasultoc, mint az megh hizlalt tulcoc, és labatoc ala tapod gyatoc, az Istenteleneket, &c.

Eszt az Isten igéienec szerelméről és az VVrnac felelméről való parantsolatot, minden emberec, mingyarast, meg kiczinsegektől fogua, tanollyac meg, mert az mit az első esztendőkbén, az gyermekek meg tanolnac, ahöz inkább ragaszkodnac á mint Horatius mongya, hogy : az VVy fazec sokaig meg tartya azt az első szagot, kit egytzer beleye töltöttec.

Es ez az Isteni tisztelet, mindenre hasznos, biruan mind ez ielen
valo

CZOLATOKROL. 11

valo életnek, s mind az iőuendő-
 nec meg aiandékozasanac igireti-
 uel, a mint szent Pál mongya b. b. i. Thi.
 Minden bűlgaiban keducséges 4. v. 8.
 aratas embernek az Istenni tiszte-
 let.

Az ki Isten félő kegyes ember,
 az nem tud az igaz ioknélkül szű
 kölködni. Az kazdag Isteni tiszte-
 letnek mindene vagyon, azt mon-
 dgya Stigelius. Az Isten meg sza-
 badittya az Isten félő kegyes em-
 bert, minden gonosz bol. Egyedül
 czac az egy kegyes Isteni tiszte-
 let io, az embereknél, az mint La-
 ctantius mondgya: Az egy Iste-
 nes kegyesség őriző vigyazas, me-
 rt az Isten tisztelő kegyes ember-
 nek ninczen gonoz élete, sem a
 szerencze rayta nem Vralkodic:
 mert az Isten minden gonosztol

C iſy meg

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

meg menti az keges embert, mert az emberekben ezac az egy kegyes ség egyedül id.

e. Tit. 2.
v. 11.

Az mi dolgunc az hogy it ez vilagon kegyesen élyünc, mert a végre ielent meg az Istenec, és a mi szabaditonknac kegyelme, minden emberek nec:tanitudn min ket, hogy meg tagaduán az hitetlen Istentelenféget, és ez világi kiuanságokat, nértékletesen, igazan és szentül élyünc, it ez ielen valo vilagban, varuan amaz bodog reménféget, és amaz nagy Istenec, és az mi meg tarto Iesus Christusunknac diezösségé nec meg ielenését. Mert minékünc. Kie mind öröcké meg akarunc maradni, az öröc Istenec akarartyát kel ez elekednüne, aszt mongya d Cyprianone Do-
minica.

Ha öröcke meg akar sz ma-
radni

CZOLATOKROL. 12

radni, szeressed (azt mondgya szene
 Agofton. ^{e. Tracta.}) az VVrnac igóiet, me-
 ly öröcke meg marad. Az kic ötet ^{7. in loa.}
 szeretic,) az oc (azt mondgya az ^{f. Eccl. 2.}
 bölts Syrac.) az ő mondasát meg ^{v. 21,}
 tartyác.

Szeressüc ezokàért mijs, és ő
 rizzüc meg az Istenec igóiet, me-
 lyből az igaz Istenec ismeretire
 iuthatunc, az iò lelki ismeretben
 részeltetünc, és ezből, az siraloma-
 nac nyomoruságos völgycből, bo-
 dogul mulhatunc ki: mellyec bi-
 zonyára amaz álhatatos, és mara-
 dandò iòc, mellyeknél nagyobb-
 kat ember nec elméie nem gondol-
 hat, és szíue nem kiúíthat. Annac
 okaért gondot visellyünc reyá, ho-
 gy az Christufnac beszéde, bölse-
 gel lakoz zéc mi bennünc, Co-
 los. 3, v. 16.

MASODIC PARANCZO.
lat. Iòzanon ély.

NAgy tobz òdásd töttec régen
az Romayac, az mint Helio-
gabalufrol (ki hat czaz Strutz feyet)
és Vitelliusfrol irydc (ki két ezer kü-
lomb külömbféle halakat) hogy égy
vaczorán vitettenec volna az ven-
dégec eleyben. Végezetre némel-
g. Lib. 5. lyecc másféle elefégeccel, éltenecc,
cap. 18. li. czac buyafágos tobz òdásnac és
7. cap. 16. magoc mutogatásnac kinyességécc
a. Lib. 5. cap. 8. & ből, mi keppen az Historic, bizo-
lib. 19. ca. nittydc. Lásd meg elzt ³ Gellius
15. nal, ^a Macrobiusnal, ^b Pliniusnal
b. Lib. 9. ^c Suetoniusnal, ^d Senecánal, ^e Ae-
ca. 16. 18. lianusnal, el annira, hogy igazán
c. Galig. cap. 87. mondotta legyen Chryssippus, ho-
d. ad Lu. gy néminémü ételre geriesztő in-
cil, Epif. gerlődesec tal. Altattac legyenec, ol-
90. lyac, mellyec nem az életnecc tapli
c. Lib. 13. lásd

CZOLATOKROL. 13

láfára való szükséges élés által, ha
nem az embereknek lator torokos
súgokból találtattának, az elmé
nek buya tobz odása által, Idő va
lo Lucianusnac s amaz fen kialto^{f.} Lib. 3.
mondása.

O minden dolgoknak tékozló
tz ifrasága.

Mely soha meg nem elégszel
keves készülettel.

Es földön vizen kereset étke
nek.

Tisztésség kívano ehége, és frile
sen készitet asztalnac kérédeken
sége.

Tanollyatoc meg mely igen kie
czinnel hoszszabithatni meg az
életet.

Es meny ételt kívannyon az
természét.

D

De

ELSŐ RÉSZ AZ PARANCS

De mi az tobzodást táuosztalás
 fuc el, Christus V V runc intéseből,
 g, Luc. 21 ki így szól, ⁸ Meg lassatoc hogy
 v. 34. valomikor az ti sziueitec, meg ne
 nehez edgyenec tobzodasnac s-re
 szegsegnec miatta. Bőczületet
 kel az testnec tenni, hogy elégse-
 2, Col. 2. ges étellel taplaltasséc, ⁴ de nem
 v. 23. modnélkül és felettéb valoual.

az refség
 séget el
 kel tauos
 tatni. Nem kel nékünc magunknac
 daru modra hozszu nyakat ki-
 uannunc, mint amaz hazugsag vo-
 tan nyalakodo Philoxenus czele-
 kedet, kinec illyen szokasa volt
 (az mint Plutarchus írja ó tola) hogy
 midőn vendéfégnben hiuattatot, az
 talba szokta volt az orrat funi, ho-
 gy ez dolognac rutlagat egybec
 meg vtuuan: czac egyedül ő ma-
 ga lakhatna fel az elefégeket. Il-
 b. Rom. 13, v. 13, lic hogy mi, ékesen iariunc, ^b szent

Pal

CZOLATOKRÓL 14

Pál tanítása szerént, nem tobzoda
 fokban és részegségekben, nem a
 gyban való buyalkodásokban és
 mértékletlenségekben. Mert lám
 vgyanis sokan esznek ez életben
 ollyat, mellyet az vtan az pokol
 belieknel emelztne meg, azt
 mondgya sz: Agoston, ^{c. in Pál} Meg ne
 részegüllyetec (sz. Pális azt hadgya) ^{49.}
^{d. Eph. 5.}
 on, Az holot sz: Pál, nem ez ac az
 ital miat való meg zaiosodast til
 tya, hanem közönséges képpen min
 den buya tobzodast, és részegek
 nec szokások szerént való fene
 vad életetis. Az részeg emberec
 (vgymond Isaias.) ^{e. Isa. 5.} nem néznec az e,
 VVrnac czelekedetire: sem az ^{v. 12.}
 kezeinec munkayat meg nem gon
 dollyac. Iuston eszünkbe, hogy
 az iozanlag vagy mértékletesség,

ELSŐ RESZ AZ PARAN

f. Gal, 5.
 v. 23.
 g. Ose, 4.
 v. 11,

az léleknek gyümölcze legyen :
 holot viszontag az bór, és részeg
 seg^z el ragadgyac az embernek
 sziuet. Az borral feletteb valo
 tobzodas miat, és mohon valo
 torkosság miat, igen illendőkép-
 pen iegyefztetet volt meg, egy ne
 minemű Neapolisbeli részegés,
 imillyen koporsora irot verfeckel

Vina mihi vitam, mortem mihi vina de-
 (derunt,

Sobrius auroram, cernere non potui.
 Ossa merum sitiunt, vino consperge se-
 (pulchrum,

Et calice epoto chare viator abi.

Eletemet nekem iő bor tartotta, azis őle
 (meg,

Haynalt nem láttam, iőzanon en so-
 (hais,

Czontom szomiuhozic, bort most hints
 (ex temetésre,

Sőid ki pohár borodat, s vti barátom
 (eredgy.

Meg

CZOLATOKRÓL. 15

Meg lassac az bor iszakoc, ho-
 gy, valahogy ő nekiekis, ne irate-
 tassel, ilyen, auagy hasonlo kopor-
 so vers, nagy kissebséges gyala-
 zattyokra. Az bor azért adat-
 tatot hogy gyönyörködgyüne,
 nem azért hogy meg rutittassunc,
 adattatot hogy nevellünc, nem
 hogy meg nevetteßünc, hogy e-
 gességefec legyünc, nem hog meg
 betegedgyünc, hogy meg iobbis-
 tsuc egészségünket nem hogy az
 lelekne iszakagos czelekedetit el-
 hanyuc vgy mond Chriosto-
 mus, " Gondollyuc meg hogy az
 VVrnac templomi legyünc mi,
 és az Istennec sz: Lelke lakozzec
 mi bennünc. Az részegesec sem
 az szent lelket meg nem tartyac,
 sem e az Istennec orszagat nem
 birhattyac. Ha te Epicureus

^{a.} Homi
 71. ad po
 pulu Ai
 brioeh,
^{b.} 1. Cor
 3. v. 16.
 2. Cor. 6.
 v. 16.
^{c.} 1. Cor
 6. v. 10.

D iñ dra,

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

dra, tobzodo részeges lefzfzes,
 az Istenec fiay között nem lefz-
 d. ser. 13. ez, a sz: mongya sz: Agoston, d.
 de verb. Te részszeges szolgat tartani nem
 Apost, akar sz, te ki Istennek szolgaya
 vagy, magadis részeges vagy, v
 e. ser. 23, gymond, c vgyan azon sz: Ago-
 de temp. ston. Az részeg ember (á mint
 flib. 2. de Chrysoftomus mondgya f) lelkes dög.
 orat.

Mikeppen az füst, az méheket el
 üzi: az képpen az tobzodo rész-
 eglégis el üzi az sz: lelket, és az lel-
 ki aiandékokat, á mint Basilius mo-
 ndgya. Mikor az ember nec elmé-
 ie, meg vesztegettetie az bortol,
 hasonlo az olyan szekerekhez,
 mellyec az ő vezetői őket el veszt-
 tettéc, á mint eszt Isócrates De-
 mocritushoz valo irasaban igen
 szépen emlékez etben hatta.

Az régszefég még az igaz em-
 bere

CHOLATOKROL. 16

bereketis parázna *agra* vonta, az
 mint eszt, az Loth példája, ³ meg g. Ge. 19.
 mutattya, ki mind az által nem ma^{v. 33.}
 ga akarattya, hanem az ő maga
 Leányinac rauszszágoiból cza-
 lattatott volt meg, az mint Orige-
 nes ⁴ írja. Summa sz'erent igaz i^{a. in Gen}
 mez régi versetske, ^{19, Hom}
 Ho pollo pinon polla ke examaro ^{5.}

(tanci.

Soc italokba, bizony gyakran,
 soc bünökis esnee.

Erről az részegségnek vtálatos
 vétkeiről, az ki többet akar oluaf^{b. lib. 1. &}
 ni, holot it az részegségnek nē min^{7. Dialo.}
 den vétkei számláltathassanac elő, 5. & 6. de
 az lassá meg Plátot ^b es ^c Senecat, LL, & de
 és Lucillushoz valo leuelében a^{Rep. li. 3.}
 holot így szól: Az részegség, egy ^{cli. 3. mac}
 orány időnek, akarat sz'erent valo ^{quæst. 27.}
 bolondságát, soc ideig valo meg^{20. & epi}
 vnafa ^{s 4.}

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

vnással fizeti meg. Vgyan azon Seneca mond: Az borból ramadot esztelenfégnec, szokásból meg gyökerezet vétkec, bornélküilis meg maradnac. Bernhardus mond: Az részegség nyaias árdög. Oh édes méreg, mellyel ha ki bír, az ő magauál nem bír, az ki bünt tetzen, nem bünt tetzen, ha nem egélszen vgyan ő magais bűn az. Eubulufis elő hozza Bacchust, mint ha így szólna monduan: en az egésséges emberek nec czac három pohar bort töltőc: edgyket az egésség nec pohárát, és eszt az első ollyat mely az eszt helyén tartya. másodikat szeretet nec pohárát sőt az harmadikat ádolomét: mely három italt hozzáioc vőuen azoc, kie értelmesc, haza mennec. Az negyedic pohár im-

mar

ZCOLATOKROL. 17

mar nem enym, hanem az hofz-
szufagé, vgy mint az zaygafnac
szemlédgyayé. Lald meg d A. d. Lib. 2.
thenzuff. cap. 1.

Az mit pedig az részegfegnec, Az hiuol
és tobzodafnac el tauofztatafa fe-
löl parancz olram, vgyan azont ér-
tesed, minden egyéb vétkekről is, és
kiualekeppen az henyéléfnec el
tauofztatafarol, mert az hiuolko-
das, (á mint az bölts mondgya) Socr. Eccl. 33
gonoflagra tanit. Imé ez volt
(vgy mond az Vrlsten Ezéchiél Prophe-
ta által) f az te hugodnac Sodo-
mának álnokfagá, az keueylség, ke-
nyér elégfége, és hiuolkodafnac
bölcsége. Hieronymus Rusticusnac
iruan, nagy bölczen intet az he-
nyéléfnec el tauofztatafara. így
szoluan: Mindenkor zzeleked-
gyél valamit hogy el iéuén az ér-
dög

ELSŐ RESZ AZ PARAN-
dóg, tégedet mindenkor valami
dologban talallyon foglalatosnac
lenni. Az vers szerző Ouidiusis
iruan az tilalmas szeretet nec el ta-
uofztatafarol, mond:

Ha te henyélelt futtz, nyila nem bant az
(szerelem nec,
Dolgozzal: s enged annac ő, s meg
(szabadulsz.

Az hiuolkodas taplallya és fel-
gerieszti, az gonosz kiuanfago-
kat, az mint irua vagyon Moles-
nel. 3 Igen meg hizot ez a nép, és
ellenem rugódozot. Ismet: 4 Le-
üle az nép enni, és innya, és fel ke-
le idtzodni. Mely helyen Chryso-
stomus imigy szol: Bátorfaggal
elz nec vala, és isznac vala, és ez o-
kaért nem hiz nec vala, szent Am-
brusis, az torkossággrol, és kinyes
giönyörűségekrol szöluan, b azt
mond.

g. Deut.
32. v. 15.
a. Exo. 32
v. 6.

b. in epist
1. Timo.
cap. 5.

ZCOLATOKROL: 18

mondgya, hogy efféle hiuolkodo
 kényefféggé aytay legyenec az bü
 nõk nec. Es szent Máthénal^c az c. Matth.
 hiuolkodasrol vgan neuezet sze-12, v. 44
 rent mondattic: hogy az õrdõg
 pusztan talalta volna az hazat, az
 uag á mint, az Görõg bõstüben va
 gyon henylõ hiuolkodasban.

Fussad tehát az részegséget,
 tobzodast, és hiuolkodast, félegy
 iõzan és vigyazo, mert (az mint sz.
 Pèter Apostol mondgya az õ leuelében)
 a á te ellenféged az õrdõg, nem ny
 ugfcic, hanem mint az siuo orofz. 5. v. 8.
 lan széllél jár, keresuén kit el nyela
 lyen. Te pedig eszt az õrdõgnec
 hatalmat, kõnyed labod ala tipora
 uan megh gyõszheted, ha vgyan
 valoban, éyel és nappal az te bü
 neidet meg õldõklõd, azt monda
 gy Chrysoftomus Homil. 22.

HARMADIC PARACZO.
lat Pœnitentiat tartoz,

AZ Pœnitentia tartas (mely az bankodástól vóuën nevezetet, kö-zónéges néuel Istenhez való, meg téré-
nec hiuattatic,) it ez világy életben,
minden keresztyen emberektől
meg kiuantatic. Mert az keresztye-
enec nem egyébbűñet ismertetnec
meg hanem (ámint Tertullianus mo-
ndgya) e az előbbi vetkek nec el-
hagyasabol. Mond Nazianze-
nusis : Az Isten semmi dolognac
nem örül inkább, mint az ember nec
meg iobbulasana, és idueflégene
mert az Isten nem sakaria, az em-
berek nec, el vesz éseket, hanem ki-
uannya, hogy mindenec meg tée-
ryenec, és iduezüllyenec. Mi képe-
pen ez, az ő és VVy Testamen-
tomnac imez köuetkezendő mon-
dasibol meg tettzeic. Az

e. ad sca-
pulam.

f. 2. Pet. 3.
v. 9.
& 1. Tim
2. v. 4.

ZCOLATOKROL. 19

Az ò TESTAMENTOM.

beli bizonságoc ezec.

Eleczen Isten (vgymond az VVR

Isten Ezechielnel,) ^{g.} ki nem akarom ^{g. Ezech.}

az bündös embernek halalat, ha ^{18. v. 23.}

nem hogy meg téryen, és ellyen. ^{& 31. &}

Holot elzünkbekekel vennünc, ho ^{cap. 33. v.}

gy az à mondas, ny luan kiuannya, ^{11.}

az bündösnek Istenhez való meg te

rését: Mert így szól ^{a. Ezech.} Az hitötlen

embernek hitötlenisége, nem art ^{33. v. 12.}

néki, az nap. mellyen ki térend, az

ò Istentelenségéből. Ismet Ieremi-

asnal mond, ^{b. Ier. 3.} Téry meg én hoz-

zam te félre rugo Israel, azt mon ^{v. 12.}

dgya az VVR, és nem forditom

el az èn ortzamat ti tölletec, mert

szent vagyoc én, azt mondgya

az VVR, és nem tartoc haragot

mind öröcke. De mind az által is

merd meg, az te alnoc hamisfagoc

E iij dat,

ELSŐRESZ AZ PARAN-

dat, mert az te VVrad Istened elő-
 c. Ier. 18, len vetkeztél, Es ismet. ° Térien
 v. 11. meg mostan, ki ki mind az ő go-
 nosz vtarol, és iobbizatot meg,
 az ti vtaitokat, és az ti igyekeze-
 teteket.

Vgyan az on Ieremias Prophe-
 d. Ier. 31. ta masut d. igys iri: T érits meg en-
 v. 18. gemet, és meg térec, mert te vagy
 az én VVram Istenem. Mert mi-
 nec vtanna meg t éritettél engemet
 meg bantam s. poenitentiat tartot-
 tam: és minec vtanna meg ismer-
 tem magamat meg vertem az én
 izombomat, meg szégyenültem
 és el pírultam, mert az én iffiusa-
 gomnac gyalazattyat viseltem. Is-
 met mond ° Ioel Prophetais: T é-
 v. Iol. 2. rietec meg én hozzam azti tellye-
 v. 12. es sziveitekből, böytölésben, és si-
 rasban, es kefergésben, és szaga-
 gallas

CZOLATOKR.OL. 20

gassatoc az ti sziveiteket, és nem
 az tőrühaitokat, és térietec meg az
 ti Vratokhoz Istenetekhez, mert
 ő kegyelmes és irgalmas, nag' tűr-
 hető, és soe irgalmassagu, s. meg
 tartozik az büntetéstől. Hadgya
 el (mond Esaiasis s.) az gonosz em- f. Isa. 55.
 ber az ő vtat, és az czalard ferfi az v. 7.
 ő gondolatig, s. téryen meg az Vr-
 hoz, és könyörül ő rayta, mert igen
 haylando az meg boczatafra. Is-
 met² Zacharias: Térýetec meg g. Zach. 1
 én hozzam, s. enis megh térec ti v. 3.
 hozzatoc, azt mondgya az sere-
 geknec VVra Istene. Keressetec² Amos
 az VVrat (Amosis a. azt mondgya,) s. v. 4.
 és eltec. Esaiasis^b Az meg repede² b. Isa. 42
 zet nadat iobban el nem rontya, v. 3.
 és az füstőlő gyertya bélé, meg
 nem őltya. Ismet^c En vagyoc, én c. Isa. 43.
 vagyoc az, ki az te alnohsagidat v. 25.

el

ELSŐ RESZ AZ PARAN

el tőröm, énnen magamert, és az te bűneidről ennac vtanna meg
 d. Iſa. 44 nem emlekezem. Iſmet ^d El tőr
 v. 22. löm ^a te alnokfagidat, mint egy fel
 leget, és az te bűneidet, mint az fel
 hőt, téry meg én hozzam, mert én
 e. Ier. 31. váltottalac megh tegedet. Iſmet ^e
 v. 34. Meg kégyelmezec az ő alnokfa-
 goknac, és az ő bűnokról többbe
 meg nem emlekezem.

f. Pſa. 145 Mond ſz: Daudis, ^f Meg ta
 v. 15. mogattya az VVR az el eſendős
 ket, és mind fel emeli azokat, kic
 meg görbedtenec, az az, fel tamafz
 tya az VVR, az el eſteket, és ſze-
 mely valogataſnélkül, az Euangés-
 liomi hűt által, fel emely az pœ-
 nitentiara és meg térefre.

Touaba, ha az igaz, hetszer
 g. Prou. 24. v. 16. eſic el napiaban, az mint irua, ^g vas
 gyon ^a Salomon pelda beſzèdis
 ben,

ben, kérdettethetic, hogy legyen igaz, ha el esic s Ez kérdésre így felel Hieronymus, monduan: Az igaznac nevezetit, nem vesztí el az, a ki hamar ismeg fel támad poenitentia tartas által. Te mindenkor viaskodgyal az ördög ellen, és az te bűneid ellen, szüntelen valo poenitentia tartással, mert ha előb hartz nem leszen, győzedelm sem lehet. Mikoron pedig immar, az hartzola-beli útközeten meg lőt az diadalom, akkor az győzedelmec, meg Coronasztatnac. Es ide valo amaz mondas: ^{a. Apo. 2. v. 5, & 10} Emlkezzel meg rolla honnat es-tél ki, s tery meg: Légy hii mind halalig, s az életnee Coronayat néked adom, Ismed: ^{b. Iere. 3. v. 12.} Tery meg vizza vonyò Israel, és el veszem az en haragomat ti rollatoc, mert

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

Szent vagyoc én, és nem tartoc
mind öröcke haragot: Czac hogy
mind az által ismerd meg az te ha
miffélgodat, mert az te VVradat
Istenedet hattad el.

c. Pfal. 7.
v. 13.

Meg kiuannya Isten (ki igaz bi-
ro) az meg térést, és naponként
fenyeget monduan ' Ha meg nem
térendetec fegyuerét meg élesítet-
te, az ő kéz iyát meg vontá, és el a-
ranyozta azt, és csinált magánac
halalos nyilakat, az ő nyilait az el-
lenfeg ellen készitette, vgy mond
sz: Daudid.

Az VVy Testamentombais nem
homalyosb biz onfágoe vadnac
az meg térésről, vgy mint,
mikor mondattatic

Tarczatoe Pcenitentiát (Matth 3:
v. 2. & Cap. 4. v. 17. Marc. 1. v. 15.)

tér

téryetec meg. Mikoron Christus
 Vrunknac^d hirt hosztanac volna, ^{d.Lue. 13}
 az Gallilxabeliekről, kiknec vé^{v. 5.}
 reket Pilatus az ő aldozattyockal.
 őszue elegytette vala, feleluén Ie-
 sus, mōda nekic:aszt vélitekè, hog
 éztec, a Gallilxabeliek minden Gal-
 lilxabelieknel, bündsbec löttenec
 volna, miért hog illyeneket szēue-
 dtecc? Nem mōdom tinektec, sőt in-
 kab ha meg nem tértec, tiis, minya-
 ian el vesztec hasonlatoskeppen:
 Esleg ottan eztis vtaña mondgya
 Christus Vrūc: véliteke hog amaz
 18. emberek, kikre Silomnal az to-
 rony szakada, és meg nyomá őket
 minden egéb Jerusalembelieknel,
 bündsbec löttenec volna? Nem,
 mondom tinektec, sőt ha meg nem
 tértec, tiis hasonlatoskeppen min-
 nyaian el vesztec. Fél őltősztunc

ELSŐ RÉSZ AZ PARAN,

(vgy mond szent Pál,^e) de mind az által vgy, ha meztelen nem talaltatunc. Mond szent Pèteris, e.2. Cor. f azoknac, kic az Christust megh 5.v.3. f. Aftor. fészitettec vala. Tarczatoc poenitentiat, és térietec meg, hogy az ti 3.v.19. bűneitec el törölteffenec. Es szent g. Aftor. Pális^b így szol: Mind az Sidok^a 26.v.21. nac, s mind á pogányoknac, hirdetem vala hogy poenitentiat tartanának, és tériénec meg az Istenhez. Ismeg^c Az Isten sz erent való bánat, iduefflegre való, hasznos poenitentiat szerez,

a.2. Cor, 7.v.10, Az Isten^b bekefégesen czeleskezik mi velünc, nem akaruan való kiket el vezni, hanem hogy mindenec poenitentiaara igyekezzene. Mely szokot Luther Marton igen vilagoson így forditot Németül: Az VVr azt akarya hogy senki el ne

el ne veszfzen, hanem minden em-
ber ő hoz zaya teryen, poenitentia
tartas által. Aszt akaria isten, ho-
gy mindenec poenitentiat tarcza-
nac, d miképpen szent Pal^e tanit, c. Actor
Mert az vegre ielent meg az Istē 17. v. 30
nec, ama az iduezitő kegyelme
Cá mint vgyan azon sz: Paliria d. y min^e d. Tit. 2,
den emberek nec, hogy müs min. v. 11.
den Istentelenséget meg tagad-
uan, és ez vilagi kiufogokat,
mérteketesen, igazan, és szentül
ellyűnc, it ez ielen valo világon.

Hogy pedig len iób keduel
poenitentiat tarthassunc, arra min^e
ket inditson, Christus VVrunke-
nac, imez édesseges igérete, mikor
eszt mondgya^e Nagyob öröm le^e e. Luc. 15,
szent az menyekben, egy meg térő v. 7.
bűnős emberen, hogy nem mint
99. igazakon, kic nem szűkölköd-

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

nec meg térésnélkül. Es igen édes-
deden kialtya sz: Bernhardis. O
mely, minemű, és ki igen nagy az
Istennec irgalmassága, ki az meg
térő bűnösön örüendez, és nem ke-
uesbé szereti őtet, mint ha vgyan
semmi bűnt nem tőt volna. Az
mi gyakran valo bűneinkert, gya-
korta valo meg térésis szükséges.
Ha azt mondandgyuc, hogy bűn-
telenec vagyunc s mi magunkat
czallyuc meg, s nem lész en igaz-
ság mi bennünc. Ha pedig meg
vallyuc bűneinket, hü és igaz az
Isten. hogy meg boczassa nekünc
az mi bűneinket, és meg tisztí-
czon minket minden hamisságtol.

El. Ioa. 1.
v. 8.

g. Exod. V Vram még az artatlan. s sem
34. v. 7. artatlan te előtted. Ha mindene-
a. Luc. 17.
v. 10. ket meg czelekedünkis mind az
által azért vgyan mégis czac ha-

szon

haszontalan szolgac vagyunc.

Te valaki vagy, az pœnitens. Az meg
 tia tartást (mely nem áll, az té akarat tereft né
 todban auagy erôdben, hanem az Isten^{kel} halo-
 nec kegyelmessége indit tegedet arra b.)^{gadni.}
 ne halogasd naprol napra, se focb. Rom.
 esztendôket ne igéry magadnac, se^{2.V.4.}
 ez élet nec sic és bizontalan volta
 nac ne hídgy, miképpen amaz
 gazdag czelekedic vala, mondo
 uan, ^c En lelkem, se esztendôre^{c.Luc.12}
 valo el töt iouaid vadnac, nyugod^{v.19.}
 gyal, egyél, igyál, gyönyörködgyél
 Kinec mind az által lelke, vgyan
 azon éyel, el kiuantatec tölle, ha
 nem azon igyékézzél, hogy amaz
 hü d és bölts szolga lehes, ki min^{d.} Matth
 denkor készzen varya az ô vradnac^{14.V.46}
 el iöuetelit, holot ne tudgyad aszt
^c mikor légyen ô el iöuendô, sûtét^{e.} Marc.
 estueié, auagy cysfélükör, auagy tic^{13.V.35.}

szó:

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

szókor, auagy réggel, hogy vala
 hogy hertelen és véletlen az ha-
 lalnac órayátul környül ne véte-
 ssél, mint egy törbe eset madar, f
 f. Luc. 21. f. Készületlen ne talaltassal: Ha-
 v. 35. nem igaz meg térésben, és poeni-
 tentia tartasban kiuankoz zal ez
 vilagbol ki költöz ni, és az te meg
 valto Christufoddal edgyüt leni
 g. Phil. 1. ni. 8.

v. 23. Czuda nagy vakfag, mikor az
 ember, napot akor magánac ren-
 delni, ez iszonyú állapotban me-
 lyre meg akaryon térni. Mit vár sz
 időt, melyben sokszor meg az te
 magad gondolatidnac sem vagy
 VVra? Miképpen hogy, soc hi-
 deg leldc, meg bolondultanac, mis-
 nec előtte meg gyógyultanac: a-
 zonképpen sokan előb meg hól-
 tanac, hogy nem meg tértenec vol-

na, aſzt mondgya "Bafilius. Gre^a, Homil
goriufis mond. Elég idegen az áſua ad dā
hittől, ki az meg térésre, az vénléguites,
gncz ideyét varya, felő, hogy mi
dön irgalmasságot remenl, valo
hogy el ne kārhoz zéc.

Ez az Iſtenhez való meg tés
rés, igaz kézfület az halálhoz, me
lynec az mi életünk nec minden i
deieben tartani kel: Ha ma az ő
szauat hallandgyátoc, meg ne ke
ményézetek b az ti ſziueiteket. b. Pſa. 95
Az á ma (vgy mond Clemens Alex. V. 8,
andrinus) őregbedic minden ő nap
pian, mind addig valamig, mánac
neuezetic, mind világ végezetig,
és az ma. és a tudomány meg ma
rad, és ackoron az mely vgyan va
lóban igazán ma, mellyen el nem
fogy az Iſtennec napya, mind az
őröc időckel ki tēryed, Minden

G kor

ELSŐ RESZ AZ PARAN

kor hallyc tehát az Istenec igé-
yét. Ezeket Clemens Alexandri-
nus monda.

Mindenkor poenitentiat tarts,
és azt ne halogassad napról na-
c. Eccl. 5. pra, az miképpen az bölts ^c int, ha
v. 8. & ca. nem az tisztá vallás tétel, és meg
18, v. 22. térés által, ma, az az, minden nap
Istennel, és felebarátoddal meg be-
kéllyél. Ismerd meg az te büneid
det, és vallyad meg azokat az Vr-
nac, és kéréyd ^d te büneidnec bo-
czánattyat, s igeryed életednec
d Par. 32. meg iöbbitásat, miképpen ^d Ma-
v. 5. nassesis czelekedet. Mondgyad
te is eszt sz: Bernhardal: oh VV-
ram gonoszul éltem, botfásd meg
nékem az en büneimet, elég enné-
kem minden igassagra: ha czac
te egyedül meg kégyelmész né-
kem, kinec czac egyedül tenéked

vetkeztem. Mondgyad ez tis
 szent Daidtal, ^e Az én bűnöm e. Psal. 22
 VVram tenéked meg jelentettem, ^{v. 5.}
 és az én hamisságotat el nem fe-
 deszttem. Meg vallom tenéked, az
 én vétkeimet, kikkel paranczolati-
 dat által hágtam, és te meg botlá-
 tottad az én bűneimnek hamissá-
 gat. Te néz az Christusra igaz
 hittel, ki az mi bűneinkért valo
 engesztelés, ^f s-nem csak az mi bű- ^{f. l. Ioa. 24}
 neinkért pedig, hanem ez egész ^{v. 2.}
 vilagnac bűneiértis. Es mond ezt
 Istennek báránya Iesus Christus, ³
 ki el veszed ez vilagnac bűneit,
 könyörűly én rajtam. Oh VVram
 Iesus, miért idttél alá menyből ^{g. Ioa. 1.}
 mit miueltéléz vilagon ^h miért at- ^{v. 29.}
 tad magadat az halálra ⁱ hanem
 csak ezért, hogy az bűnösöket id-
 uez itened, kik közül én leg na-
 gyob vagyok.

ELSŐRESZ AZ PARAN-

O Ió Iesus, az te neued édes,
 az te neued gyönyörűségés, az te
 neued oly ki az bűnösöket meg e-
 rősíti, bodog reménység nec neue.
 Mert miczoda az Iesus, hanem
 meg váltó? Annac okaért tennen
 magadért VVram Iesus, légy en-
 nekem meg tartom, légy ennekem
 kegyelmes meg váltom, vétkesz-
 tém én. vétkeztem, a miből elis
 karhóztathat az engemet, de te nē
 hattad a szót el, az miből engemet
 iduezithet, minden reménységem,
 és tellyes bizodalomnac bizo-
 nyos vólta, a te drágalatos véred-
 ben vagyon ennekem, ki mi éret-
 tünc és az mi iduességünkert ki
 öntetet. Te Vrá nem akarod a bű-
 nös ember nec halálát, sem az meg
 halóknac veszedelmekben nem
 gyönyörködöl, de főt inkább, hogy
 az

az meg holtac élnének, azért holtal te meg, és az te halálod az bűnőknek halálát meg ölte. Kérlec Vvram tégedet, ha őc te meg haluan éltene, hogy én, te élűen, ne hallyac meg.

Es az vtan szorgalmatoson őriszkedgyél, hogy az meg térés vstan, viszszá ne térj, az te előbbi bűneidnek vétkeire, miképpen az eb az ő okadálára, és az mosot disznò az sárnac fertőicébe, a mint sz. Peter mondgya ^a mely mondást, a. 2. Pet. Salomonbol, ^b lattatic vőtnec len. 2. v. 22. ni. Legy ez okaert okos, hogy az ^{b. Prou. 16. v. 11.} meg térés vtan, ismeg azt meg ne sebesicze az őrdög, ^a mit meg gyogytot vőlt az Vv r, az mint sz. Agoston ^{c. de rem. po. serm. 29.} mondgya. Es iollehet, nem élhetz vgyan ennek ez vilag. nac sepreicben, minden vételnél.

G iñ kül,

ELSŐRFSZ AZ PARAN

Kül, de mind az által ne legyen a
 karatod az bün tételre, á mint v
 d. de eccl gyan az on sz. Agoston int. 4 Bos
 dogmat. dog lélec az mely érezuén á bünt,
 cap. 53. e. in lib. az bünnec nem enged, á mint sz.
 de cōsci: Bernhard^c mondgya. Ne adgy
 f. Eph. 4. helt f az ördög nec, hanem ály el
 v. 27. lene ő neki s f. el fut tetőlled szent
 g. Jac. 4. Jacabis azt mondgya.

v. 7. Arra mindenkor szamot tarcz,
 és soha el ne feleyezed, hogy az
 Az meg poenitentia tartásnac, auagy Isten
 térésnec hez való meg térésnec, it ebben sz
 it és vilá vilagi életben kellellec meg len
 gon kel ni, mert ez élet vtán, bé szegesz te
 lenni. tet az meg térésnec aytaya, az ok
 nac, kic meg térésnelkül holtanac
 meg, nemis lehetséges az, hogy a
 zoc, kic it ez életben, az poeniten
 tiánac oruostágiual élni nem akar
 tac, amot az más vilagon, Isten nec
 bünd.

bűnöket meg valhassac, holot im-
 mar, semmi helye ne légyen ot az
 meg térésnec, á mint Theodoretus
 mondgya. Ez életben vagy^{a. super}
 on, az kégyelemnec és irgalmal^{psalm.6.}
 sagnac helye, amot pedig czac az
 igazságnac. Sz: Agostonis mond:
 Az, á ki az meg térésre adattatot
 időt el mulattya, czac hiába kőn-
 őrdög, az Christus itilő szeki előt,

Mely tudomanrol szöket elő
 hozzattatni, amaz Salomon mon-
 dasa, á holot^b így szol: Az houab. Ecc. 11
 esic az fa, auagy délre, auagy Esza. v. 1.
 kra, de valamely helyre esic, ot ma-
 rad meg. Mely szökat Hierony-
 mus magyarul uan így szöl: Mi-
 kor az halálnac veszetől el borit-
 tatol, mint az fa, valahoua esendel,
 mind szüntelenül ot maratz meg:
 akár keménnec és kegyetlenec:
 akár

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

szakar kegyesnac, és irgalmasnac
 talállyon tegédet lenniaz vtölso
 c. in Psal. idő. Ismet masut ^c mond: Intlec
 106. titőket, hogy addig tartlatoc pœ-
 nitentiat, mig ez vilagon vattoc,
 mert ezac it ez vilagon irgalmas,
 mert amot itelő biro nem irgala-
 mas. Mely tudomanrol, (tudni
 illic, hogy ez vilagi élet vtan im-
 már többbe vgyan semmi helye ne
 légyen, az meg térélnac) last meg,
 vgyan ezen Beust Ioachimot
 (Kinec munkaya ez kis könyü mellyet
 en magyattá fordítottam) az Vasar-
 napi, és az szentec innepi Euan-
 geliomoknac magyara zattyanban,
 huszon hatodic vasarnap szent
 háromlag vtan.

d. lsa. 55.

v. 6. & 2.

Got. 6.

v. 2.

Ennec okaért addig keressted
 az VVrat ^d mig meg talaltathatic,
 addig hüad őret segitsegül, mig
 közel

CZOLATOKROL. 29

közel vagyon. Mert bizonyos dolog az, hogy ez élet után, az Isten teleneknek büntetéseknek, semmi vége nem lesz, á mint sz:

Agoston tanít Origenes ellen ^{e. lib: pe-} az holot meg hamisíttya Origenes ^{nult: de} nec vélekedést, ki azt alította, ho- ^{ciuit: dei} gy még valaha oly idő lenne, me- ^{cap. 11. et} lyben az ördögök, és az hitetlen emberek is végtére iduezülnének. ^{16. et 17}
 Es vgyan ott esztis utanna tézi sz: Agoston, hogy az Isten parancsolattyanak, tartoznak inkább engedni míg ideye vagyon azoc, kic az ördök büntetés nélkül akarnak lenni, Mert ez világi életben legyen az haznos meg térésnek ideye: minec utanna pedig az eleueneknek és holtaknak ítélő bírása eszt mondgya: Iőuetec el, mennyetec el &c. felette nagy vakmerőség

H aszt

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

afzt mondani, hogy valamellyk
 nec ő kőzüllőc őrőcke valo bűn
 tetése nem lenne Eddig Augusti
 nus. Mely dolognac Gregorius
 sis illyen okat adgya: Mert (vgy
 mor d) mind őrőcké vetkezni ki
 uánnac az gonosz hitőtlenec, kic
 midőn élne, soha meg nem szűn
 nec vetkezni, ezokaert meltannis
 ítíltetnec soha el nem fogyó bűn
 tetéseckel, az kemeny birőtöl, ki
 nem czac czelekedeteket, hanem
 az emberek nec akarattyokat és
 szíuőketis meg hannya veti.

Niluan vagyon az regiek nec
 amaz mondásoc: az késő poeniten
 tia, ritkan igaz, ha igaz nem késő,
 mert annac, a ki még it ez vilá
 gon lakic, semmi meg térés nem
 Demetrius késő, a mint Cyrillus f iria. De a
 um tract^{us} mag késedelmes poenitentia, felet
 1.

CZOLATOKROL. 30

te veszedelmes, á mikeppen az elő
hozott sz: Háromlag nap után va-
lo 16. vasárnapi prädikatióban e-
lődben adattatic, az holot lásd
meg. Ide valo sz: Agostonnac a-
maz mondása, mikor ezt monda-
gya. Az á poenitentia mely ezac
kerettetic az halálra valótol, igen
felec rayta hogy ő maga meg ne
hallyon az. Ide valo szent Bern-
hardnakis amáz mondása: Az ki
az meg térőnec (vgymond) bo-
czanatot igert, az elűennec pe-
dig az holnapi napot nem igerte.

Ennec az poenitentianac ház-
nat (melyről szolunc) egy könyű-
ben előnkben adgya Cyrillus ^{8. g. in Ioa.}
hòl így szòl: Tudgyuc hogy az lib. 16. ca
bűnőket Isten meg nem halgat-
tya, akkor penig meg halgattat-
nac, ha mikor bűnőkòl fel tamad-

H ij nac,

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

nac, az meg lőt gonofzt kõny hul-
 lataffal mofogattya, és fzi uõc' fze-
 rent tagadgyac magokat annak
 lenni, az mic vòltanac. Mert ez
 által, halálból èletre vitettenec al-
 tal, balkézf ról iõbra, az hamiffag-
 bol igaffagra. Ha mi az poeniten-
 tiának kõny hullatafit vetendgyuc
 el, mindē kétfégnékül, az engede-
 lemec bõséges aratafa tamad ne-
 künc, vgymond ^a Arnobius. Az
 houa valo fzi. Agostonnakis a-
 maz mondaifa, mikor efit mond-
 gya: A hõl az betegfégnec meg
 vallafa nintfen, ot az oruoffagnac
 betegfégre valo ragasztafais nin-
 tfen. Es mafut azon fzi: Agoston
 mond: Az ki tagadgy a magat
 bünõfnec lenni, az nem azon va-
 gyon, hogy büne ne légyen, ha-
 nem hogy boczanatot ne vegyen.

Tud

a. super
 psalmú
 graduú
 grad. 7,

Tudgyuc, hogy az meg iob^a
 bultaktol, az boczanatot meg ne
 kellestec tagadni, vgymond Pro-
 sper, azokat pedig, kic mind végig
 az ő gonoszságokban maradnac
 meg, és az előbbi bűnökhoz, min-
 den nap vyabat vyabat raknac, és
 naprol napra gonoszba lesz nec,
 Isten semmikeppen meg nem hal-
 gattya, hanem azoknac könyörge-
 seket, el veti előlle, és igen vtallya,
 mikeppen az Propheta által mon-
 dgya. ^{b. Isa. 1.} Mikoron az ti kezeiteket ^{v. 15.}
 ki teriesztenditec, él forditom az
 én szemeimet ti előttetec, és mikor
 vgyan soc szòual imatkosztokis,
 nem halgatlac meg, mert az ti ke-
 zeitec rakuac vérrel. Ezeket Cy-
 rillus monda.

Iuffon eszedben, hogy teneked
 elődben adattatot legyen, az élet
 nec

ELSŐRESZ AZ PARAN

nec, és az halálnac vta, á mint az
 c. Ier. 21. VVr Jeremias c Propheta által
 v. 8. mondgya, Mert kettő az vt, ed-
 gyc szoros, mely az életnac vta,
 és á másik tágas, mely az halálnac
 és veszedelemnac vta: mely kes-
 keny és széles vtrol, ő maga Chri-
 d. Matthstus VVfunkis á az ő tanítványt,
 7. v. 13. és minketis minnyáian emlékeztet,
 mikor eszt mondgya: Menny-
 etec az szoros vton bé, az örök
 életre, mert igen tágas kapu, és szé-
 les vt, mely az veszedelemre vi-
 szen, és sokan vadnac azoc, kic a-
 zokon iarnac, szoros kapu pedig
 és keskeny vt, mely az életre vi-
 szen, és keuefen talallyac meg aszt
 Te azért, ki meg tértel Isten-
 hez, és vgyan valóban meg szan-
 tad bantad bűneidet, tudgyad te
 magadat amaz keskeny vton len-
 ni,

ni, mellyen az halalból életre me-
 hetz által: Ha pedig poenitentiat
 nem tartottal, sem tartani nem a-
 karsz, hanem bűneidben akarasz
 meg maradni, tudgyad temagadat
 az bűnösöknek vton allani, és a-
 maz széles vton lenni, mely ves-
 zedelemre viszen. Mikeppen az
 czezemő kis gyermetske, nagy
 veszedelemmel idő ki, az ő Anyja
 mehè nec szoros halykotskaia-
 bol, en nec az égg nec szélefs vilas-
 gara, azon keppen az meg tért em-
 ber, az halálnac szoros kapuya
 által. ezből az nyaualyas életből,
 menyországba repül, az öröcke va-
 lo örömdökre, mellyec el nem vétet-
 nec ő időlle. Mely hasonlatosságot
 ő maga Christus Vvrunkis^c e-
 lönkben adot.

c. Ioa. 16.
 v. 21.

Ha pedig, az meg nem tért em-
 ber,

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

ber, mind halálaig az széles vton
 maradand meg, az nem áll meg az
 ítéletben, hanem el vész az őt ve
 ta : az pokolba mégyen, á holot
 semmi váltág nem lesz en, miképe
 pen eszt, á kazdagnac és Lazara
 nac 3 példaya meg mutattya, á hol
 Abraham az gazdagnac eszt fe
 leli: Mi közöttünk es ti kösztetec,
 oly nagy erős közbe vetés erősit
 tetet, hogy az kic, innet mi iöllünk
 által akarnac menni ti hozzatoc,
 ne mehesse nec sem pedig onnet is
 de nem iöhet nec mi hoz zanc. Kö
 nyü (vgymond 4 Poeta) az po
 kolba valo ala szallas, de onnet
 viszha lépni, és ide fel ez világra
 iönni, az nagy munka, és nagy fa
 ratásig, Ismet. Az pokolbeli Pluto
 Isten könnyen mindeneket széles
 Kapuyan bé botlat pokolba, de
 fenki

g.Psal. 1.
 v.6.

g.Luc.16
 v.26.

a. Virgil.
 lib.6. x
 neid.

senkit onnat ki nem botfad.

Annac okért mind Pokolba
 mennec, az poenitentia nem tar-
 tõe, Baluāyozõe, hittõl szakattac,
 az karomlõe, az Isten igéyēnc
 meg vtaloy, és haborgatoy, kiket
 nagy számoson számlal elõ szent
 Pál^b és szent^c Ianos: és hogy is^{b. 1. Cor.}
 gy szóual meg mondgyam, po^{6. v. 9. &}
 kolban mennec minden hitõtlēnc^{10. et Gal}
 mert minden valaki az fiuban^{5. v. 19.}
 nem hiszen^c d immāris el karho^{Apoc.}
 zot. Es noha, az hiuec, az Chri^{21. v. 8.}
 stus ki õntõt vérēnc drāga árran,
 meg váltatuan, vgyan tellyesleg^{d. 102. 3.}
 gel nem tudgac az poklot, d mint
 edgyõt sz. Agoston irya: mind az
 által, az kērelztyen váltas, hiszi az
 poklot lenni, az Apostoli crēdõ
 szerent, De hõl, és mely helyen
 legyen, te aszt felette niughatatla-

ELSŐRFSZ AZ PARAN-

nul ne kérdezzed, hanem tudgyad hogy az pokolnac gonosz kinnyat, senki vgy á mint vagon meg nem mondhattya, auagy gondolhattya, mert azoc szomorubbac, és gonoszbac, hogy nem mint ki mondathassanac, auagy meg gondoltathassanac, á mint vgyan azon sz: Agoston^e monda

e. de tri.
plici hab
cap. 1.

gya.

Tanóld meg azért, hogy iób légyen azon tudakoznod, mi módon tauosz tathassad el az poklot, á mint iób mondotta Chrysostramus. Czac az Christusban való hittel, és igaz meg téréssel tauosz tathatod pedig el az poklot, miakor iób vitélléget vitez kedel, f meg tartuan az hitőt, és az ió lelki ismeretet. Nilus Pispóc^s mond: az lelki ismerettel, vilagosító szövénekül

f. 1. Tim.
1. v. 19.
g. in lib.
praecip.
torum,

nekül, mely az czelekedeteibē. Mert az meg mutattya tenéked, mellyec legyenec ez életben az jó czelekedetec, mellyec pedig az gonoszoc. Melyhez hasonlatos az zis á mit Thalassius ír, mikor eszt mondgya: Igaz tanító mester, az jó lelki ismeret, melyhez valaki halgatand az, á nyughatatlanfág nac akadályos botrankozásanélkül maradhat.

Miképpen pedig hogy nagy vigasztalás, jó lelki ismeretedne lenni, á mint az Poeta mondgya, hogy az legyen erős kő falad, hogy lelked ismereti semmiben ne vadollyon, és semmi vétecc miat meg: ne piruly, es sz. lobis b nem fedd meg engemet az én sziuem: azonkeppen semmi büntetes ninczen nehez eb, az gonosz lelki is-

Az jó es

gonosz

lelkiisme

retől.

a. Horat.

lib. 1. epi

b. Job. 17

v. 6.

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

Iuena- meretnel, az mint Isidorus mond
 lis Satyr, gya. Mely gonosz lelki ismeretet,
 13. az poganyoc ilyen verfeckel ir-
 nac meg.

Mind az által te miért alitod azokat va-
 (dolo,

Meg menekettek nec lenni, kiket az iszo-
 (niu czelekedek nec,

Lelki ismerete meg remitet, és belső ver-
 (refeggel gyótor,

Titkon valo estort készituen nekic az
 (kinzo lelki ismeret é

Felette nagy büntetés pedig, es sockal
 (kegyetlemb azoknal:

Mellyeket auagy az méltóságos Cædi-
 (tius talalt, auagy Rhadamanthus

Eyel és mind nappal szüében hordozni
 (az ő bizonyogat.

Ismet,

Valamit gonosz pelda adással verkezic
 (valaki,

Az ő magánacsem tettic az czelekedő-
 (nec, első bocszszu állás es hogy

Egy

CZOLATOKROL. 35

Egy bűnös sem szabadul meg, ó maga le-
 (uén biro, noha az nem iambog
 Kedueffög meg birtá legyen, az ihamis
 (birónac tarfolyat,

Ismet.

Ez az azoc, kic retteg nec, és minden vil-
 (lamafra el fargulnac:
 Mikor az menydörgül, első menydör-
 (gêsteis holt eleuenec lesz nec:

Plutarchusis mond: Az gon-
 nosság és latorlag, az ő maga kén-
 zò helyét, kinec kinec ő magabol
 szerzi ki. Mond Senecais: Az
 meg lőt latorlag, senkit az bün-
 testől és félelemtől meg nem ment.

Hogy annac okaért iò lelki
 ismerettel lehets, pœnitentia tar-
 tasban ély, és iary azon az keske-
 ny vton, mely menyorszagba vi-
 szen, Hogy ha mégis kételkedel
 benne, hogy ha az szoros vton

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

vagyé auagy az szelesen, sz. D¹
 c.Psa.139 uidtal így imatkoz zal Kéfért
 v.12, meg engemet VVR Isten, és lafd
 meg az en sziuemet, probaly meg
 engemet, és lafd meg az en gon-
 dolatimat, és lafd meg, ha vagy oné
 én bennem bszsz usagodra valo,
 alnokfagnac vta, és hordoz az ő
 rőc vton engemet. Az Christus
 beszéde légyen tenéked á te vtad
 menybe, mert ezac ő maga egye-
 dül az Christus, az vt, az igassag,
 d.Ioa.14 és az élet, á mint sz: lanos mond
 v.6. gyá,

NEGIEDIC PARANCZO-
 LAT.

Az VVR Vaczorà y¹ual gy
 akran ély.

TE ki, az igaz vallás tétel, es
 meg térésbeli pœnitentia al-
 tal

ZCOLATOKROL. 36

tal Istennel meg békéllettél, gya-
 korta tartozol élni az VVr Va-
 ezorayauál, ezért hogy hidgyed
 és meg gondollyad, hogy az Vvr
 Christus, az te bűneidet halálauál
 el törölte, és hogy ő érette, az A-
 tya Isten a te bűneidet el akarya
 fedezni, és teneked, ki még tértél,
 nem akarya e tulaydonítani. Az ^{e. Psa, 32.}
 Isten az ő mi hozzanc valoszerel- ^{v. 2.}
 met. ebben aianlya minékünc, ^{f. ho. Rom. 5}
 gy, még mikoron bűndőc vol, ^{v. 8.}
 nanc, az Christus mi érettünc meg
 holt, sokkal inkább azért most mi-
 kor immár az ő véreuel meg igaz-
 zultunc, meg tartatunc az harag
 ellen ő általa. Mert ha meg mi-
 kor ellenfégi völtunc, meg engesz-
 teltettünc Istenec, az ő fi. nac ha-
 lál. ált. sokkal inkább meg békela-
 uen, meg tartatunc ő általa, ki által
 most

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

most immar meg békéltűnc véle. Ez a bűnnec botfanattya, és meg békéltetés, az VVR Vaczoráinak vételében, vgyan valoba meg gondolando, és hiendő, tudni illic, hogy ez Vaczorában, hirdettesec minékűnc, bűneink nec botfanattya, a mint az vaczoráinak igey szolnac.

Esz az magunc tulaidon hűtit, mindenkor elő kel vinnűnc, az VVR Vaczoráya vételékör, és hittel vgy támaszkodnunc ez vaczorához, mint amaz erős bothoz, mellyel Iakob Patriarcha élt akkor, mikor által ment az Iordanon, Gen. 32. v. 10.

Meg emlekezzűnc arrolis, hogy ez, az Christus testenec és vérenec vétele (mely nem csak hittel hanem szayilis lészén) az mi fel támaszkodasunk

dasunknac hasonlatossága legyen,
 mint az Nicenomi Canon (mely-
 ben, VVRunc születefe vtan 328.
 esztendőben, 318. Pispököc volta-
 nac ielen) bizonyttaa. Mert az, á
 haláadasnac élédele, nem meg e-
 mésztés, auagy massa változa- al-
 tal leszen, hanem az mi testünkne-
 halandóságot, változtattaa az ő
 természetire, az az, halhatatlan-
 gra, életre és diczösségre, á mint ^{f. Apo. 1.}
 Iustinus Martyr f mondgya.

Emlékeltessen tehát minket,
 ez VVR Vaczoraiaual való élés,
 az több hasznai közzöt, az mi tes-
 tünk nec fel tamadasárólis. Mert
 miképpen az Christusnac teste, ho-
 gy az halalban nem marado, az
 zonkeppen az mi testeinc sem ma-
 radandoc, kit az Crédöhannis
 vallunc mikor azt mondgyuc,

K hiszem

ELSŐ RESZ AZ PARAN

hiszem az testnec fel tamadasat.
Mert lehetetlen, hogy az mi teste-
inc, az koporsókban maradgya-
nac, holot legeltettene az mi V-

g. lib. 4. runc Iesus Christusnac testeuel és
cap. 34. veréuel, á mint Irenæus mondgya
s Valentinianus ellen.

Mikeppen Christus által, el-
vétetteten az bűn, meg iőue az
igasság: az onképpen ő általa, az
meg hólt életis vizsgál tēr, á mint

a, in serm. sz: Bernhard mondgya " Es ho-
ad milit. lot az Christus kinnya, s. fel tama-
templi dása legyen, az mi bűneinc ellen,
cap. 11. utolsó ótalom és oruosság, az
b. serm. mint vgyan azon sz: Bernhard b
22. super mondgya, ennek okaért éluen ez-
cantic. zel az VVrnac szentseges vaczo-
rai. tual, gondolkodgyunc az ő iő-
teteményiről, mellyeket nekűnc,
az ő kinnya és halála által szerzet,

és

és gyakran meltan ellyünc ez Vr
 Vaczorai^ual, meg ismeruen és
 meg valluan az mi bűneinket, ho-
 gy azokat mi köztűnc el reit-
 uén, valahogy az arulo Iudással,
 az Vvrnac Kenyerét, az Vvr ellen
 ne egyűc, á mint Agoston c Do.^{c. Tract.}
 ktor mondgya. 59. in lo
 an.

Igyekezűnc ezokaért, hogy
 elzt az Christus testének és verés-
 nec Sacramentomat meg ne vta-
 liuc, hanem mikor alkolmatoson,
 lehet ellyünc velle, hól ha nem le-
 het, eleg az hűt, és azuéd akarat,
 kiuel ha lehetet volna, vöttűc vol-
 na, szent Agostonnac amaz mon-
 dasa szerent. hidgyed és őtted. Gy-
 akran kel (á mint mondam) élned
 ez szentféggel, az halalnac iszo-
 nyufaga ellen és á te bűnőd nec
 rettenetes abrázattya ellen, mely
 á mint

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

d. Pál, 51 (á mint szent Dauid mondgya,) min-
 V. 9. denkor te előtted forog.

Végezetre ály az VVr Va-
 czoraiával, az pokol és ördö kar-
 hozat ellen, mellyec akkoron,
 mind kegyetlembec lesz nec, mikor
 az Sátán neked, minden féle te bü-
 neidet, szemeid eleibe rakya, és a-
 zokat öregbiti, kiualtképpen pe-
 dig, mikor tenéked eszedbe iutat-
 tya, az el választas felől valo, amaz
 veszedelmes gondolatot, mellyet
 pokol kékértet nec hinc, ezokért,
 mert az ki őtet meg győzendi, az
 velle egyetemben, az poklot, bünt
 és halaltis meg győzi. ha az halál-
 ban életet, az bűnben igazságot, es
 az pokolban bodogságot hiszen
 lenni.

Mind, ezec ellen, az czoda dol-
 goc ellen, te vesd ellene az ördög-
 nec

CZOLATOKROL. 39

nec, az Christufnac halalat, melyre
 ha szemeidet veted, diadalmat ves
 szesz és élsz, mikeppen elzt igen
 szépen meg mutattya, az értz ki-
 gyonac példaya, á holot azoc, kic
 az kigyoktol meg sértéttenev va-
 la nem viaskodnac vala, azockal
 az eleuen kigyockal, kic őket meg
 martac vala: hanem ezac amaz
 értz kigyóra nez nec vala, és e leg e, Num.
 ottan meg gyögulnac vala, Azon 21. v. 8.
 képpen, ha te az meg holt Chri-
 stufna (ki meg haluan, az halalt meg ron-
 totta, és fel tamaduan az életet meg vy-
 totta, mint az Anya szent egyház ene-
 kli) veted elmed nec szemeit, éle-
 tet talallsz, és mind azoc, az te bü-
 neid nec loc rutzagi sem arthatnac
 tenéked. Mert ezac egyedül az
 Christus, eleuen képe az halalnac,
 az halal ellen, á mint igen szépen
 k in elönk

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

előkben adgya Luther Márton,
 az ő halálról való praedikatioi-
 ban. Tudgyad az ert, és erőssen
 hidgyed, hogy az VVR Isten te-
 néked, az mi VVrunc Iesus Chri-
 stus által giőz edelmet adot legy-
 en, az bűnön és halalon, és ez illy-
 en nagy iò tetemenyeiért, melly-
 e. 1. Cor. ben teged ez Vacz oraban rész el-
 15.v. 57. tet, adgy halakat ő neki, à mint sz:
 Pal tanit. f.

Az regi keresztyè nec, ez Va-
 cz orat, igen szép, és fellette gyö-
 nyörűleges neuel, vti költségnec
 hittac. Mert mikeppen hogy, sen-
 ki veszedelmes hozszu vtra, nem
 ered költségnélkül: az onkeppen
 azoc, kic ez siralomnac völgyeből.
 az mennyei hazankban menen-
 dőc, ellenfegec által, fegyuerec, es
 keresztnec tűzei által; meltan erőf-
 sitic

litic meg, emelic fel, és vastagitty
 ac meg, az ő sziueket, az VV r vas
 czorai^aual valo éleffel, mert ha ez
 szent Vaczoraban fel fegyuerked
 uen, nagy bizodalommal mulunc
 ki ez világbol, fel megyúne ama
 mennyei szent tornatza ba, mint ha
 minden felől valami aranyas öltö
 zetekben volnanc fel öltösztec, à
 mint Chrysofostomus ³ mondgya. g. in r.

Latodé ez ok^dért hogy nagy ^{Cor. 10.}
 oka vagyon, miért kelleftec az Vr
 Vaczora^aual gyakran élni, mert
 auual ritkábban élni, veszedelmes
 botrankozast szerez, és az ember
 reket testi batracka teszi, és (á mint
 Cyrillus irasban hatta) ⁴ affeléknec,
 kic az VV r Vaczora^aual ritkan <sup>2, in Ioan
lib. 3. cap</sup>
 elnec, ki feythetetlen törv^{et} ele^{13.}
 ikben az ördög.

ÖTÖDIC PARANCZOLAT

Könyörög Istenec bódog ez
világból való ki mulá-
sodert,

AZ emberi állatnac nagyobb
arészze, ritkan gondolkodván
az halálrol, Isteni félelem nélkül
él, tobz odic, és amaz Epicurusnac,
tantz eneket fudogallya, egyel, is-
gyál, látz odgyal, holtod vtan nin-
tlen semmi gyöniörűségedis. Az
imatfagotis (mellyet Christus VV-
tunc az ő tanituanynac, seminékunkis
b. Matth minnyáiunknac, b. előnkben adot)
6. v. 9. & ezac igen ritkan mondgya vgyan
Luc. 11. valóban el, noha ez életben, gya-
v. 2. kran és szüntelen kellellec imat-
c. i. Thef, kozni. a mint sz: Pal paranczola-
5. v. 17. lya e és ő maga CHRISTUS tanit d
d. Luc. 18 mondvan: Mindenkor imatkoz-
v. 1. ni kel, és nem kel abban meg re-
stálni,

stólni, Es az bölts Syrach ^e mond: ^{c. Eccle.}
 Meg ne bantattál mindenkor, ^{18. v. 22.}
 imatkozni: mert gyakran és sokat
 imatkozni, kedves dolog Isten-
 nec, ^a mint sz. Ambrus mondgya.

Az pediglen az ki nem imat-
 kozic, ^s nem dicz éri az Istent, sem
 az Istennel nem tézen Isteni be-
 szelgetéseket, és azockal élni sem
 akar, az meg holt, életnélkül va-
 gyon. és elznélkül szűkös, ^a mint
 Chrysofostomus bizonyttya. Sz ent
 Agostonis mond: Az igaz em-
 ber nec imat. lga, menyorságnac
 kultsa. Az könyörgés fel megyen,
 és az Isten nec könyörületessége le
 sz. ^{Ill.} Ez okaért legyúnc szorgal- ^{f. Danie.}
 matosoc az könyörgésben. ^{6. v. 10.}

Daniel napiaban ^f három szor ^{& 13.}
 imatkozot: Szent Daudid mond: ^{g. Psalm}
 het szor mondottam napiaban te- ^{119. v. 16}

L neked

ELSŐ RESZ AZ PARAN

a. Prou.
24. v. 16.

neked dicz éretet, a holot az hét
szer, soe izbe valóiért vétettetic,
amaz mondás szerent a az igazis
hét szer esic el napiaban. Az holot
mond szent Agoston: Hét napo-
kon minden czelekedetec el vé-
gesztetnec. Clemens Alexandri-
nufis azon helyen így szól: Mely
ly dologert, sem az meg határo-
zot helyen, sem az valasztot tem-
plomban sem az innep és előb el
rendeltetet napokban nem, hanem
mind egész életében, az értelmes
ember, minden helyen, ha szinten
czac ő maga egyedül lézenis, az I
stent tisztelheti. Christus azt pa-

b. Matth 6. v. 6. ranchollya, b hogy ben az mi tit-
kos kamarankban imatkoz zunc,
aytò bè zaroluan.

c. de Csi no & A bele cap. Mely mondaft sz: Ambrus c
igy magyaráz meg: Az te titkos

CZOLATOKROL: 42

kamoradban, vgymond: belől: erzed az kamaran, nem azt mely az kő fal közzé rekesztetic, mellyec a te tagaidat bé rekeszszéc, hanem azt az titkos kamorat erzed rayta: mely te benned vagy on, melyben bé rekesztetnec az te gondolatid, melyben forognac az te erzékenfégid. Ez az imatlag nac kamaraya, mindenüt ielen vagy on te veled, és mindenüt titkos, melynet senki több itélő biraya ninczen. hanem ezac egyedül az Isten Eddig szent Ambrus szolla.

Te magadban vgy imatkozzal, hogy Isten temploma légy, mert ot halgat meg Isten, ahól lakozic, azt mondgya sz. Agoston & Gondunc légyen reya, hogy i. d. de vematkozásban hallyunc meg, mi-
 ra inuo-
 cat. Cap.
 képpen Platois paranczollya, mo-

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

nduan: könyörgésben kel meg hal-
ni.

e.psal. 31
v. 1.

Az sz: Lelec az mi halalunko-
nac ideien igy tanit minket imat-
kozni. Te benned bíz tam, so-
ha meg ne gyalasztassam: az te is-
gassagodban szabads meg enge-
met: Az te kézedben aianlom az
én lelke met, meg váltottal enge-
met VVRam igassagnac Istene.
Mely Soltarnac igeit, ama z hata-
mas es bölts ötöd ic Caroly Czaf-
sar (kinec birodalma alatt, nem czar min-
den, tisztesség es Deaki tudomannac,
minden fele nemeinee mesterfegi, vira-
gosztá nac, hanem kézi mies, Mester em-
berec miuekis igen szépen tündöklöt-
tene, es mind ket feleben ieles fő fő, tu-
dos emberec völtanac) egy kéueffel
halala elöt, imatlagában szépen el-
monda, es nagy czendesen el alu-
uéc, VVRunc születése vtan, 1558-
eszt en.

elztendõben, õtuen kilentz elzten
dõs koraban, a mint az õ életében
Zenocarus irya.

Holot azért ily méltóságos fe-
iedelem. az sz: Leleknek, ez Sõ-
tar beli igeit, meg tanolta legyen,
és oly igen gyakorlotta legyen,
hogy még szinte halála oraiannis
az oc elzébe iutottanac, és azokat
könyörgésében el mondhatta. me-
nyuel inkább, ki ki mind miköz zül-
lunc, ezeket az sz. Leleknek igei-
it, tartozic kétkezzel ragadni,
meg tanulni, és gyakran elis mon-
dani, hogy az õ halalanac oráian, is-
gaz hitbõl azokat, imatfâgában
hafznofon el mondhatta. Azo-
kaért hogy vgyan valóban, gon-
dolkodhassal az halalról, és ez ni-
aualyds életbõl valo ki mulasrol,
leg keuesbszer minden héten,

ELSŐ RÉSZ AZ PARAN-

szombat napon, ez zel auagy ha-
 t. de S. S. fonlo imatlaggal ély, nap keletre
 cap. 27. nézuén, kerésuén régi hazankat,
 tudni illic amaz Paradiczomot,
 mellyet az Isten plantalt volt az
 Eden Kertébé, nap keletre, á mint
 Hilarius emlekesztet s rolla.

Miképpen kedig azoc, kic é-
 dededen akarnac ez életben alun-
 ni, gondot szoktanac arra viselni,
 hogy ő nehic gyenge pelyhekből
 czinalt puha vánhosokból vesse-
 nec dgyat, azonképpen azoc, kic
 ez életből bődögul akarnac ki-
 mulni, és az Christusban czende-
 sen el alunni, tartoznac velle hogy
 foglalatosoc legyenec az buzgó
 könyörgésben, hogy ki menuén
 ez keferues életből, hidgyenec az
 Istenec igéyénec, és azon, mint
 egy bődög vánkofon, alugyanac
 el,

el hogy az halalbol, életre mennyi
 enec által. Ioan. 5 v. 24.

SZOMBAT NAPI IMAT.

Isag, az Bodog ez vilagból
 valo ki mulafért.

HAlakat adoc én tenéked, őrc
 mindenható Isten, minden te
 iò tétéménydért, hogy engemet,
 nem ezac ez mult éyel, hanem mi
 nd ez egész héténnis, és az én éle
 temnec minden ideiebbennis, meg
 ötalmasztal az őrdögöknek, alnoc
 czalárdfagoktól, hogy engemet
 meg ne környékeznének, és vtano
 nam lefelkeduèn el ne forditandó
 nac: és az te meg mondhattatlan
 nagy irgalmassagodat, busz gósa
 gal kérem, adgyad az te kegyelo
 mes malasztodat ennékem, hogy
 ez

ELSŐRESZ AZ PARAN-

ez may nappal, es az teremtet al-
latoknac szolgálatyokkal gono-
szul heufâgra ne éllyec :neis tegy-
ec affêle gonossâgokat, mellyec
az Lélec ellen vétékednec, és az
lelki ismeretet meg sértic, és igen
meg nehezitic. Hanem vezéry ke-
gyelmesen engemet, az te szent
Lelkèddel, és tanits meg engemet
arra, hogy megis kellesechalnom,
had legyec bôlts.

Boczásd meg ennékem, min-
den bûneimet, mellyeket kirtsin sé-
gemtől fogua, ez ielen valo ideig,
tuduan, és tudatlanâgbol, gondo-
latimban, és iôra való restlegim-
ben, szômban, és czelekedetim-
ben, az te akaratod ellen vétettem,
és kérem minden én bûneimnec
botlanattyát, valamellyekben tu-
táz engemet, valaha egész életem-
ben

CZOLATOKROL. 45

ben bűnösnek lenni, és adgy ma-
 lasztot énnekem, hogy napokent,
 á te félelmedben, kélsziczem magam
 mat, ezből az en rabotafagomnac
 hazabol valo ki mulasfra, holot
 semmi bizonyosb az halálnál ne
 legyen, és bizontalambis az ha-
 lálnac óraianal, hogy tenéked en
 Istenemnek, iò vitesleget vitézked-
 hessem, meg tartuan hitõmet és ió
 lelki ismeretemet, varuan nagy vi-
 dámon, az en ki mulasomnac na-
 piat, és á te szent siadnac, á mi meg
 valto Iesus Christusunknac, iduel-
 séges meg ielenéset. Ved el en
 rollam aszt á mit az meg romlot
 természet meg rutitot, és tarts
 meg azt, az mit az te kegyelmed
 éppitet én bennem.

Engedgyed esztis ennékem,
 oh én sz. Atyam, hogy az te igia-
 M retido

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

redidhez ragazkoduan, vig, és idő
léleekkel mehesse, az örök, és men-
nyei hazánkba való ki mulasra.
Az te sz: Lelkedet, életemnek fo-
ha semmi idejében, és kiualké-
pen halalom órayan, el né vegyed
én töllem, hanem engedgyed ke-
gyelmedből énnékem, hogy az te
sz. Lelkednek segítségéből, meg-
menekeduen minden nehezfégek-
ből, és kéfértetekből, diadalmót ve-
hesse, érezuen a te szent Lelked-
nek ielen voltat, és hasznos segít-
ségét, hogy meg romoluan az én
szíuemnek ereye, és meg erőtlenu-
uen az én érzékenységim, az lelek-
nek meg valása miat, és iszonyu
nagy kínoc miat, mellyekkel az ter-
mészet meg rontatic, és az ember-
ri okosság meg bántatic, ne rohan
nyac káromlo, hitetlen, auagy az
keresze

kereſztyéni vallástól idegen ſzo-
kra. Hanem igaz gaffad az én el-
mémet és nyelüemet, az te ſz: Lel-
keddel, mind az én ſzámnae vtol-
ſo le helléſeig : és el idüen az én ki-
muláſomnae oràya , akkoron ved-
fel az én lelke met a te ſz: kez ed-
ben. O ſzent háromság , és egy
öröc Iſtenſég , ne hadgy el enge-
met, az te ſegitſégednelkül, az en
életemben és halalomban, Amen.

Ide valoc, Német nyeluen valo
egy nehany ſzép imatſágok is, mel-
lyeket igen édeſſe ges verſeckel ira-
tanac egyebec , és en Magyarra
fordítottam, az oc közzül elſő:

EBERVS PALE. Melly
et Lauterbachius Ianoſ, az mikép
pen Déac nyelüre fordítot volt, en
aſzt Magyarul így fordítottam:

M ű Ha

ELSŐRESZ AZ PARAN.

Ha akarod, az miattyan, ki vagy
menyekben: te fiaid szükségünk-
ben notaydrais el mondhatod.

CHristus Kiraly ember s Isten
Kifoc szidalmat szenueduen
Kereszt fára feszítettél,
Kegyelmet atyadtol nyerél,
Kin szenuedéédert kerlec
Kegyelméz nekem bűnösnek.

Mikor halálnac völgyebe,
Menendec küszkőduen velle,
Szememet halyog fogya be,
Süketül hallastol fulem
Szayamban meg nemul nyeluem,
Budosic romlasban sziuem.

Gondolattol elmem szünic
Segítségétől fosztatic
Segíts akkor VVR Christusom,
Engem vtolso oramon,
Végy ki szemoru vilagbol,

Mencz

CZOLATOKROL. 47

Mencz ki halálnac kinyabol,

VVzd el a gonosz lelkeket,
 Ielen legyen lelked ki szent
 Ha testből lelkem ki megyen,
 Ved VVr Isten szent kezében,
 Nyugodgyec test hoporsóban,
 Vtolso napig alomban.

Tamasz fel diczõült testben,
 Szoszólom legy én igyemben,
 Feleyez el minden én vétkem,
 S-adgy életet kegyelmesen,
 Mint fel fogattad igedben,
 Melytől függõc most nagy hiuen.

Bizont mondasz annacszépèn
 Hogy valaki benned hiszen
 Az itiletre nem megyen,
 Oerõc halallal meg sem hal
 Testben õis noha meg hal
 Oerõc eletre meg fel all,
 Hatalmason mert pokolbol,
 Ki mented õtet halalbol,

Miñ

Ditõ.

ELSŐ RESZ AZ PARAN

Ditőseged nec sz ekiben,
Ellyen örökre mennyekben,
Ocrőmben veled bodogul,
Az houa vigy kegyelmedből.

Boczaſd meg Christus ſoc bü-
Had leheffen keſzen lelkem (nőm
Aytot zőrdit ha halálom,
Ne fodgyon el kinban hitőm,
Igedben biz zéc erőſſen
Mig aluszic teſt edeſden,

Ammonius vérus pedig, vgye
an azon Eberus Pal könyörgéſét,
igy fordította volt Deákra, mint
eg halot enekben Magyarul ſzóko-
tuc enekleni, mely illyen:

Iesus Christus Iſtennec ſzent fia,
Bűnős nepnec igaz meg voltor
Kereſzt fán ki haláloddal, (ya,
Attyad keduében iutatal,

Keſerő

CZOLATOKROL. 48

Keferues kin vallasodert,
 Kegyelmez nekem halalodert,
 Halallal bay viuasomban,
 Biztasd lelkem ki multaban,

Szemem nec vilagossaga,
 Fül nec mikor meg fogy hallasa,
 Nyelű nec el iő meg allasa,
 Közelpet szű nec romlasa,

Bodulni ha kez d en elmem,
 El táuo znae töllem segėdim,
 Ne hadgy, ne hadgy oh Christus
 Segely vtolso orámon. (som,

Ez élet nec árnyékabol,
 Vegy ki halalnac nagy kinnyábol
 Oerdőgnec czalárdlagatol,
 Otalmaz alnoksdgatol.

Lelkem nec adgy iő ki mulast,
 Kezedben aianlomaszt nagy biz
 (uast,

T estem nec földben, nyuguuast,
 El iőtődig adgy aluuast,

ELSŐ RÉSZ AZ PARANCS

Az te itileted napján,
Allas engem elgöben bátran,
Szofzolom legyackor nekem,
Az életet ad meg nekem.

Mint igedben fel fogattad,
Esküüessel bizonitottad,
Bizony bizony mondom nektec,
igemben leszen életetec.

Ha azért ti meg tartandgyatoc,
Nem foithat meg soha halaltoc,
Es ha szinten most meg haltoc,
Czac álóm lesz en halaltoc.

Az én hatalmas kez emmel,
Azbol ki hozlac nagy örömmel,
Orszádgomban lesz lakaltoc,
Oerökös meg maradaftoc.

Velem leszen örömetec,
Kit czac en zerzettem tinektec,
Valtozic keferülégtec,
Bodoglag leszen tiyetec,

Enged neküuc mind ezeket,

VVR Iesus ki nyerted ezeket,
 Boczald meg mi bűneinket,
 Adgyad valhassuc ezeket.

Mikor halálalnac oráyan,
 El idő Lelkünknek ki mulasa,
 Igéd tamafza hitűnket,
 Czac te ved hozzad lelkűnket.

MASODIC HERMAN MI-

klosé, mely az Deakból Magyar-
 arra, illyen keppen fore-
 dittathatic,

Mikor halálnac oraya,
 El idő életből ki hinya,
 Legy vezérem en Christusom,
 Kegyességed igazgasson,
 Lelkemet halalomkoran.
 Te kezeidben aianlom,
 Otalmazásért és adom.

Mikor lelkem ismereti,

N

Seres

ELSŐRFSZ AZ PARAN.

Sereget feluen bűneit,
 Ha bűnöm oly fœc mint fœueny,
 Még sem esem én kétsœgben,
 Forog eszemben halalod,
 VVr Iesus Christus és kinod,
 Hiszem bűnöm meg boczatod.

Té tested nec vagyoc tagya,
 Mely batorit én kinomba,
 Te tœlled el nem szakadoc,
 Nagy kinnyaban halalomnac,
 Ha halokis neked haloc,
 Oerœc életet zerzettel.
 Ennekem te szent véreddel.

Hogy fel tamattal halalbœl,
 Fel kelec énis az porbol,
 Menybe menœsed vigasztal,
 Félelmében az halalnac,
 Az hol te vagy oda megyec,
 Meg nyugszom œrœc életben,
 Azert œrœmest meg haloc.

Harœ

CZOLATOKROL, 50
HARMADIC LOBVVAS
ferus Ambruse, mellyet Beust Io-
achim deakra forditafabol,
en igy magyarazoc ki.

O Iesus Christus Istenec sz: fiya,
Atya Istenec nagy szep abrazata
Eletet nekem kinec szolgalattya, (tya,
szertetio volta
Tekints meg engem mely nyaualyas
(vagyoc,
Ki loc bündöckel meg sebhete vagyoc,
Tetemtől fogua talpig bündös vagyoc,
de te fiad vagyoc.
Szét szemeiddel tekints ram mellyec
Szegeny tagado Peterre tekintel. (kel,
Ki teged Vrat tagada beszédvel,
nagy esküvéssel.
Es kikkel nézéd az bündös Magdolnat.
Ki hozzaad teruen fereszté labodat,
Köny hullatással, s-haiaual az okat.
meg tőle ezokokkal.
Nij Vegre

ELSŐ RESZ AZ PARAN

Vegre kikkel nezted, az kereszt fara

(tör,

Niauallyas toluait, ki melleted függöt,

Te sz. orzagodert szep könyörgéltis töt,

neked eledézöt.

Ime loc bűnöm pokolra karhosztat,

Engem loc vetkem örök tűzzel ronthat,

Senki nalladnal tób nem otalmazhat,

eletet nem adhat.

Vetkeztem vallom gonoszul ellened,

Vetkeztem iay iay, s bűnt töttem ellened

Tenger főenyenél tób bűnöm előtted,

vetkemet ha nezed.

De te kegyelleged bűnec mar el vötte

Minden hatalmat, és semmiué tötte,

Bűnös ember nec mely nagy remenlege,

es nagy öröme.

Mostan azért te ki vagy egy otalma,

Szegeny bűnösök nec meg otalmazoya,

VVr Iesus Christus, lelkem meg valtoia,

legy meg tartoia,

Hogy bűneimen enis keseregiec,

Az

CZOLATOKROL. 51

Az meg tért Peterrel te hozzád siesséc,
Mint a bünds alsz ony teged szeresselec,
vgy dítserhessélec.

Es hoğ szentseges ortzadat lathallam,
S el be mehesséc te sz: orszagodban,
Melyben be viued io akaratomban,
Az tolsit hazadban.

IDE ADHATNY FLAMINIUS I
matlagatis, melyet én: igy fordítottam
Magyarra az Vitamq; Nota
idra,

VEgy ki már VVram engem ez fog-
sagbul, Had mehesséc elődben nagy
bodogul,

Szadgyad hogy azonban mind ioba
ban iobban, Az te szerelmedben éghy-
ec vilagban.

Az én szüem nec te legy remensége,
Akarattya seeggyetlen egy öröme.

Kegyes Iesus engedgyed nekē kerlec,
Hogy minden testieket gyűlölhesséc.

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

Es nekem egyedül erted legyenec,
Minden ez vilagiac rosz ^{kelleseride} budollec,
Hazambā szaz kiuul lelkem czac teged
Keressen egyedül Vr Isten hiued.
Czac teged, hion segitsegül sz iuem
Es czac neked énekellyen én lelkem.

ISMEG IDE VALO A NAZIAN.

zenus imatlagais,

IJAY nekem hogy mikoron szentseges
(hazamat ohaytom,
Tartolztat testem, szamkiuetesbe sz e
genyt. (bol.

Es testi élethől, meg sein mehetec ki vilag
Mint fogoly ez földön, ah vagyoc vgy
(keserün.

Szorgos gödöckal környül vetettē itten,
Lelkē ekeffégēt, kie meg eméztic vgyan
No oldgyad meg kötelelem, földről szaba-
(dits ki kiralyom,

Legy föld egeffégben : menybe lakom
én ez vtan.

Immar ha ezec az meg mon-
 dot dolgoc közzül, semmit ma-
 gadban lenni nem érvez, az köny-
 örges az te dolgod, melyben pa-
 naszokodgyal Istennec á te sze-
 genységedről, kérüén, hogy ő, az ő
 sz: Lelkeuel, oruosollya meg az
 te gyarlosagodat. Mert holot
 ezac edgikünc se legyen nekünc
 tökéletes, semmikeppen nem illic,
 hogy sohais az könyörgő imatfaga-
 tol meg szünnyünc. Könyörög-
 ünc tehat, sokszor valo fohasz-
 kodasokkal: és sürü esedezése-
 kel. Mert az könyörgő imatfa-
 goc nekünc, az mi mennyci fegy-
 uerinc, mellyec minket erőssen ala-
 locka, es igen alhatatosocka tész-
 nec. Ezec az lelki erőstegec, és Iste-
 ni nyilac, mellyec otalmaznac, á
 mint Cyprianus mondgya. Nem
 vafas

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

vasas nyilackal, hanem az könyörgő
 imatlagoknak lőüldöző nyilain-
 ual, kel az győzedelmet keresni, á
 mint Origenes mondgya, mikép-
 pen eszt, az könyörgő Mosefnec,
 g. Exod. 17. v. 11. szép példaya meg mutattyá. ⁸ Ki
 midőn imatkozuan kezeit fel e-
 melné, az Israel nepe veszen vala
 diadalmot, mikor pedig kezeit
 valaményére le ereszténé, az Ama-
 lech birya vala el őket. Summa
 szerezent minden te dolgaidban, ^a
 meg emlekezzél vtolsó végedről,
 és öröcke nem vetkezel.

a. Eccl. 7.
 v. 40.

Az meg mondott paranczo-
 latoc kiuüll, immar az testamen-
 tom tételreis gondod legyen te-
 neked, hogy az te maradékidnac
 (kikre az te örökleged szállando) va-
 lami perparuarra és viszhauony,
 asra valo okot ne hadgy. Mert

az

az Isten azért akára, hogy az mi marhainkrol, it ez életben, *d* mi halalunc előtt tegyünc rendelést, *d* mis keppen eszt Ezéchias ^b Király ^{b. 4. Reg nac Historiáia,} meg mutattya. **A** ^{20. v. 1.} brahamis így tót rendelést marha ^{11. 11. 11} ya felől, ^c meg életben, az *o* fia ^{c. Ge. 25. közt.} Daudis ^d így. Tobiasis ^{v. 5.} testamentom gyarant hadga meg ^{d. 3. Keg az *o* fianac ^c mit kellestec *o* neki ^{2. v. 2.} czelekedni. Mely testamentom ^{c, Tob. 4} tésről lásd meg, minemü intést ^{v. 2.} tót Beust Iodchim, az Vasárnapi Euangeliomoknac magyarázati nac első részében, az Christusnac amaz hét szouárol való beszédében, mellyeket az kereszt farol mondott vala.}

Az testamentom tés pedig *o* kos legyen az testamentom tésben, hogy abban oly rendelést te-

O gyen

ELSO KESZ AZ PARAN-

gyen, mely az közönféges igazságnac meg írot törvényével, auagy hazaya szokasaual, egygyezzen, holot senki se czelekedhesse azt, hogy helye ne legyen az ő testamantomaban az törvényeknec, *d* mint Pomponius *f* mondgya. Mely dologrol példankis vagy on: in L. Codicillis S. S. final. de lega. 2. *é* az holot, Lucius Titius illyen szokkal töt vala testamantomot. En Lucius Titius eszt az én testamantomomat, minden törvény tudonélkül töttem, inkább követuén az én elmémnec okosságat, hogy sem mint az fel vöt szokasnac szérgény és feletteb valo szorgalmatosságát, és ha valamit, nem szinren törvény szerent, és esztelen czelekettem. az eszes embernec akarratyat, fel vöt törvény szerent valonac

f in Lib.
nemopo
rest de le
gar, i.

CZOLATOKROL. 54

Ionac kel tartani. Ez á Lucius Titius, azt véli vala, hogy ő ez mondasnac formáyaual, böltsen tőt volna testamentomot, de Accursius ot az szorgalmatossagnac igeiben mond: Halhatza az bold testamentom téuőt. Esz te lenec tehat az paraszt testamentó téuőc, kic chac az ő magoc feiektől akarnac testamentomot teüi. Mert midőn az perlődésnec eleit akaryac venni, azt soc magoc karockal fel geriesztic inkább, az ő töllec hamissan tőt, testamentomert. Vgy hogy igazán mondotta legyen az Poeta, hogy némely sebeket az oruaslas által látunc artalmas backa lenni, mellyeket sockal iob lőt volna, ingyen sem illetni oruossaggal.

Talaltatnac oly emberec, kic

Oñ

czac

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

czac az halaltól való félték bennis-
 giúldlic az testamentom tételt, a-
 lituan hogy az testamentom leuél
 vtán, őc leg ottan mingyárást meg
 halnac, holot az testamentom tét-
 telért, senki se hamaréb, se késeb-
 ben meg ne hallyon, hanem nem
 czac egyedül ő maga az Isten lé-
 gyen, az te életed^s és á te napod-
 nac hofzszufaga: Mert az testa-
 mentom tétel vtán, soc Istenes em-
 berek nec hofzszabittatot meg e-
 letec, mint elzt amaz emlékezetre
 melto, Ezéchias Kiraly példája
 meg mutattya, Kiról oluassuc, ho-
 gy mikor az Prophetá meg hatta
 volna neki, hogy az ő marhaiáról
 testamentomot tenne. mert ő ne-
 kie meg kellene halni, akoron
 az falhoz fordult, és keleruesen
 sirt volna, és imatsagáual az Vvr-
 tol,

8. Deut.
30. v. 20.

2. 4 Reg.
30. v. 2.

CZOLATOKROL. 55

tol életenec 15. esztendővel valo
meg hosszszabulását nyerte.

Ez ec valának, keresztyén ol-
vaso, mellyeket ez könyuetskenec
első részében, io igyekezettel in-
téskeppen, első akártam hozni, s ki-
uanomis, hogy ez ec az én akaró
minemű parantsolatim, hasznosoc
lehesse nec mindenek nec iduesses-
gek nec el vehetése. Vallyon mit
használna vgyan teneked. ha szaz
szor bőltsebb volnais Platonal és
Aristotélesnél, ha ékesben szollo
volnais Periclesnél. Demosthe-
nesnél, és Ciceronal, és ha iobban
ertenedis az törvényeket, hogy
sem mint Bartolus és Baldus
Hozzá tészem alztis, hogy ha ez
vilagnac minden gazdaglaga tied
volnais, kerlec mit használna v-
gyan teneked b ha az te lelkedet.

b. Matth
16. v. 26.

O iij

ez

ELSŐ RESZ AZ PARANCS

ez vilagon karhozatra el vesztetted volna é Bizony sokkal jobboldott volna, c ha ingyen ez vilagra sem született volna. Tudgyad hogy azért löttel te keresztyenne, hogy többet tartozzal, az halhatatlá lelekert, hogy sem mint az halandó testért fáradni, á mint sz: d Agoston mondgya.

d: sermo.
216. de
comp.

Ha te jól tudod az Christust, elég az, ha többet nem tutz is.

Ha nem tudod az CHRISTUST, mind semmi, ha szinte tanolsz is egyebet.

Tanold meg ezokaért it az földön azokat, á mellyeknek tudása meg marad az években, á mint Hieronymus in suis regulis ymondgya.

MÁSODIC RESZ.

A Z EMBERI ELETNEC

niomorufagirol és az örök élet
nec vigalagos örömiről.

MIndenestől fogva, egészen
az ember, czac nyaualyalag
és szegénység, az mint eszt Hero-
dotus sölonnac Croesushoz valo
oralafaban, loc dolgoznak erős-
ségiből meg bizonittya. Home-
rusis erősiti, hogy minden elő ala-
latoc köztöttis, nintsen az ember-
nél nyaualyaltab. Mikor az em-
bert nevezed, minden fele nyaua-
lyakat nevez a akkor, vgymond
Plinius e Chrysofotomus Doctos e. lib. 7.
ris mond: Minden gonoszoknal,
ez a leg gonoszb gonosz, hogy
minden oktalan álatnac, egy és tu-
laidon gonosza vagyon, az em-
beri álatnac pedig minden fele
gonosza.

MASOD RESZ AZ 8R8C

gonosz. Euripideſis mond : Az emberi élet bizonyára nem élet, hanem csak nyaualyaság. Mely eſtről Lucretius illyen kiáltaſt tészen.

Oh emberekneſ nyaualyas elmeiket,
 Oh meg vakult ſziueket,
 Minemü ſeretſegekben,
 Es mely nagy veſzedelmekben.
 Viſzik ez életneſ ideiet az mi keueſis
 veghez.

Es igazan mondattatot az po-
 etától, hogy az emberekneſ min-
 den dolgot, csak egy kis vékony
 fonalon függőc : és nagy hirtelen
 eſettel le hullanac az oc, a mellyec
 erőſſec' voltanac. Mely dolgot,
 Saulnac, Pharaonac, Iulius Czafza-
 arnac, Pompéiuſnac és többekneſ
 kis pelday meg mutatnac.

Ollyo

Ollyan az ember ez földön, ^{„Iac. 4.}
 mint az buboric, és amaz el muló ^{v. 14.}
 s gőzölgő para. Mert minden emg. ^{Isa. 40}
 ber ollyan s mint az széna, és min ^{v. 7.}
 den s ditőffége ollyan, mint az ^{Iac. 1. v.}
 mezsei virag, mely reggel meg vi ^{10.}
 rigozuan, estuére el fonnyad, es ^{Eccl. 14.}
 le hull, Romlando és veszendő ez ^{v. 18.}
 az élet mely mennél inkább neue ^{v. 24.}
 kedic, annal inkább közelelt az ha
 lalhoz, azt mondgya szent Ago
 ston. Nagy iofagos dolog tehat,
 minden emberi dolgot meg vta
 ni, és tudni, minden emberi dolgo
 kat, ezac arnyéknac és alomnac
 lenni, és ha mi vagy on meg ez ek ^{a. hom. 8.}
 nélis alab valo, vgymond ^{Chry. in Genet}
 fostomus. Minden ember (azt ^{b. Psa. 39.}
 mondgya szent Daud, ^{v. 5. & 6.} ezac me
 rő hiiba valofag, miglen élis, ki
 mint az arnyec vgy iár, szorgalo
 matos.

MASOD RESZ AZ 8R8C

matoskodic, rakasrá, kintset gyűt,
és nem tudgya kinec hadgya. s ki
emefzti meg azokat.

Ehelen hatta Gregorius Na-
zianzenus irasban, az emberi élet
nec nyomorusagirol, mikor azt
mondgya: Ez életben soc keserű-
ség vagyon, de igen keues edes-
ség. Ismet masut igys szol: szű-
letetűnc, holot ne legyűnc, szű-
letuen ez testből ki költőzűnc,
czac alom, fűst, por, pára, reggeli
harmat, ki nylt, és el fonnyadot vi-
rag az ember, olyanoc az ő napi-
ay, mint az fűnec, a miképpen sz.
d. Psalm. David a igen szépen bölczelke-
det rolla. Az rosa virag pelda-
zo abrazattya, az emberi életnec,
miképpen eszt Ausonius az ő ver-
seiben meg mutattya.

c. in fune
re Cæsa-
rij fr.

d. Psalm.
103. v. 15

Edgy

Edgy nap melly hofszu, vagy on eletec annya ro-
 (laknac,

Agfagtoi nyomatic, am mihelyen születic.

Azt a rofat, mellyet meg nyiltnecc lenni tekinet,

Nap kelet, heruatnac, mar leli s. estue fele.

No iol van, mert tart noha ezac napig elte rofa-

Mas nyiluen rendel, de eletec el sokásul. (laknac

Zúz a rofat szedgyed, fiatal s. miggyenge viraga,

S. vgy tud eletedet, szinte sietni hamar.

Es más versbeis mondatic.

Nap keleten reggel lattam meg nyilni rofakat,

Es nap ényefzetkor, is meg el holtac azoc.

Az kiket az VVr Szeret, azo-

kat meg ostorozza, és ezokaért

eytbe minden fele nyaualyakba

minket: büntettetünc azért tölle, e. l. Cor.

hoğ ez vilaggal el ne vesz szünc. 11. v. 12.

Ne alitsúic az nyaualyakat és nyo-

morúsagokat, az Stoicusoknac

vallasoc ként szallani mi reanc, mi

képpen am Euandernecc az Annyo

MASOD RESZ AZ ÖRÖC

ais alittyá vala, mikor fiat vigasztaluan azt monda: így vala az Istenec meg változhatatlan vegezésében, a mint Ouidius f írja. Hanem mi tudgyunc, minden nyomorúságokat és nyaualyakat, Istenec akarattya^{bol} lenni s mi^{képpen} Iosephis vallya, d magat a. Genes. Aegyptusban Istenec akarattya^{bol} vitetetnec lenni,

Mind az által azért, az emberi nyaualyakért, és nyomorúságokért (mellyekkel gyötrettetünc) nem vét el tölle minket az Isten, hanem azt akarja hogy tudakozzunc az mi vtainc felől b és terünc meg az VVrhoz: mikeppén hogy az tékozló fiuis, az szűkségtől és nyaualyától szorongattatuan, c kezdde meg eszét, s tere meg az d attyához, Tehat minden emberi nyomorús

f. lib. I.
f. 11.

g. Amos
3. v. 6.

a. Genes.
45. v. 5.

b. Tren.
3
v. 40.

c. Luc. 15.
v. 17.

omorus

omorusagokat és keferülegeket,
 bekeféggel türiünc, holot szük-
 seg legyen minekünc. az bekefé-
 ges d türes. Senki se igérye ma d. Heb.
 ganac azt, az mit az Euangeliom 10. v. 36.
 nem igér. Nem igérnec pedig ne-
 künc az irasoc it ez vilagon egy-
 ebet, hanem ezac keferülegeket, tö-
 rődéseket, szorongatásokat, faidal-
 moknac örögübülését, keferteteknec
 böüölködését, és ezekhez keferü-
 süc kiualtkeppen magunkat, ho-
 gy valamiképpen keferületlenec
 leuén, el ne fogyatkozzunc, d mint
 sz: Agoston e irya. Ha reszesec
 akarunc az vigasagos örömökben
 lenni, szükség hogy először az
 szomoru dolgokban legyunc tar-
 soc vgymond Photinus.

Erről az emberi életnec nyo-
 morusagarol, minden Philoso-
 P iñ phu-

e. super
 psalm: 39.

MASODRESZ AZ ÖRÖC

phusoc és bölts emberec, ezodal
 Kolztanac minden időben, miért
 legyenec az emberec enny nyom
 morusagoc ala vettetue, holot mi
 nden állatoc, az emberekért lötte
 nec és teremtettenec legyenec. az
 emberec pedig Isten Reduélyért le
 gyenec teremtetetec, cá mint á Stoi
 cusoc mondottac, s. megis mind az
 által, ezac egy nyaualya se legyen,
 mellyet ez az embereknec nyaua
 lyas természete szenueduen meg
 nem kostolna, á miképpen Cice

in Tusco
 quæst. 10. § disputal rolla.

Noha pediglen nemellyec e
 zeknec az nyomorusagoknac mas
 okait kerestec : mind az által az
 okokat, kiualtképpen három do
 logban foglaltac bé : tudni illic á
 materiában, az elmenec téuelye
 seben, és az akarataac meg veszt
 tegeta

VIGASAGOKROL. 60

tegettejet romlotságában: mert
 ennel tovább nem mehettene. An-
 nac okaért, az kic, az romlás, és kü-
 lömb külömb fele változások ala,
 vettetet dolgoknak, valami erős
 okait, az emberi elmenec vakfaga-
 miat, fel nem találhattac, az oc veg-
 tere nemünemű, beketelenfégből
 indittatuan, illyen mondasokra
 kenszerítettene: hogy leg iob
 volna, embernek ingyen sem szü-
 lettetni, auagy születtetuén hamar
 még halni: Mi keppen Seneca
 Martiahoz való vigasztalásban
 fen szoual eszt kialttya: Oh az ő
 magoc nyauallyaioknak tudatlan
 emberit, kic az halalt, vgy mint az
 természetnek iofagos találmaniat,
 nem iaualyac: melly halal, vagy az
 io szerentfes bodogságot szegezé-
 bé, vagy az nyaualyat kerüli el,
 vagy

MASODRESZ AZ ÖRÖC

vagy az vén embernek meg eled
 gedéset, és maga meg vnafának fa-
 ratlagat vegezi el, vagy az iffiusa-
 gnac ideyet, midőn meg iobbac
 remenlettetnenec, szinten akkor
 viragaban szakasztya felben, auas
 gy az gyermekseget hiya vizha,
 minec előtte az emberi életnek ne-
 hezb részeit el erte: de mindeneke-
 nec vége, sokaknac oruossaga,
 nemellyeknek vgyan kiuansaga-
 is, senkiuel iobbā nem téud, mint
 azockal. kikhez előb megyen. ho-
 gy sem mint hiuattatnec. Minden
 ez vilagi örömdöc, el tolyoc, alha-
 tatlanoc, és mint ha futnānac oly
 hamar el mulandoc, és édes kefe-
 rüc. vgy hogy az neuetés szomo-
 rusaggal elegitteftec meg, á mint
 8. Prou. Salomon mondgya 8 és á vigafas-
 14. v. 13. gnac végét siralom foglallyá el.

Ezcc

OIGASAGOKROL. 71

Ezec, és ezekhez hasonlo, bölts embereknek, elmélkedésec. valamie vgyan, de miért hogy okat az halálnac és emberi sanyarufagoknac ki nem magyarázzac, sem az Isten nel valo iduendõ élet felõl nem szolnac semmitis: ez okaert leg elõszõris, ez illyen okoktol, meg intendõc az emberek, és az Istenec igeyébõl arra meg tanitandoc, mi tñoda okay legyenec az halálnac, és minden egyeb nyomorufagoknakis.

Az halál

Oka pedig az halálnac, és minden fele nyaualyaknac, az mi elõszõris, az nyom
szüleinknek bündõc, á mint Istenec mondasa bizonyittya. ^{az nyom} Az te orufago
ortzadnac veritekuel egyed az knac.
te kenyeredet, mind addig, mig ^{2. Gen. 3.} fõl v, 19.
de nem leszelz, á melybõl vetettettel, mert por vagy, és ismeg porra

Q

kel

MASOD RESZ AZ'ÖRÖC

b. Rom. 5. v. 12. kel lenned : mikeppen sz. Palis b
mondgya : hogy egy ember által
iőt bé ez vilagra az bűn, és az bűn
által az halál. Az holot sz: Pal,
érti az halalon, minden egyeb ny
omorusagatis az emberi nemzete
nec. Adam és Eua, az ő esetec ala
tal, szantalan nyomorusagokba és
sanyarusagokba esenec, mellyeket
mind az egész emberi nemzetnec,
meg mostannis szenuedni kel, s
mikeppen az Euarol valo versö
ben mondatic.

Meg tiltot farol la gyitmöltöt Eua szaz
(kasszuan,
Alma által mireanc soc nyaualyakat
(hozza.

Nagy nyomorusagos nehez is
gaioc vettetet, az Adam maradek
kinac, mind attol az naptol fogua
mele

VIGASAGOKROL. 62

mellyen annyoknac méhekben löt
 tenec, mind az napig, mellyen az
 mindeneknec anniokhoz földbe
 víz ha térnec, vgymond^c az bölcs
 Syrach. Ez az élet, nem szinte tisz
 tan élet, hanem halando élet, azt
 mondgya^d sz: Bernhard. Ez az ^{d. sermo.}
 élet az restben, czac a nyeka és ke^{17. super}
 pe az életnec, nem igaz valóság. ^{Pfal. 91.}
 Czac az abrazatban iar az ember
 és az halal arnyékanac völgyeben
 all, azt mondgya^e sz. Ambrus. ^{c. in Pfal.}

Erről az emberi életnec nya^{118.}
 ualyas voltarol szol, sz: lobis, mi
 kor ezt mondgya^f Az azt szo^{f. lob 14}
 nyallattol születet ember, rövid e^{v. l.}
 letű leuén, soc nyomorusagokkal
 bőüölködic. Mely mondaszt, Bern
 hardus magyarazuan így szol:
 Mely igaz mondas löt legyen ez,
 nem az igec tanitottanac, meg min

MASOD RESZ AZ ÖRÖC

ket reyaya: hanem az vereséges
 czapasoc. Az aszfzonyallatol
 születtetet ember(vgymond) en-
 nel semmi nints elvetetteb. Es ho-
 gy valamikeppen ő maganac, az
 testi erzekelegéneec giönyörufe-
 geből(melleyer az megerezhetesből ve-
 szen) ne hizelkedgyec. mingya-
 rasit az ő ez vilagra valo születes
 sekor, ez vilagbol valo ki menese-
 rőlis rettenetesen, emlekeztetic,
 mikor azt mondgya, hogy rövid
 ideig élő. De hogy azt az kö-
 zötsketis, mely az születes és ha-
 lal közöt vagyon. maganac szabae-
 dosnac lenni ne alitsa, bődökődie
 (vgymond) soc nyomorusagoc-
 kal, testieckel és szübelieckel, nya-
 ualyauual alofzie, nyaualyauual ser-
 kest felis. akor houa fordullyonis.
 Edig Bernhard Doctor. s szola.

g in ferm
 de coena
 d omini.

Es

Es vgyan ezen sz: Bernhard. ^a i^a. in ferm
 gys szol: Az emberi nemzetnek ^{de adue}
 közönseges nyomorusaga háromtu dñi.
 fele. Az halál arnyekanac völgye-
 bē, az testnek erőtlenességében, s az
 kesértetnek helyében. Ha szor-
 galmatoson reya vigyazunc, ez ha-
 rom fele nyomorusagtól, nyaualy-
 asul bantattatunc. Mert haylan-
 dokis vagyunc az meg czalatta-
 t. ^{fra}, erőtlenekis az munkalKoda.
 fra, és gyarlokis az ellen allasra.
 Ha külömbseget akarunc az io, és
 gonosz közöt tenni, meg czalata-
 tatunc, ha az iot meg kesértiünc cze
 lekedni, ki fogyunc belölle: ha i^a
 gyekerzüncc az gonosz nac ellene
 allani, le hanyattatunc és meg gy-
 őzettetüncc. Eddig sz: Bernhard.
 Mindenec czac heusag^a minden^{a. Psa. 39,}
 elő ember, az miglen élis. ^{v. 9.}

MASODRESZ AZ ÖRÖG

Utallyuc meg ez okaert, ezt az
 heufagos eletet, és siestunc amaz
 bodog és sz: életre, és arra vgyan
 fziuel lélecek igyekezzünc, s-ne
 mondgyuc édesnec ezt a vilagos-
 sagot, melyben most élünc. Mert
 azt azoc szoktac modani, kie az
 igaz vilagosfagnac édes voltat
 b. Psa. 38,
 homil. 2. nem tudgyac, vgymond b Orige-
 nes. Ha ez földiee gyönyörköttet-
 nec, miért kériünc tehat az menny-
 e. l. Io. 2.
 v. 19. eknec orszagat? Ne szereffünc ez
 vilagot seazokat, mellyec ez vil-
 gon vanna. De söt inkab ohajt-
 suc sz. Agostonnal, ki így d köny-
 örög. Kerlec hogy mindenec ke-
 d: in soli-
 loquio. serünc legyenec ennékem, ho-
 g ezac
 te egyedül tessél az én lelkem-
 édesnéc lenni, ki meg böczülhetet-
 leu édesfég vagy, ki által minden
 keserünc meg édesednec. Az VVr
 leszzen

VIGASAGOKRÓL. 64

leszen minekűnc örök világossá-
gunc, á mint Elaias ¹ mondgya. ^{c. Isa. 60.}

Ez az élet, nyomorult élet, elv. 19.
romlando élet, bizontalan élet, fa-
ratsagos élet, tisztatalan élet, mely
á gonoszoknak aszszonya, és az
keueyeknek Kiralné aszszonya,
mely rakua nyomoruságoeckal és
vetkeckel, mellyet ezac életnek sem
kel mondani hanem halálnak, me-
lyben minden szem pillantásban,
meg halunc külömb külömb féle,
el változhatatlanságnak fogyat-
kozasí által, külömb külömb fele
halállal, á mint vgyan azon szent
Agoston ¹ mondgya. Soc iam. ^{f. cap. 21.}
bor Istenfélő emberc, latuan ezde medi
rettenetes és iszonyu gonósságo. ^{121.}
kat, mint az igaz ³ Lothis, el an. ^{g. 1. Petr.}
nira kinzattatnac, hogy nagy ó. ^{2. v. 7.}
rómeft készec volnanac ez életet

MASODRESZ AZ ÖRÖC

az halállal meg változtatny, mi-
 képpen Hieronymus Aloander,
 Soc nyelvűknee tudoya, Romabā,
 Anno Christi, 1542. meg haluan.
 imez ő koporsó verseiben bizo-
 nytya. mellyet ő egy keuessel ha-
 lala előt. őnnen maganac irt vala
 Görögül, mely illyen.

Nagy örömet meg haloc, mert meg
 nyugszom, bizonyaga leuen,

Soc dolgoknac, mellyeket latnom az
 halálnalis nekem nehez volt.

Ez élet nec nyaualyaia, nem el-
 vegezése egy gonofznac, hanem
 mindenkor más nyaualyara valo
 lépése, és á mint Martialis monda-
 gya: szorgalmatos gondoc, és
 szakadhatatlan fáradsagoc várna
 minket, az vigasagoc vízha nem
 térnec, hanem vgy mint hamar el
 futoc

futoc vgyan el repülne. Mert
 ezac egy nyaualya sinfen egye-
 dül. Az szerentse ném elegzic
 meg velle. hogy valakinec ezac e-
 gytzer arthon, azt mondgya az
 Poeta. Senecais azt mondgya, ho-
 gy egyic gonosz nyaualyanac ve-
 gezete, az másikra valo kezület.
 Ismeg Pindarusis így szol: Az I-
 stenec, egy io mellé két gonosze
 adnac az emberekne. Mindene-
 kor meg vadnac, a nyughatatlan
 busuláfac, szíuekne felelminéc
 szorgalmatos varása, az halálnac
 felelme, és vegezetre az halálnac
 napya, mind annál az ki az dicsős-
 segne székiben ül, s mind penig
 annal, az ki az földre és hamuba
 vettetuén fekszik: annalis az ki
 veres barfont, és coranat visel, s an-
 nalis az ki nyers len ruhában ál-

MASODRESZ AZ ÖRÖC

a. eécl: 40 tezködic, vgymond az bölts^a Sy
v. 3. & 4. rach.

Az nyomorúságoc és nyaua-
lyac, minden rendbeli embereket
bé iarnac, kiualtképpen penig az
há^a asszagbelieket, miképpen ezt
Iacob Patriarchanac példaya (ho-
gy az foc közöttül ezac edget hozzac elő)
elégg^b meg mutattya, ki hol fele-
ségénc Ráchel nec, ez vilagbol va-
lo ki mulasan kesereg, hol Bilham-
nac gyalazttyán: neha késeruesen
42^{v.} 36. sirattya leannyánac Dinànac erö-
szak szerént valo meg seplösítte-
tetet. s. neha Simeon és Leui fia-
nac iszonyu gylkossagokon ban-
kodic. Sirankozic Rubennac es
Iudasnac attyoc fiokkal valo fer-
telmessegeken, egytzer smind fia-
nac az önnön attyokfiánac el adas-
beli gonosz giúlóségeken: giö-
trö^a

b. Gene.
34. v. 5.
& 35. v.
19. et Ge
42^{v.} 36.

trődie attyanac meg vakulásan, Li
 anac halalan, Iosephnac el ragado
 tatafan, Simeonnac foglágan, Be
 niamintol valo meg fosztatafan,
 végez etre az dragalagtól kensze
 rittetuén és ehsegtől, Aegyptusbā
 megyen, miképpen az ő egész hi
 storiaya az teremtelről irot köny
 ben szépen meg irattatic, el kezd
 uen huszon nyoltzadic részétől
 fogua, mind egész ötuenedic re
 szeig.

Az hazas férfiac, gyakorta fe
 leségektől, ördögi czufolasokkal
 bosszszontatnac, mint am ezt, az
 Iob felesége példaya meg mutat
 tya, ki így szola férjénec az ő nagy
 nyaualyaiban ' Megis meg tarto
 de te, az te egy igyüségedet ' at
 közd meg az Istent és haly meg. c. Iob. 1.
 Kinec Iob feleluen monda, Lam v. 9.

MASOD RESZ AZ 8R8C

vgy szoloz mint egy az bolond
 dokközül: ha az iokat el vör-
 tuc Istentől, az nyomorusagot mi-
 ert nem szenuednuc el? Mely lob
 felesége segitöye volt az ördög-
 nec, és nem vigasztaloya Vranac,
 miképpen sz: Agoston irya 4 ö fe-
 lölle. Azont bizonytlya az To-
 bias feleségénec és rokonlaginac
 Historiayais.

d.lib.1.
 de simb.
 Apost.
 c. Tob 2.
 v. 14.

Hasonloképpen neuete és vta-
 la meg sziuében, az Saulnac lea-
 nya Michol, David kiralt az ö fe-
 ryét, hogy az VVrnac ladaya elöt
 tanzolna, és gyoltsbol czinalt E-
 phodot öuedzet volna fel reyaia,
 mikor haza ment volna, gunyolas
 képpen így f szoluan: Bezzeg
 tisztos vala ma az Israel Kiralya,
 az ki az ö szolgainac leány elöd,
 fel fosztozodot vala, nem külömb-
 ben

f 2, Reg.
 6. v. 10.

benmint egy, az czuffag szerző
 bolondoc közzül fel szokot folga
 tozodni. Kinec David feleluen
 ezt monda. Az VVr előtt miel-
 tem azt, ki engemet valasztot in-
 kab hogy nem mint az te atyadat,
 és minden ő haza népét, ezt paran-
 tfoluan ennékem, hogy én fő hád-
 nagy lennec az VVrnac népen az
 Israel előtt: az VVr előtt ez vtan-
 nis vigadoc, sőt meniucl inkább
 meg alázom magamat, és meniucl
 alá valo leszec az én szemeim e-
 lőt, anniucl diltretesb leszec, az
 leanyoc előtt kikiről te szolal. Mely
 feleletekből tanollyac meg az I-
 sten féld, hazas férnac, miképpen
 kellestec feleségeknec, hozzusag
 retelékct és czufolalokat, az Isteni
 félelemben meg vtalni és meg gi-
 őzni.

MASOD RESZ AZ 8R8C

Vadnac több loc féle sanyarúsá-
 gokis ez életben, minden rendbe-
 li emberec között, mellyeket ha ki
 mind meg akarna számlálni, sz in-
 te annyat tenne, mint ha, minden
 vizeknek főenyét meg akarná
 oluálni. Holot peniglen ezec az
 testi nyaualyac, az valamenyenvol
 tanac, de mind meg hallyanac, mie-
 kor ember ez világból ki mulic, ő
 maga pedig az ember meg ne hal-
 lyon (mert czac nyomorusaga hal meg
 az keresztény embernek, nem embersege)
 és ez ielen valo életnek nyaualya-
 ságos szenuedesi, ne legyenec ha-
 sonlitandoc *sz* ahhoz a iöuendö di-
 tsösséghez, mely nekünc meg iele-
 nic: Ezokaért erről az ditsösségről
 és mennyei örömről is, most vala-
 mit szoloc: noha oly állapotya
 vagon, az iöuendö ditsösségnek
 és

E. Rom, 8
 v. 18.

VIGASAGOKROL. 68

és öröcké való *ágnac*, hogy beszéd
 del ki ne magyaráz tathaffé. Mert
 az *á* ditsőffég minemű nagy légy
 en leendő, sz em nem latta, sem fül
 nem hallotta, ³ sem az emberek ^{g. Iſai. 64}
 nec ſziuőc gondolattyában nem ^{v. 4.}
 ſzallot: Es azért iol mondotta ez
 dologrol Macarius ⁴ hogy ha va ^{1. Gor. 1.}
 laki az időtől fogva, melyben ^{A. v. 9.}
 dam teremtetet, mind világ vége ^{2. homil}
 zetig, vitéz kedet volnais, az ör ^{15.}
 dög ellen, és minden keferűfége
 ket, minden faldalmokat és kíno
 kat ſzenuedet volnais, mind az al
 tal semmi nagy dolgot nem czele
 kedet volna, ahoz *á* ditsőfféghez
 képeft, mellyet el veendő, és mely
 ben mind öröcké az Chrifuffal
 Vralkodic.

Ezt az ditsőfféget, naha czac
 alig ſag ſaldithattíuc, és bizonyos
 dolog

MASOD RESZ AZ ÖRÖC

dolog legyen, hogy senki meg az Angyaloc közrüllis, nem hogy az ember, ez dolognac eleget ne tehessen: mind az által, arról az bodog állapotrol, mely adattatic minden Isten felökne ez élet vtan. gyakran, és figyelmetesen gondolkodni, és abban az elmelkedesben annira elmeni, az menire ebben az erőten gyarlosagban, és az mi elmenökne homalyaban, az szent irasbol, és az igaz vallásu atyáknac mondasokbol minekunc engedtetie, nem szidalmazandonac, hanem söt ditséretre méltonac kel tartanunc. Mert miképpen az eyeli vton iaroc, váryac az haynalt és az vilagosulando napot, azonképpen az Isten felök, iaruan ez vilagnac sürösleges letetlegeben, váryac amaz bodog vilagosligot, melye

VIGASAGOKROL. 69

melyről David szol mikor eszt ^b b. Psa. 36
mondgya: Az te világosságod ^{v. 10.}
altal látunc világosságot, tudni il-
lic az Christus által, ki bizonyára
az életnek ^c világossága. ^{c. Ioan. 1.}

Vayha penig ollyan szeretőy ^{v. 9.}
lehetnenc, az öröcke meg mara-
dando életnek, az menyecinek tud-
ni illic: mint az minemű szeretőy
vagyunc, az el futo életnek, ^d mi-
nt sz: Agoston ohaytya. Oha meg
tartanuc sz: Palnac tudományat,
mellyet az Philippi városbeliek ^{d. Phil. 3.}
nec ^d és Timothæus Pispöknek ^e ^{v. 14.}
leikben ^d ^d holot azt vallya, ^{c. 2. Tim.}
hogy ő az ő fntasat el végezte, és ^{4. V. 7.}
hűtít meg tartotta. Fussunc miis
sz: Pallal az tzielhez auagy az
menyeci hiuatalnac diadalmához.
Vgy fussunc, hogy az iutalmat ^{f. 1. Cor.}
el vehessűc, és az rothatatlan ^{9. V. 24.} Cor

S ronat

MASODRESZ AZ ŐRŐC

ronat megh foghassuc. Fussunc
 (vgymond szent Bernhard Doctör)
 nem az testnec lépésuel. hanem
 indulatocckal, kiuanlagocckal, és fo-
 hazkodasocckal, mert nem czac az
 Angyaloc, hanem az Angyalok-
 nae teremtoyeis var minket. Var
 minket az atya, mint fiayt és örö-
 kösit, hogy helyhezteszen minket
 minden ő iauain: Minket var az
 Isten fiais, vgy mint attyafiait és ő-
 rökös tarsait, hogy az ő születés-
 nec gyümdöltset, és az ő verénece ar-
 rat, eleiben vigye Istenec. Var
 minket az sz:Lelekis. Mert ő az
 szeretet, és kegyelmesség, melyben
 örökötől fogua valasz tattunc. Ne-
 mis kétség hogy az ő valasztat
 bé akarya tellyesittetni. Ezokaert
 miért hogy mind az egész men-
 nyei vduar nepe minket var és ki-
 uan,

VIGASAGOKROL; 70

uan, kiuannyuc mijs ötet, mennel nagyobb kiuansággal lehet, és ez földi győzniörülegeknek hadgyunc beket, és készitluc magunkat, az mennyei életnek örömiré, s gyakrá gondolkodgyunc, az földi és mennyei életnek vigasaginac külömbsegeről. Ezeket szent Bernhardus monda.

Az Isten félőc, ez életben, az örőc életnek ezac valami izlélet ér g. Matth. 21c, az miképpen sz: Peteris 5 az 17. v. 4. Thabor hegyen: és sz: Palis, ki az harmadic égig ragattatuan. 4 ki 1. 2. Cor. mondhatatlan titkos dolgokat 12. v. 2. halla. Az másic életben penig, nem ezac valami izlélet, hanem valóságoson vgyan az örőc életet, és az előt nem látot vigasagos örőmőköt, lattyc és kostollyuc meg

Azoc penig az örőmők. az

S ij Vyi

MASODRESZ AZ ŐRŐC

b. Isa, 65.
v. 17.

e. Apoc.
21. v. 4.
d. Apoc.
3. v. 12. &
cap. 21. v.
2.
e. 2. Cor.
5. v. 17.
f. Psa. 84.
v. 4.

Vyi éghben lattatnac meg, mely
 ról az Propheta így ír, ^b Imé én
 Vyegeket teremtec, és Vyi föld
 det, és az előbbiec ingyen czac em
 lekezeten sem lesz nec, es embe
 rek nec czac eszekben sem iutnac.
 Hanem örül nec és örüendéz nec a
 zokban mellyeket én teremtec,
 mind öröckön öröcke, &c. Es nem
 hallattatic abban többé siralom
 nac és kiáltasnac szava: Hanem el
 töről az Isten, minden köny hullá
 tast ^c az Isten felők nec szemekről.
 Vyi Ierusalem városa lesz ^d me
 ly az Isten nec fenyelegeuel telly
 es lesz en. Az regiec mind el mul
 nac ^e és imé mindenec Vyi ac lesz
 nec. Mely bodog és öröc lako he
 lyre nezet szent Daud, mikor ezt
 mondgya, ^f Bodogoc VVram a
 zoc, kic az te hazadban lakoz nac,

VIGASAGOKROL. 71

és mind öröckön öröcké ditsernec tegedet.

Azt az Vyi eget, meg Vvyitattottat és meg tilztittatottat varryuc mi, melyben az igassag ^{g. 2. Pet. 3} lae ^{g. 2. Pet. 3} kozic: Melyben az VVr Vvyi ^{v. 13.} sziuet és Vvyi lelket ad ^{2. Ezech.} és az kö ^{36. v. 26.} sziuet el veszi az mi testünköl. Es hogy egy szoual meg mondgyam, melyben az mi remenlegunc ackoron vgyan valóságos do logga lesz en, a mint sz: Agoston ^{b. in Psal} mondgya: melyben oly örömdöc ^{b. in Psal} lesz nec, mellyeket szem nem latot ^{73.} sem fül nem hallot, és az embe ^{c. Isa. 64.} rek nec czac sziuökbe sem szallot. ^{v. 4.} Ahol minnyaian, ^d mind kiczin ^{1. Cor. 2} töl fogua nagig meg ismeric az ^{v. 9.} VVRat. Aholot az Christus ^{d, Hier.} (ki az ditsőffegnec e feyedelme) fon ^{31. v. 34.} nyadhatatlan coronat tesz en ^{c. Psal. 24} az ^{v: 9.}

MASOD RESZ AZ ÖRÖC

f. l. Pet. 5. hiueknec feiebbe, és az Isten min
 v. 4. denekben ⁸ minden leszen, és mijs
 e. i. Cor. mindenkor az V Vrral ⁴ leszünc.
 15. 28. Az V V r elöt iarunc ^b az előknec
 a. i. Thef földén.
 4. v. 17. It czac hüt által, és nem szem
 bps. 27. ly szerent valo nézés által iarunc,
 v. 19. de ot ^c szemely szerent, és vgyan
 e. i. Cor. szemünkel valo latas által, és nem
 5. v. 7. hüt által : hogy vgyan valoban az
 Isten elöt szemely szerent ielen le
 gyunc, és szinte vgy meg lattyuc
 d. i. Ioan ötet ^d az mint vagyon, az az, meg
 3. v. 2, ismerlúc az ö belső természetit, és
 az ö Isteni félsleges voltat es ditsőf
 seget, vgzan szemely szerent iel
 en meg lattyuc. Oh vigasagos
 napot azt, mellyen mi vgy meg
 lattyuc Istent, az mint vagon. Oh
 öröm felet valo nagy vigasagos ö
 römöt, mely felliül halad minden
 örömet

örömet, mely kiuül nintsen öröm.
 Sockal nagyobakat veszűnc ot,
 hogy sem mint auagy munkalko-
 dunc it, auagy szenedunc, azt
 mondgya^c Cyprianus. Es azoc^{e. Lib. 41}
 az örömc nem lesz nec czac ideig,^{cap. 6.}
 hanem öröcké valoc, és el nem ve-
 tettet nec mi töllűnc, Christus VV-
 runc biz on sag tétele s szerént, Es^{f. Ioa. 14}
 miért hogy nintsen az szűbeli ö^{v. 27, cap}
 römnel nagyob öröm² ezokaert^{16. v. 22.}
 az Isten felő hűec, szűbeli nagy^{g. Syrac.}
 vigasagban öruendez nec és viga-^{30. v. 16.}
 doz nac⁴ mind öröcke. Mert az^{a. Isa. 65.}
 az öröm sz: Lelekben lesz en,^{v. 18.}
 Mely öröm mind szűntelen ereie-^{b. Rom.}
 ben léuén, és viragoz uan, minden^{14. v. 17.}
 kor gyönyököttető, vigasagos, és
 dűfősteges, minden meg vtalasnel
 kül és emelygesnelkül legelteti az
 bodog lelkeket, Es amaz békeleg
 es vi^a

MASODRESZ AZ ÖRÖC

és vigafag mely az V Vr Istenben
meg nyugszic it ez vilagi életben,
kezdeti és része az öröcké valo ör
römnec, és igaz vigasz talas, melly-
el az sz: Lelec minket az halban
taplal és meg eleuenit, az mint Hi-
ronymus mondgya.

Szent Pal, elz ébe vouén ez ör
römdöknec édesféget, nagy kiuan-
faggal ohaytya, ez vilagbol valo
c. Phil. 1. ki költözéset és az Christussal ed-
v. 23. gyut valo létet. De te mondanád.
En nem lattam azokat az örömdö-
ket. Halhatza kérlec mit te lely-
en tenéked ez, gunyolafra sz: A-
goston, mikor így szol: Ha meg
d. sermo. mutathatnam tenéked ezeket az
34. de örömdöket, hogy testi szemeiddel
verb. A- meg latnad azokat, ingyen sem
post. intenélec arra tegedet, oh gonosz
l. hom. 15 ember, hogy hinned. Az te lel-
homi 34 kedet

kedet nem latod, s te mégis kételkedni akarsz & felőlle. Vgyan ezen lelked, mely most nagyon lesz, az Christus néző székü előtis. *Me* tölti az VVR á lelket *e. lra. 58. v. 11.*
 tündöklő fényességgel, és az testet napnac világosságuál. Mely tündöklő fényességnec, megmondhatatlan világosságuán, álmélkoldnac az atyae, mikor arról kerdezedne: minémü fényességnec lehet akkor az lelkekne, mikor az testekne világossága, olyan lesz, mint az napnac fényé *1. Pet. 36*
 Last meg rolla, sz. Agostont *s és de verb.*
 sz. Bernhardot *s. Apost.*

Bodogoc e vgymond Vvrunc)g, cap. 16.
 az kie nem lattanac és hittene, medi. de
 Hidgyed azert minden kétségnel *veter.*
 kül, és bizonnal meg latod *s. lra. 20. v. 19.*
 Istenne ditsőségét, Mert az VVR *b. lra. 17. v. 40.*
 Istent *v. 40.*

MASOD RESZ AZ ŐRŐC

Isten (ki azokat az ōrōmōket meg iger-
te az valasztottaknac) meg nem valo
toztattya az ō igeretit, <sup>e. Mal. 3.
v. 6.</sup> és veger-
zetet. Mert nem ōllyan az Isten
mint az ember, hogy hazudgyon,
és nem embernek fia, <sup>d. Num.
23. v. 19.</sup> d. hogy el
valtoztassa igiretit, ō mondotta.
ſ-hat nem miuelnéye meg ſHú az,
á ki az igiretet tōtte, nem czal meg
tegedet, czac hogy el ne vnyad,
hanem varyad az igiretet. Mert
nem tud az igassag megh czalni.
Hazug ne legy te, hogy nyelued-
delmāst vallanal, ſ-māst czeleked-
nel. Czac te tartſ meg az hitōt, ō
meg tartya fogadasat. Hol ha pe-
dig te meg nem tartandod az hi-
tōt, te magad czaltad meg maga-
dat, nem az á ki, az igiretet tōtte. <sup>e. Augu:
tract. 4.
in Epist,
Ioan.</sup> Kiczoda erōtleniti meg azt, az
mit az Vvr rendelésében el veger-
zet.

VIGASAGOKROL. 74

zet, vgy mond Isaias, f. En vagy f. Isai. 14.
 oc az Vvr, (azt mondgya Ezechiel v. 27.
 nel g. az Isten) az én beszédem, g. Ezech.
 mellyet szolloc még leszen. Az 12. v. VI,
 meny és az föld el mulnac (Matth
 24. v. 35. Marc. 13. v. 31. Luc. 21. v. 33)
 de az Vvrnac bezedi semmikép
 pen el nem mulnac, hanem meg
 marad mind öröcke. 2. Isai. 40.
 v. 8.

Az örömc, mellyec ez iclen va
 lo életben vadnac, iollehet nagy
 oknac és sokaknac lattassanac v
 gyan : de mind az által az követ
 kezendőchöz hasonlituan, vgyan
 ezac kiczinec és keuefec, azt mon
 dgya Hieronymus. Mert az ör
 röc életben, az leg nagyob és ki
 ualtkeppen valo öröm, az Istenec,
 és az ő szinéc latsa leszen, mely
 latsa az Isten ortzaiának, több vi
 gálagot és gyönyörűséget nemz,

Tñ hogy

Az örö
 cletnec
 vigasagi
 rol.

I.
 b. in ma
 th. cap. 13

MASODRESZ AZ ÖRÖC

1. Psa. 80. hogy sem mint, minden teremtet
 v. 4. & allatoknac egyhen giütöt vigafa-
 Psa. 89. gi, az mint Dauid mondgya: Mu-
 v. 134. & tald meg Vram Isten minékünc
 az te ortzadat, és meg szabadu-
 lunc.

II. Masodic öröm ez leszén, hogy
 meg latyuc ot, miképpen magasz-
 talta legien fel, az Istenec fia, az
 mi termesz etünket, minden An-
 gyalok nac és egyéb teremtet alla-
 toknac felette, miképpen az mi ter-
 mesz etünket, az ő szemelyec nec eg-
 gyesselgöre fel, vötte, és minket ő
 atyafiainac akart legyen lenni, e-
 zokaert, hogy az ő hufabol és ez-
 ontjabol valoc vagyunc mi. Mely
 örömel, az Anyasz entegyhas meg
 nem gyöz elégedni, mint Hiero-
 nymus Doctor mondgya. Ez vi-
 lagi örömdöket meg szohtuc vnni

és vtaini, mert meg az méz is gyar-
 korla méregge lesz, a mint szok-
 tac mondani: Az örök életben pe-
 nig meg nem győzzük mi az örök
 vigasagoknak elégséget vnni, de
 meg elégít minket az VVR Isten
 az ő hazának követségével d. és
 az ő gyönyörűségének ki folyo vi- d. Psal 36
 zevel meg írat minket, és az igas- v. 8.
 sagnac f iduességnek ruháiabannis c. Isa. 61,
 fel öltösztet minket. v. 10.

Harmadic öröm lesz, minden III,
 szent atyáknak, Prophetáknak, A-
 postoloknak, Martyromoknak, es
 Angyaloknak edesseges tarsa-
 goc, és gyönyörűleges nyaiassa-
 goc. Isarultatoc (vgymond szent
 Pal. f.) az Sionnak hegy ehez, f. Heb. 12
 és az Istennek városához, az men- v. 22.
 nyei Ierusalemhez, és az loc ezet
 Angyaloknak sokasagához. Me-

MASOD RESZ AZ ÖRÖC

ly Patriarchac, Prophetac, Apostoloc, és Martyromoc, oly edesdeden beszélgetnec mi velünc, hogy mindeniknec, kinec kinec akarol, az méznel edessegesb beszélgetesec czepeg degellyenec le.

III. Negyedic öröm leszen az mi g. 2. Cor, lelki ismeretünknek ² bizonsága 2. V. 12, mely ^d mint Chrystomus mondgya, czac az szent Leleknek hatalmas ereye.

V. Vtolso öröm, amax szépséges iatec néző helynec, az Vvyi eghenec, és Vvyi földnec latala leszen, a. Isa. 65. á mint Esaias ^a bizonittya. Mely 7. 18. Vvyi éghen, és Vvyi földön, minden io leszen, s nem leszen valami gonosz. Ot minden meg leszen valamit akarsz, és nem leszen valamit nem akarsz, Ot oly aiandeckal

decsál ekesítetűnc meg, hogy az
 Isten immar többbe meg nem ban-
 tyuc. It az törűent be nem tölthet-
 tyűc, de az másic életben, az Isten
 tellyes minden erűnkűűl, és sockal
 inkább szerettyuc, hogy nem mint,
 auagy mi magunkat, auagy akar
 mit, az mi ez vilagon vagyon.
 Nem lesz nec ot irigysegec, es el-
 lenkedesec, hanem őűűcke valo be-
 keleg, és az Istenec tellyesűűes
 ismereti leszen. Az Istenec ort-
 zayat ot meg lattyc, mellyet ez
 életben meg nem lathatny, mikűűp-
 pen az Isten őűű maga, Molesnec az
 őűű hűű szolgayűűnac, ezt illyen szoc-
 kal bizonyttya meg az en ortza-
 mat meg nem lathatod, de ezt cze
 lekezem, hogy elűűted el menűűen,
 hatul meg lass engemet. Az őűűc
 életben penig c mely az Istenel valo
 cog^o

1. Cor. 13

v. 12°

c. Exod.

33. v. 20.

& 23°

MASOD RESZ AZ ÖRÖC

- egybe foglaltatásunc, á mint Nazianzenus mondotta: szinte vgy meg la-
 d. 1. Ioan. tyuc az Istent á á mint nagyon,
 3. v. 2. mint oda felis mondam. Nekünc
 adgya önnön magát, á miképpen
 igerte, hogy az ő ortzayauaal és az
 ő latasauaal öruendézzen, és nem
 győnyörködtes minket valami mas,
 mert semmi nints job annal: ki min-
 deneket teremtet, az mellyec győ-
 nyörködtes, azt mondgya szent
 e. super Agoston.
 Pfal. 75. Ez életben az Scorpiocsal ed-
 f. Ezech. gyüt f lakunc, az mi ellenfegünc
 2. v. 6. az ördög naponkent szelld iar
 g. 1. Pet. mint á suo Oroszlan, keresuen
 5. v. 8. kit el nyeljen Gilkos ő, f mind
 eleitől fogva sem maradot meg az
 igassagban, mert Christus V Vr-
 a. Ioan. 8. unc biz onlag tetele sz erent á nin-
 v. 44. tsen igassag ő benne. Vgyan azon
 ördög

ördög mostanuis sokkal nagyobb
 gyűlöfeggel gyűlöli, az Cain gyű-
 löfégénél az emberi nemzetet, tud-
 uan. hogy ezac igen kiezin ^b ide ^b. Apdc.
 ye vagyon: Ez életben, az nyo- ^{12. v. 12}
 morufagoknac völgye vagyon. az
 masikban minden örömknek or-
 szaga. Mely mennyei ioknac leg
 nagyobb, és vtolsob öröme s az te-
 remtet embernek vtolso vége, bi-
 zonyara amaz, vastag, erős, alha-
 tos, és meg maradando io, mely
 bodogocka teszen: Mert (hogy
 Ciceroual szollyunc) semminec
 meg aggani, semminec meg aluni,
 semminec nem kel elefni az oc köz-
 zül, valamellyec az bodog életben
 vadnac.

Minden teremtet allat fo hasz- ^{c. Röm. 8}
 kodic ^c hogy az szolgalattol meg ^{v. 22.}
 szabadullyon, ezac egyedül az

MASODRESZ AZ ŐRŐC

ember nem kiuannya az büntől
 valo meg szabadulafât. Oh Bo-
 dogtalan embereket, kic ily nagy
 dolgockal semmit sem gondolnac:
 Oh Bodogfagosokat, kic minden
 ereieckel, arra az ki allo helyre is
 gyekesz nec.

Ezekre, és hasonlo vigasfagok-
 ra, meg tanittatuan eg olykor, sz:
 Agostonnac annya Monica asz-
 szony, mint egy el ayult és ő ma-
 gan kiuül ragattot léuén, monda-
 gyac hogy Istenec lelke által igy
 kialtot volna fel, repüllyünc ki, re-
 püllyünc ki, ezből a vilagnac nyo-
 morusagabol, az mennyeknec ő-
 rőc vigasfagira. Illyen kiuansagunc
 legyen minckünkis ez eletből va-
 lo ki repüllesre, az iöuendőben, a
 holot semmi vege nem lesz en az
 vigasfagos örömöknec, hogy akar
 mely

mely helyen, és időben találódni
reane az halál, de vigan meheffunc
altal rayta. Es vtallyuc meg az el
mulando vilagnac örömit, s. varyo
uc az meg marado mennyeknec
örömit.

Mely égh, azért szokot így ne-
ueztetni, hogy czillagokkal legya-
en be fedeztetue, és meg ékesített-
ue, auagy azértis hogy mindene-
ket be fedezzen, a mint az vers-
bennis mondatic: hogy: Min-
den dolgokat nagy kerekdid fé-
géuel.

El borit az magos égh, az mi-
tőlis vót neuezetet maganac.

Ez életben, igen nehéz tufa-
kodasunc vagyon, az fősuénfeggel
az szemtelenfeggel, az haraggal,
az tisztesség kiuanással, s. az irigy-
seggel. Meg gidzuén az fősuén-
seget,

MASODRESZ AZ ÖRÖC

féget, leg ottan az buyafag geried fel, el nyomuan az buyafagot, ottan az tisztesség kiuano keuelység all helyére azonnis diadalmat vöuen, az harag idő elő, mely az éggységet fel bontya : és igyle vaguan amaz hydra neuü viz i kigyónac edgyic feyet, mingyarást mas többec tamadnac helyére. Az masic életben pedig, az oc mind megszünnec lenni, az meg ditsőttetet

d. homil. 25. in Matth. e. Iſa. 32. v. 18. E. Ios. 14. v. 27. & cap. 16. v. 22. g. Iſai. 53. v. 5. a. Phil. 4. v. 7.

tétel, a mint Chryſoſtomus mondgya. Mindenecek tellyesec lesznek bekeſéggel, ül az nép az bekeſégnek szépségében. Ez bekeſéget az VVr Christus által ſnierünc, mert az büntetes azért volt ő rayta ſ hogy minekünc bekeſégünc lenne. Ez az bekeſeg az mely minden értelmet fellyül halad. Abban az bodogsagnac ditsőſségében

geben (melyről az Propheta fo hazkod-
 uan mondgya vala b. Iob VVram az te b. Pfa. 83
 tornatzodban egy nap. hogy nem masut v. 10.
 ezet nap) semmi setetlég nec köz be
 szakasztasa nem lesz en, semmi em-
 lekezete nem lesz en az nyaualy-
 aknac, s. faydalmoknac: mert az el-
 sőc el multanac, és az őrc bekefé-
 nec vilagossaga tündöklic vgy-
 mond Beda. Szent Bernhardis ^{c. homil.}
 így szol: Iol lesz en ennékem dol- ^{13. in ca-}
 gom, ha ez az bekefé- ^{tic.}
 szen.

Ez életben edgyic az masikat
 el annyra gyűlöli, hogy meg az at
 tyafiac köz őttis ritka legyen az eg-
 gyesség. Az iőuendő életben pe-
 nig mindenec baratsagos tarsoc
 lesz nec, mert semmi ellenség oda ^{d. cap 21.}
 bé nem botfattatic, á mint Augu- ^{contr. lu}
 stinus előnkben adgya. Ot lesz en ^{dxos,}

MASODRESZ AZ, ÖRÖC .

minden emberi erőnc szépséges
edgyező eneklese, nem vonattatic
az elme fœc felé mint ha két kötél
lel, d mint Plato mondgya. Mely
dologrol Alcinius így ír.

Megszünic ot, minden nyeges, siralom,
felelem. es harag.

Tzalardság, faldalom, tziganság, nagy vi
szha vonas. irigység.

Senki nem leszen szükölködő, senki sem
ragodozo, de nagy bekecségen.

Eleg leszen mindenknek az szenteknek
dicsősége Christus.

It ez életben betegeskedünc,
mely betegségeg el annira fokasul
tanac, hogy fellyül hallatac legy
enec. az oruaslo Doctoroknac me
sterléges tudományokat. Mert e
gességünket el vesztettüc, ezért
e, de ver, hogy az teremtet meg bantottuc,
bo. Apo. azt mondgya sz: Agoston^c Do
setm. 4. 801

VIGASAGOKROL. • 80

stor. Az hiueknec masic életke
 ben penig, immar többbe semmi be
 tegség nem lesz en, hanem mind
 öröcke egeffég, à mint vgyan azon f. in suis
homilijs
hom. 18.
g in me-
dit. cap.
9.
 sz: Agoston ^f mondgya: és szent
 Bernhard, ^s Mert az VVr meg
 gyogittya, az töredelmes szüüü-
 eket, ^a és be kötözi az ő faidalmo-
 kat. Senki meg nem gyogithat,
 tegedet, hanem ezac én egyedül, a. Psalm.
147, v. 3
 azt mondgya az VVr, az Prophe-
 ta ^b által. Ez az öröc egeffégünc,
 az öröc életben lesz en. Az ki ez b. Hierni
30, v. 13.
 vilagon görbe volt auagy fanta,
 az à mas vilagon. immar többbe,
 nem lesz en görbe sem fanta. ^s
^s Semmi rutlag nem lesz en az öröc e-
 letben.

Nem lesz nec ot süketec, nematic,
 selypec, vakoc, sandaloc, gutta ütöt-
 tec, korlagosoc, görbéc, bennéc,
 ezon

MASOD RESZ AZ ÖRÖC

azonkac, heréltec és hasonloc, ha
 e.lib. 22. ném minnyayan tökelletes éppec
 de ciuit. lesz nec, az tökelletes termézet
 Dei. ben. *d* mint sz: Agoston ^c és Pro
 d.lib. 11. sper ^d előnkben adgyac. Mert ac
 de vita koron mindenec ^c vyiac lesz nec :
 coptem. mindenec rut oczmányfagnélkül
 pl. lesz nec, gondot viselűen arra, az
 c. Isz. 43. teremő Isten nec conduifeléfe, ho
 v. 19. gy valami díztelen ot ne legyen
 Apoc. 21 *d* mint sz: Agoston ^f és Cyrillus ^g
 v. 5. mondgyac.
 2. Cor. 5. *f* ad Lau. Megis ismeriűc ot egymast, mi
 v. 17. rent. cap. képpen Adam feleséget Euat meg
 89. & 91. ismeré, midőn hozzaya vitettetet
 g. in loa. volna. monduan őtet az ő testéből
 lib. 12. c3. valo test nec, és ^a czontyabol valo
 58. czontnac lenni. Szent Peteris az
 a. Gen. 2. ő halando testeben meg ismeré ^b
 v. 23. Mosest és Illyest az Thabor he
 b. Matth gyen. Meniuel inkább mi, az mi
 17. v. 3. testünk

VIGASAGOKROL. 81

testünknek halhatatlanágában, me-
nyben mind meg ismeriük az szen-
teket. Maria és az Apostoloc, az
fel tamadas vtan^c megh ismerec e. Ios. 20.
v. 16. &
cap. 21. v.
Christus Vvrunkat, melyről szent
Istuanis ^d bizonságot tót, Mikép: 7. & 13.
d. Actoz.
pen hogy^y soe szentec fel tamad^d
uan az Christussal, sokaknac meg 7. v. 56.
c. Matth.
ielentenee az sz:varosban, azon-
képpen az mas vilagi életben, min 27. v. 52
den szentec meg ielennec, és ismer-
retefecke lesznee az valasztottak^e
nac: és miképpen az Patriarchac, f. Gen. 25
v. 8. & 17
cap. 35.
v. 24. 29.
az ő atyokhoz takarittattanac,
és az masic életben ismerkettenee
meg az ő eleyekkel, iob apioknac,
iob atyockal és szüleieckel, azon-
képpen mijs ismeretfégekben iu-
tunc nekic.

Szerettyük az mi ismerőinket
és barátinkat ez életben, mely bi-

MASOD RESZ AZ ÖRÖC

zonyos ismeretfegnélkül nem le-
 het, szerettyűc tehát és kedvellyűc
 az másik életbennis, az mi ismerő-
 inket és barátinkat nagy szeretettel.
 Melyben a ki meg marad, az Isten
 ben lakic és Istenis ő benné, a mint
 b. I. Ioan sz: Ianos^s mondgya, mert az Isten
 4. v. 16. szeretet. Amaz gazdag dus meg
 a. Luc. 16. ismere Lazart, az Abraham^s ke-
 v. 23. bekben, s meniucl inkább menyör-
 szagban, az szentec meg ismeric
 Abrahamot, és az több valasztotta-
 b. I. Cor. kat. Szent Pal így szol b Most
 13. v. 12. czac rész szerent vagyon bennem
 az ismeret, akkor pedig vgy lesz
 en. az mint enis meg tanittatom.
 Ha ez okaért vgy ismeriűc meg, te-
 hat mindeneket meg ismerűnc az
 Istenben, és az Isten által, amaz vi-
 lagossag által. Mely sz: Pal mon-
 dasabol Agoston Doctör egy ne-
 mú

VIGASAGOKROL. 82

mű nemű leueleben, nem altalot
egy Olasz őzuegy aszszont, e-
képpen vigasztalni, hogy mikép-
pen it ez vilagon külföld szemeiuel
latta az ő férjet, azonképpen az
másic életbennis meg fogya ismer-
ni, az ő V Vranac a Karattyat, szis-
uet, és minden gondolatit.

Ez ismeretlég kegyesen el hi-
iendő; ezokaért mert ez élet vran,
az szenteknec edgyellégeg és is-
meretlégec leszen, miképpen az
hitnec agazattyaban vallyuc, mi-
kor azt mondgyuc: Hiszem az
szenteknec edgyelléget, és az ő
róc eletet. It az életben, so kaigtart
az emberec közdöt, az vízshauoni-
as. giúllóllég. és az boszszuallafnac
kiuanfaga, amax vers szerent.

De az boszszuallas io dolog, meg az é-
letnelis gyónyrülégeb.

MASOD FESZ AZ ÖRÖC

Ismet.

Soha nem fogy el az ioknac viadaloc,
soha nem veszedelmec:

Es mindenkor vagyon az Istenes elme-
nec, kiuel viaskodgyec.

Az öröc életben penig, az meg

e. i. Cor: 15. v. 42. *sz: Pal^e es Daniel^e szolnac, töb-*

dDan 12 *be immar semmi helye nem lezen,*

v. 3. *az giülőség nec auagy bozfszu al-*

c. Isa. 32. *lalnac kiuanlaganac, hanem öröcke*

v. 17. *Az öröc valo^e bekefég lezen,*

életben i *Hogy peniglen edgye test, az*

rigxfeg *masiknal fenyyesb lezen, vgy mi-*

né lefen. *nt, az Constantinus testenec ket-*

segnelkül *mas fenyyése lezen,*

hogy *nem az töb Czaszaroknac*

testek nec: *azt az ditlöfféget egy*

masnac *nem irigylic, á mint előnk-*

ben *adgya f Chry. sostomus, Sz.*

Agostonis *mond. Nem lezen*

vala^e

Ein epist.
ad Heb.
g. tractat
67. in lo
an,

VIGASAGOKROL. 83

valami irigysége, az nem egy arant való fenyeffégnek, mert mindenekben az edgyeffégnek szere tete vralkodic. Az Christus teste penig az fenyeffégbē, minket min nyaian annial fellyül halad, me niuel az teremto fellyül mullya az o teremtet allattyat, vgymond sz: 2. cap. 48
 Agoston ^{4.} de cogni

It az életben, oly romlando haz verz vie
 ban lakozunc, mely vegtéreis el ^{ta,}
 bomlic, melyről iol mondgya az
 Poeta.

Terra domus non est animis accomoda nostris,
 Altius it nostræ conditionis honos.
 Qui nimium terras amat, & mortalia tecta,
 Fallitur, est alio patria nostra loco.
 Hic sumus extorres, alienaq; regna tenemus,
 Sub grauis exiliij seruitijq; iugo.

Az föld lelünknee nem szinte alkolmatos haza,
 Fellyeb halad földnel tiszteletünk minékünk.

MASOD RESZ AZ ÖRÖC

Eöldi lakást. f. földet valamely keduelli felletereb,
 Meg czalatic kőnyen, mas helyen az mi hazanc
 Czacbudofocmi vagyunc, idegen f. orszagokat
 (elűnc,
 Sullyas szolgalat. f. szamkinetefecalat.

Az mas vilagi életben penig,
 tudgyuc hogy ha ennek, az mi föl-
 di hazunknac hayloka el bomol
 b.2. Cor. 5.v.1. Istentől leszen nekűnc eppülesűnc.
 nem testi kézzel czinalt hazunc,
 hanem öröcke valo mennyekben.
 Az holot fel öltöz tetunc, az öröc
 ditőffégbe és halhatatlanlagba, el
 bomoluan ez testi lako hayloc.
 Mert az Anyaszentegyhaz (az
 c.in Apo loget, mint Tertulianusc, mondgya) tudgya
 ő magát, ez földön, idegen helyen
 budofni, nemzetfēget pedig, lako
 helyet, remensēget, Regyelmet, és
 meltofagat mennyekben lenni.

It ez életben meg romlot örök.

örökségre születtetűnc: ez élet ve-
 tan pedig, viyonnan születtetűnc,
 az rothadatlan és öröcke való ör-
 ökségre. ^d mely minekűnc menny^e d. 1. Pet.
 ekben tartatic. Miképpen hogy ^{1. v. 3.}
 minden emberc, valamenyen ez
 vilagban élnc, még lathattyac az
 napot, azonképpen az szentek-
 nec testekis még lathattyac az Chri-
 stust, és edgic az masikat nem ban-
 tya meg az sokasaggal és szamos-
 saggal, mert az Christus öröksége
 (melyben örökös tarloc vagyunc) meg
 nem kissebedic az velle bíroknc
 sokasagaua, sem az örökös tarlok-
 nac szamosagaua, zoroftab nem
 leszen, hanem szinten annyi so-
 kaknc, menyi keueseknc, annyi
 kinec kinec, menyi minnyaioknc,
^d mint edgyút sz: Agoston mond
 gya.

MASODRESZ AZ ÖRÖC

Menyor, Ez életben nem lehetünc étel
 szagban nélkül, és ital nélkül, de az masic és
 nem che letben el lehetünc; Mert az Isten
 züc, sem nec orszaga nem étel, és ital, ha
 né som nem, igassag és bekeleg, s az szent
 iuhozüc. Lelekben valo öröm, d mint szent
 e. Rom. Pal^e mondgya. Ot nem tuda
 14. v. 17. kozunc azon, mit együnc: mert
 az VVR Isten leszen az mi etbunc
 ki egyedül meg elegit, és el nem
 f. Super fogy, d mint sz: f Agoston mond
 Psal. 50. gya. Nem leszen ot semmi etek
 nec kiuanasa, sem semmi sz omiu
 sagnac égése (mely cueft es iuast, az
 Törökóc Alkoranya hamissan iger Pa
 raditsomban) hanem mindeneknec
 étele és itala. Christufnac és az sz:
 Haromsagnac latafa leszen, és az
 Istenfégnec, sz iünc tisztta szem
 uel valo néz ese, mely az VVR Ie
 sus Christufnac latafa, mint vgyan
 azon

azon szent Agoston ⁸ előnkben
adgya. g. cap. 4,
de Tripl.

Es iollehet az Christus bizo-
nitfa, ⁴ ⁸ tölle el rendeltetene len a. Luc. 23
ni, hogy együnc és igyunc orsza- v. 29.
gaban, az ⁸ asztalanal: mind az ala-
tal azokat az Christúsnac monda-
sit (Metaphoricè & Allegoricè) ma-
festet, és bé borittatot értelemben
kel érteni, miképpen am, az bölte-
féségről is irattatic, ^h hogy tölti az b. Prou.
⁸ borat, és meg vetuen el keszitet- 9. v. 2.
te legyen az ⁸ asztalat, mellyec az
böltféséghez nem illene, holot az
⁸ természetelki legyen. Így
Christus VVrunknac, az ételről
es italrol valo mondasais, az Isten
nec ismeretiről értendő és az Iste-
ni dolgoknac buzgo szerelméről,
farrol az örömről, mely az Isten-
nec, ielen voltabol szarmazic. E

MASOD RESZ AZ 3R3C

zec az szenteknek gyönyörűséges

e.lib. 20. étel és ital gyarant leendőc, a mint
cap. 20. sz Agoston Doctor e meg magy-
deCiuit. arazza.

Dci.

Abban az másik életben, sem-
mit nem kel az régi dolgokrol ér-
tekezni, holot az regiec el multa-
d. Isa. 43. nac, d és mindenecc meg vyultanac

v. 19.

Apoc. 21

v. 5.

2. Cor. 5.

v. 17.

e. Apoc.

21. v. 3.

f. Isa. 9.

v. 7.

Luc. 1.

v. 35.

g. 2. Cor.

3. v. vlt.

v. 35.

v. 35.

v. 35.

v. 35.

v. 35.

v. 35.

v. 35.

v. 35.

an azon öröm leszen minden va-
szaltottaknál mind az öröcke va-
losagban. Ot vralzkodnac az hiuec
az Christussal e mind öröcke. Mert
az Christus országának, vgy mint
főnec vege nem f leszen. Miképp-
pen az ért, hogy az Isten halhatat-
lan, és semmi nyaualyat nem szene-
uedhet, az onképpen az emberis
halhatatlan leszen az ő teremtoie-
uel, minden nyaualyanekül, a mi-
nt sz: Pal s mondgya. Mi minny-
aian

aian

aián fel fedet ortzauál, az VVre
 nac dítfőlleget, mint egy tükörben
 latuan, el változtatunc dítfőllege
 ből dítfőllegre, vgy mint az VVre
 nac lelketől. El változtattya az
 mi alazatos testünket, ^{a, Phil. 3.} hogy ha
 sonlatos legyen az ő dítfőlleges ^{v. vlt.}
 testehez. az ő hatalmas ereienc
 czelekedete szerent, mely által ő
 maga birodalma alais vethet min-
 deneket.

Miképpen lesz nec menyekben
 az Angyaloc, azonképpen lesz nec
 az szentekis, kic az fel tamada-
 nac dítfőllegeuel meg vyittatuan,
 az halalnac minden fel elmenélkül
 minden rothadással nélkül, él nec az
 Istennec őrdc latafaual, ^a mint Be-
 da irya. ^b Mert az iőuendő élet
 ben, hasonloc ^c lesz ünc az Angy-
 alokhoz: nem hogy Angyalocka

b. super
 marc. ca-
 pit. 1.

c. Match.
 22. v. 30.

MASODRESZ AZ ÉRŐC

az az, mennyei lelkekevaltoztat
 nanac az mi testeinc, hanem hogy
 Angyali könyűseget vagyunc fel
 veendőc, vgy hogy valahol az mi
 lelkünec akar lenni. leg ottan az mi
 testünkis ot legyen, mert nem azt
 mondotta, hogy Angyalocka lesz
 nec, hanem mint az Angyaloc, ho-
 gy az embereket meg tartanaya,
 nem vőtte el a természetnec valo-
 sagat, melynec hasonlatossagot tu-
 laidonit, vgymond Tertulianus.^d
 Az hasonlatossag engettetic meg,
 nem az természet változic el lero-
 oymusis^e azt mondgya. Oly na-
 gy könyűsege hiendő az meg bo-
 dogult testeknec, hogy ha akariac,
 minden kesedelemnelkül es ne-
 hezségnelkül, meg szinte az mi
 gondolatunknakis mindenben kö-
 uethessc gyorsasagat, az mint sz:

d. lib. de
 refut. fol.
 93,

e. ad Eust
 och.

Bernhard *f* mondgya, Mert az fin festo
omni. sã-
cto. ser. 4
fel tamadas vtan az mi testünc, lel-
ki lesz en, nem vgy mint ha testec
leñi meg szünnenec, hanem azért
mert eleuenitõ lelekbõl allanac, az
mint vgyan azon Tertulianus, az
meg neuezet helyen, es sz: Ago g. lib. 13.
ca. 22. de
Ciuitat.
Dei.
ston *s* mondgyac

Az fel tamadas vtan az test,
nem neheziti meg az lelket afféle
alomal, mint az minemünc mon-
datic lenni, Epimenides nec, auagy
Endymionnac az alma, hanem az
test minden terhe és nehességnel-
kül könnyü lesz en, és mozdulható,
semmi akadékyá nem lesz en, lata * és hal-
saul * által hatuan és illetuén, az lasaul
valamit akar, minden tartoztatás-
nélkül idefõqua iaruan, vgy mond a. lib. de
resur. Cb
tisti.
* Cyprianus. Az mi testünc az
Christusnac meg ditsõült testehez

MASOD RESZ AZ 8R8C

b.2. Cor. hasonlo ieszen ^b az fenyeffégben.
3V.18.

En atyam (vgymond Chri-
c.Ioa.17 stus V Vruc ^c) azt akarom hogy
V.24. ahol én vagyoc, azokis ot legyen

nec én velem, az kiket ennékem at-
tal, had lassac meg az én ditsősse-
gemet, mellyet ennékem attal. Mi-

d. Matth képpen ez okaért. az Angyaloc
18. V. 10. lattyac az 8r8c atyanac ^d szinet, a

e.lib. 23. zonképpen miys mint 8r8cke la-
ca. 29. de tyuc. az mint sz: Agoston ^e bizo-

ciui. Dei. nitya. Mely meg ditsősülés, az 8
fenyeffégeuel, és tündöklő világos-
sagauat meg az czillagokatis felső-
liül mullya. ^d mint Basilius alittyta.

En igazsagban meg latom az te
ortzadat, meg elegittetem, az te a-
brazatodal midön fel serkenec, v

.Psal. 17 gy mond ^f sz: Daud. Az holot
V.17. szol az Propheta, az bünnélkül
való tökéletes igazsagrol, mert mi

kor

kor azt az ő ortzaiat meg latyuc,
 immar az vtan többbe nem vetke/
 zúnc, sem czelekedetinkel, sem ki- g. sermo.
 uanfaginkal. fi mint vgyan azon 49. de ré
 szent 5 Agoston mondgya. po,

Ezt az ortzat kiuinta sz: Da-
 uid, mikor ezt mondgya, a szo a. Psal. 42
 miuhozic, az én lelkem az elő l v. 2.
 stenhöz, vallyon f mikor mehetec
 el oda, hogy bé mutassam magas-
 mat az VVr éleiben. Mely latsfra
 hittel készitűc magunkat, tiszta b. in ex-
 sziucl, és meg téréssel, az mint 5 sz plic, Psal.
 Agoston int, mely sz: Agoston 47.
 mondasa meg bizonittatic, c VV c. Ioan. 11
 runknac es sz: Palnac, d mondasoc v. 40.
 kalis. Valamig ez vilagon budo d. Hebr.
 sunk, hűt által iarunc, mind addig, 12. v. 28.
 mig az Isten ő magat minckűnc,
 szentől szembe e meg nem mutat e. 2. Cor.
 tyá. Mostan az kegyes Isten fe- 5. v. 6.
 lők

MASOD RESZ AZ ÖRÖC

lőknec, czac nemű nemű izlelet és
zalagiat adgya, az tőkelletes és bő-
féges bodogfagot penig, az ma-
sic életre halasztotta meg adni, az t
f. in orat. f mondgya Nicetus : sz: Agostus
Nazianz. nis mond, s az Christus ez életbē
de pente taplal minket, de hazankban meg
cost. elegit minket : mert most azért ta-
g. in Psal. plaltatunc, hogy meg maradgya
140. unc: mert szükség, hog' ehez zunc,
valamig meg nem elegittetunc.

Fájdalmas dolog penig, ho-
gy ez illyen mennyei örömöket.
nem kiuanniac az emberec latni,
hanem ez tiz tatalan vilagban, ki-
uannyanac elni, mint amaz gané
haito bagarac az ganéban, a mint
a. homil. Chrysofomus mondgya ⁴ Mely
47. ad embereknec balgatagsagoc, nem
pop. Ant oknélkül hasonlittatic Aesopusnal
valo kakashoz, kic az buza sze-
met,

met, az drága kőnél (melyhez bizonyára, meg az Cleopatra drága kővet sem kel. (nemis lehet hasonlítani) fellyeb bőséggel: mert az Cleopatra drága gyöngy kőve, el veszendő volt, az mennyei drága gyöngy pedig örökke való és rothadatlan.

Az embereknek nagy része, csak ez világi dolgokról szól, az örök életéről pedig soha sem, auagy ha szólis, igen ritkan, sőt lenni is ugyan csak alig hizi azt, miképpen Leo Papa felől (ki első Maximilian Császárt ideiben élt) mondattatik: hogy midőn egy olykor, két egymás között vilzalkodó Philosophus, Leo Papa előtt, az ő asztalánál, vetekedni kezdett volna az örök életéről, es mind ketten Leora, halasztottanak volna, mellye szót volt igazban: Leo Papa azt

MASOD RESZ AZ ÖRÖC

mondotta volna: hog' igazan szol
 lot volna vgyan az, az ki az öröc
 életet lenni erősitene, de az fele e
 erősites embereknek elmeikben
 szomorúságot inditana, és megh
 veszet vért nemzene: gzo' azért az
 másoknak vélekedése volna öruen
 detesb, és az embereknek vigasz
 talásokra alkalmatosb, á mint elő

b, in Ge- hozza ezt b Lutherus. Tisztes
 ne ca. 19. itelet tétel, bizonyára effele vete
 commét. kedöc közdöt, ilyen itelő birotul.

Soc czufoloc talaltatnac most,
 c. 2. Pet, kikről sz: Peter c szol: kie közzül
 3. v. 3. nemelleyec, örömesben beszélget
 nec, az giöniörüfégeekkel tellyes
 Elysiümrol: hog' sem mint az me
 nyorszagrol: nemelleyec az Geta
 nac modgyoc szere nt, mondgyac
 az meg holtakat Zamolxishoz
 menni, ki Pythagorasnac tanitua
 nya

VIGASAGOKROL. 90

nya volt, oly szerzetes, hogy hol-
ta után az őveitől Isten gyarant tisz-
szeltetet legyen. *d* mint Herodo-
tus *d* mondgya. Nemellyec mast *d.lib. 4.*
gondolnac és találnac, az honnan
szarmazot imez közönséges ver-
setske:

Credite, qui terrena volunt cœlestia no-
cunt,
Hidgyed. földieket kieakarnac, lelkit v-
cálnac.

Sokañnac. munkaioc és faratsa-
goc után, ezac alig vagyon meg
az minelkül szükölködne, és mi-
nd az által, ha mindenkor it ez vi-
lagon elhetnéne, semmi gondgy-
oc nem volna Isten országara, *v* *e.lib. 1. ca*
gymond Gerson, * mert mennel *22 de imi*
inkab szeretne valamit az embe-
rec, annal nehezebben szakad-
hatnac el attol. *ta, Chri-*
sti,

Ez életne, iouai, nem elegitic

MASOD RESZ AZ ŐRŐC

megh embernek Kiuansagat, akat
 menyi. ioual birionis valaki: de
 mind az által szüntelen többeket
 és nagyobbakat kiuan, vgy mint
 Sándor haluan. több vilagotis len-
 ni, azokatis birodalma ala kiuan-
 nya vala haytani, melyről Iuuenas
 lis fat. 16. így ír.

Vnus Pellæo iuueni non sufficit orbis,
 Macedonianæ Pella varofábeli iffiu San-
 doornæ, lam nem eleg egy vilag.

Mind az egész vilag sem tölte
 heti bé az szűnec Kiuansagat, mert
 az vilag gömbölieg formaiu, és
 három szégeletű szű: ezac az
 szent és el valasz thatatlan három-
 sag tölti penig egyedül be, az em-
 beri szűnec bő ürességet, az kiben
 lako helt szerez, az atya Isten, siu

fl. 102. 14.
 v. 23.

Isten és sz: Lelec Isten, s á mint
 sz: Agoston mondotta, Az Isten

nec

MASODRESZ AZ ŐRŐC

az Istennek ortzaiat latni leg nagyob io, és minden szenteknek iustalma, az őrőc életnek kezdete, és leg nagyob őrdm. Ez az embernek tellyes bodogsaga, és minden meg diltőittetese, latni az ő Istenének ortzaiat, latni azt ki mennyet és az földet teremtette, latni azt, ki azt teremtette, az ki őtet idueztitette. Az latas leszen tehat éppen minden te béd, egészen atyadrol read maradot őrdőked, és minden őrdmőd, mellyet varunc Edig szent Agoston.

Vadnac több vigasaghs, és loc több el reitet titkos dolgai is az őrőc életnek, mellyeket Isten, az ő bőltseségenec tartot meg, mellyec nem előb, hanem czac amaz napon nyilatkoztatnac meg, miképpen erre magyarázzac az Scholasticus

sticusoc Hieronymusnac, az Bibli^a
 abeli ki hiresedet forditasat, mikor
 Esaiasnal b így irattatic: Az én b, Isa. 21,
 titkom énnekem az en titkom én^{v. 17.}
 nekem. Mely vigasagokat és titko
 kat akkor meg latunc, mikor az mi
 meg volto Christusunc, orszagat
 az ő mennyei attyanac adgya: és
 az Isten mindeneben minden le-
 szen. ^{c. 1. Cor} Az őrdöcke valo varosnac,
 őrdöcke valo őrdömi vadnac, kiket ^{15. v. 28}
 semmi nyelvű meg nem mondhat,
 sem az értelmes okosság meg nem
 foghat, ielen leni. tudni illic az An-
 gyali karban, az szentseges lelke-
 kel az teremőnecc diisősege elöt
 allani, Istennec ielen valo szinet
 szemtől szemben latni, az ki nem
 magiaraz hato vilagossagot latni,
 az halaltol semmit nem felni, ha-
 nem az rothatatlanisagnac aiandec
 kaul

MASOD RESZ AZ ŐRŐC

kaual mind őrőcke vigadni, vgy
mond Gregorius. Oh bodogta-
lan embereket. Kic illyen nagy dol-
gokkal semmit sem gondolnac. Oh
bodogfagofokat, kic minden ere-
iekből erre az őrőcke valofagnac
partyara tellyes ereiekből igyekez-
nec. Keressie ezokaért az men-
nyeieket, és az földieket hadgyuc-
el. Az ki iduezülni akar, az fellye-
eb haghyon ez vilagnal, vgy mōd-
sz: Ambrus, Hieronimusis mond:
Az kic gyakran meg gondollyac,
magokat halandoķnac lenni, meg
vtallyac az oc ez ielen valokat, és
az iduendōkre sietnek.

Nulla salus terra, caelum te poscimus o-
mnes,
Nintsen it ez földön bodogfag, minnia-
jan menyorfagot ohaityuc.

Mert az kic az őrőcke valokat
nem

nem keressic, az oc az el mulando
iokat az idöuel edgyüt el vesztic, d. libr. 8.
d mint Gregorius 4 irya. cap. 26.

O haiczuc mi amaz bodog vi. in Ioan.
lagossagot, mellyben semmi setet-
seg nintsen^e mely nagy vilagos-
sag körül, mi vigadozua röpösuen c. 1. Ioan
kicz in vilagoslagoc vagyunc leen- l. v. 5.
döc, az mint Gregorius Nazian-
zenus mondgya, vgan azon Gre-
gorius Nazianzenus, mindē Isten
felöknecc dítferetes peldaiokra, ver
seiben önnön maganac ez keppen
szol: az mint Stigeliusis meg for-
ditotta.

Respice mens sursum, terrestres abijce curas:

Nec trahat in fœdum te caro circa scelus.

Et brevis & misera est hæc vita si millima somno,

Et variè mentes fors odiosa trahit:

Vna sed æternæ ratio certissima vitæ,

Quam solam suum vivere posse bonum est.

MASOD RESZ | AZ ŐRŐC

Nezz fel ah en lelkem menyben Ő hadgy hatrate
(mindent

Ez földön, tested bűntre teged ne vigyen,
Mert rövid ez élet, nyemorult Ő alomhoz hasonló,
Elmedez vonza sokra szerentse noha.

Az ŐrŐc életnee de ezac egy bizonyos nyoma
(volt lam,
Mely nyomot elhertni, ezac egyedül az á io.

Ezekről, az ideig való életnee,
és az mennyeinek őszue hasonlita
Ein Ioan sirol, így ír, sz: Agoston Ő Doctior:
tract. vi, az Anya szent egyház, ket vtat
tud Istenesen maganac, hirdettetet
nec, és aianlattatotnac lenni, mely
lynec edgyke hűtben, másik
remenségben vagyon: edgyic az
budosáfnac ideieben, másik az ŐrŐc
valoságnac lakó helyeben, edgyic
az munkalkodásban, másik az ni
ugodalomban, edgyic vthan, másik
hazaiában: edgyic az czelekedet
nec

nec munkalodasaban, masic az elemkedes nec meg fizetesében: edgic el hadgya az gonoszt, és iot czelekeszic, az másiknac semmi gonosza nintsen, mellyet él tauosztatson, és nagy iaua vagyon, mellyel éllyen: edgic az ellenseggel viaskodic, masic ellenségnélkül vialkodic: edgic erős az ellenkező dolgokban, az másiknac semmi szerentsétlensége sints: edgic az testnec buya indulatit foitogattya, masic lelki giőniörködeseiben foglalatos: edgic szorgalmatos az giőzedelem nec gongyaban, s. az masic batorlagos az giőzedelem nec bekeségben: edgic az kesertetekben meg segittetic, az masic minden kesertetnélkül vigadoz az meg segitőben: edgic az szüőkölködőt taplallya, masic ot vagy

MASODRESZ AZ 8R8C

on, ahol ezac egy szükölködöt sem
 talál: edgie egyebec bündket, hoz-
 gy az öueijs meg botfataffanac,
 botfattya meg az masiñnac nints-
 mit meg botfatani, sem olljat nem
 ezelekelzic, melync meg botfa-
 tafat kiuanna: edgie niauualiacakal
 ostoroztatic, hogy fel ne fuualko-
 dgiee az iokban, masic az kegiel-
 emnec olyan nag böfegében, min-
 den nyauualianélkül vagyon, hogy
 minden keuelységbeli kesértetnél-
 kül, ragazkodhassac az leg nagie-
 ob iohoz: edgie az io és gonoz
 közöt teszen valasztat, az masic
 ezac az mellyec ioc, azokat latya
 Eddig sz. Agoston.

Vgyan azon sz: Agoston, az
 menniei vigasagrol valo tzickelt,
 vgy mint egy nialabban foglal-
 uan, illyen szocakal rekeszti be.

Az

VIGASÁGOKROL. 95

Az igaz és örökre való öröm, szomorúságnélkül való öröm lesz, mely örök vigaságot foglal magában, az hol az egész fájdalom nélkül, az élet fáradságnélkül, az világoftag setetőségnélkül lesz: ahol az szeretet soha meg nem hűl: ahol az vigaság soha meg nem kissebedic: ahol soha fájdalom nem éreztetic: ahol soha niegés nem hallattatic, ahol semmi szomorú dolog nem lattatic, ahol mindenkor vigaság vagyon, ahol egy ellenség sints, mert ott az legnagyobb jó birattatic, hanem az igen nagy és bizonyos bátorság, az bátorságos czendesség, és czendes gőniörűség, gőniörűséges boldogság, boldogságos örökre valóság, örök dicsőség, es dicső szent Haromság, haromságnac eggicse

MASOD RESZ AZ ÖRÖC

ge. és eggyesleg nec Istenége, és az Istenégnec bodog latafa vagyon, mely az te VVradnac Istened nec öröme.

Oh vigasag felet valo vigasag, fellyiül muluan minden örüendés vigasagot, mely kiüül nintsen semmi vigasagos öröm: vallions mikor megiec én betebeled, hogy meg lassam az én te benned lakozó Istenemet, ot megis latom ezt az nagy latast: Mitsoda az mi enyemet meg tartoztat s lai ennekem mely igen mesze haladot az én idegen földön valo lakasom s Ah meddig mondgiac megis ennekem, hol vagion az te Istened s Meddig mondgiac ennekem, vary, vary: Es mitsoda most az én varasom s Nemde nem teie en Varam Istenem s Az meg valto mi

VVrunc

VVrunc Iesus Christust variuc ki
 az mi alazatoslagunknac testet,
 mely az ő féniésségének testéhez
 abrazoltatot, meg vyittyá. Variuc
 az VVrat mikor időn megh az
 menieggz őből, hogy be vigien min
 ket az ő menieggzeiben, löy el V
 ram, és ne kessél, idővel VVram le
 sus Christus, idővel minket beke
 ségben meg latogatni, idővel és vid
 kiaz foglyokat az tömlézből, had
 viga dozzunc időkelletes sziuel te
 előtted. Es ez kedig ez elég legye
 en az Istenes embereknek mennie
 ei örömökről. Az Pokolbeli bün
 tetésekről pedig. es az Gehenna
 rol, ez könyuetskenec harmadic
 és vtolso részében szolloc.

Ha ki pedig ezeknek az emberi
 momorusagoknac, és mennieci vi
 galagoknac, őszue hasonlitasat bö
 ueb

MASOD RESZ AZ ÖRÖC

ueb szoual kiuannya, az oluassa
 meg vgyan ez en sz: Agoston Do
 g. lib. 22. ctort,³ az Istenec városarol írot
 cap. 24. könyueben, az holot ez dolgot is
 de ciuit. Dei. gen szép ékesen forgattya Óluas-
 a. in suo sa meg Franciscus Petrarchatis⁴
 triúpho: az hol az Poeta ez emberi életne-
 de tépo/ szomorúságot, és az menniei élet-
 re & eter nec vigaságot olasz nyeluen nagy
 nitate. szép versekkel éneklí.

KÖNYÖRGES.

EVEL én meg
 váltom, mutasd meg
 ennekem az te ottza-
 dat, es meg szabadu-
 loc, vid ki ezból az
 földi tömletzből az en lelkemet, az te
 szent országodra, hogy az te szinedet
 nezhessém, es amaz nagy, s meg mond-
 hatatlan, es ki irhatatlan. vilagosságot,
 veguelkül mindenkor nagy örömmel
 latha-

lathassam. Ved el en rollam az mit az
 meg romlot természet meg rutitor, es
 tartis meg azt, az mit en bennem, az te
 kegyelmes malasztod eppitet, hogy az
 büin immar soha többé ne Vralkodgyec
 az en testemben, hogy it az kegyelemnec
 orszagaban teneked szolgallyac, es az v-
 tan az te dicsősögednec orszagabannis.
 Engedgied meg oh en VVram Istenem
 ezt engekem, hogy az mikeppen Dau-
 dis imatkozik, az te vilagossagodban las-
 sam meg az vilagossigot, es az vvyi egh-
 ben tegedet lathassalac, s teneked, vvi
 nieluel, amaz te Anyaszentegyhazadnec
 dicsősöfeges szep enklefer, minden vala-
 zottackal egyetemben, mind öröckön
 öröcke, tellyes szayal es aiackal el enkel-
 hessem: tudni illic, imezt: Iertec el ör-
 uendezzünec az VVram: Es imezt: Te-
 ged Isten diczerunc, Ismeg, Szent, Szent,
 Szent, az seregek nec VVra Istenec, telly-
 es az meny es az föld, te felfegednec di-
 csősöfeguel. Oh VVram Isten, ki meg a-
 koris iol lattad az en tisztatalanlagomat,
 mikor meg ingyen sem formaltattam

MASOD RESZ AZ ÖRÖC

volna, az en Aniamnac meheben, mely
en anyam meheből te hoztal ki engem:
te mostis iol latz engemet, hogy
nehez betegsegh alatt niughatatlanko-
dom, melyből, ha akarod, meg szabadit-
hatz engemet, es ennekem ezt az eletet,
io akaratodbol meg hozszabithatod,
mellyet ha még czelekedni nem akarsz,
azon kerlecztegedet, engedgied meg en-
nekem, ki csak egy keues ideig eletem it
az halando embereknec szomoru föl-
dőkön, hogy az előknec vigalagos

földőkön is mind öröckön

öröcke, te veled edgyüt

elhesse. A

men.

HARMADIC ES VTOL- SORESZ.

A Z HALALROL ES A Z

halálnac rettegesi ellen va-
ló vigasztalásokrol.

SZent Agoston, Pelagius ellen
hoz

* hozzá elő, hogy az halálna cige b. lib. 1.
 ie, az harapástól, auagy marástól cōtra Pe
 mōdattassék, miert hog az merges lig.
 kigionac, az az, az őrdög nec hara-
 pafától, valamimodon Adam Pa-
 radiisomban meg őléttetet volna:
 és közönfégesképpen az halálna
 cigeie, minden czapafokért és nio-
 morusagokértis vetettetic. Mely
 értelemben Pharaoh, Mofes nec és
 Aronnac ezt mondgya: ^{c. Exod,} Keric
 tec én érettem az ti VVratokat es ^{10.V.17.}
 Isteneteket, hogy vegie el én rola-
 lam ezt az halált, maga az faskac-
 kal valo ostoroztatafrol szol vala
 Tulaidonképpen penig az halal,
 ez testi élettől valo meg foztatas,
 mely által az lelec, nehezen valic
 el, az el bomlando testől. Mert
 semmi őszue foglalas, nints szo-
 rossab, az test nec és az lelek nec

őszue foglalt tarsafaganal, mellyet
 el valaszt az halal. Es miert hogy
 az halalban meg értele vagyon
 az Istennec haragyanac, ezért az
 őnnön természetere szerezent faidal-
 mat és iszoniu remülest indit mi-
 ber nünce, holot vgyanis arra vigi-
 en meg az természetec foliasais,
 hogy az mince elete vagyon az, d
 maga romlasat rettegje. Mert az
 d. in Al mit Erupides az vén emberec fee
 ceste. löl mond. 4 így szoluan:

Nil est, quòd optant sæpius mortè senes,
 Senium q̄ habent instar molesti ponderis
 Quòd mors sua faciat molestius mora,
 Nam cum vocata mors adest, silentiù est,
 Nec amplius videre, qui velit mori,
 Quenquã licet, nec cui senectus sic grauis
 Semmi az, hogy az vén emberec gyak-
 ran kiuanniac az halalt,
 Es az venfeget vgytarryac, mint artal-
 calmas nehcs terhet,

Ezett, hogy az halál, kesedelmevel ökes
nehézbecze:

Mert mikor az halál, hiúatvan elő, kiki
mind halgat akkor,

Es nemis láthatni már, ki meg akarna
halni

Senkitis, meg szinten az kinec az vem
seg nehez volna is.

Vgyan azon mondás meltan
mondathatic minden emberc fé-
lőllis. Mert természet szerent min-
niaian szeretői vagiuc az életnek,
és ezt nem czac értiuc, hanem vgy
an valobais bizonyiuc amaz mo-
ndással: Róuid ez élet, de mind az
altal édes: mely dologert Aristo-
teles azt mondgya: hogy minden
gonoszoc kőz őt az halál rettene-
tesb.

Szamlalnac penig az atyac, és
az Scholasticus Doctoroc elő, soc d. in epis
fele halalt, mikeppen ez d. Origene- ad Rom.
b in nesnel s.

HAMADRESZ AZ

e. lib, de nefnel és Ambrosiusnal ^e latni va
 bono lo: közönséges képpen mind az
 morris. által ezac két részre osztattatic, v-
 cap. 1. 2. gy hogy edgiket ideig valonac,
 & 3. s az masikat öröc halalnac mond

Az halál
 két fele. gyuelenni. Az ideig valo testi ha-
 lal az, mellyet minden emberec
 meg kostolnac, mely az bizonta-
 lan esetekerl, naponkent közalb

Az halál
 tol nem
 kel kelni. iö, és az életneç rövidsege miat,
 soha nem lehet igen mesz sze, s az
 zért az bölts emberneç meg sem
 kel tölle, iyedni, és ezokaért az ki
 ettöl az halaltol nem fel, az ő ma-

ganaç nagy otalmazo segítséget
 kezitiet az bodog életre, vgy mo-
 nd Cicero s mellyet az sz: ifasis bi-
 zonit: Ne fély (vgymond az bö-
 g. Eccle. lts s) az halalnac itiletitöl, hanem
 meg emlekezzel tolla, hogy vgye
 an így rendelte az VVr minden

embe

emberec felől, mind az te előtted
 valokrol, s. mind az te vtannad és
 lökről. Az halált ne rettegiuc, ha
 nem sőt inkább kiuanniunc megh
 halni, miképpen az szentekis cze
 lekettec, ki kis (noha ő magokis ha
 lottakar tamasztnac. vala fel, mind az al
 tal) kiuantanac meg halni. Ez kép
 pen Illyes^a Prophe^aratol fel tamaz
 tatec az Sareptabeli őzuegy asz^o
 oynac fia: Peter Apostoltol,^b az
 meg holt Tabitha fel tamaz tatec,
 és sz: Paltolis^c az iffiu Eutyclus:
 és mind az által, Illyes^d Prophe
 ta, sz: Peter és f Pal Apostoloc,
 kiuantac meg haluan, az Christus
 fal valo edgiüt léteket. Vgyan az
 zon kiuanfag és akarat legyen mi
 bennünkis az meg halasra, mikép
 pen erre meg tanit,^g Chrysofo
 mus Doctior, Az élet senkinec
 nem

a. 3. Reg.

17. v. 22.

b. Act. 9.

v. 41.

c. Act. 20

v. 12.

d. 3. Reg.

19. v. 4.

e. 2. Pet. 1

v. 14.

f. Phil. 1.

v. 22.

g. in epis

ad Hebr.

HARMADRESZ AZ

nem adattatic, hanem ezac az ha
 lalnac fel veufeucl, és bizonyara
 semmi tuttodra valo bizonyos
 napra nem adattatic. Ezképpen
 sokakat latunc véletlen és hirtelen
 halallal meg halni, mely hirtelen
 halalban Plinius bodogfagot ali-
 tot lenni, miképpen ő ezt loc pel-
 dackal^a meg mutattya. Mellyet
 Iulius Czafzarrolis iryac hogy
 iauallot volna. Es Ouidiusis bi-
 zonitya, mikor ezt mondgya.

a libr. 7.
 cap. 53. &
 §3.

(da.

Mitius ille perit, subita qui mergitur un-
 Quam sua qui liquidis brachia lassat a-
 quis.

Könnyebhen hal az meg, az ki az viztől
 hertelen el borittatic:
 Hogy sem mint az, ki karyat az folyo vi-
 zekben el faraz tya.

Mely dologrol, am veteledgye
 ec az ki akar: Az keresztyenek
 nec

nec regi könyörgesec imez: Az
hirtelen es veletlen gonoz halala-
tol, otalmaz meg minket VVram
Isten: ez könyörgest tartluc meg
mijis, es az halalt, minden nap es
minden oraban szemunc eleibe
vessuc, holot ezac egy nap, es ora
igis ne legiunc attol batorfagosoc
d mint az versbennis mondgyuc:

(nulli,
Mors certa est, incerta dies, hora agnita
Extremam quare quamlibet esse puta,

Bizonyos az halal, napya bizonytalan, o-
rayat senki sem tudgya.

Vgy tarts ezokaert, mint ha mindenie
vtolfo napod volna:

Isidorus azt irya, hogy regen
Constantinapolyban illyen szo-
kas volt volna, az VVy Kiraly-
nac valasztasaban, hogy az ko mi-
ues maruany koecket mutatna az
c kiralya

HARMADRESZ AZ

b. Syrac.
10. v. 11.

Királynac, és niluan meg kérdene,
 mellyc színü maruany kőből akar
 na maganac koporsot cz inaltatni:
 nézuen am az mondasra b ma Ki-
 raly, s. holnap holt ember. Socra-
 tes halala felő leuen, midőn venné
 eszében: hogy az őtet kőuetőc sír-
 rankoznanac ő rayta: monda, mi
 dolog ez, most sirattoké s nemde
 mar ez előt nem tudgyatoc vala-
 yé, hogy az mely nap születtetem,
 leg ottan mingyaraft halal rendel-
 tetet legyen ennekem az termé-
 szettől s Mond Propertius:

Az halál embernek, vti tarfa, mint az at-
 nyec vgy iar vtanna,

Es mikor ember el indul az vton, akkor
 az halalis vtra ered,

Iolletet ember magat okoson penzel
 fegy verrel fel készítse,

De mint az által az halál, onnatis ki von-
 sza az elreitet feyer,

Es

Es igen szép és kes, Metrodorus
Philosophusnak mondata: Egyes
bec ellen ugyan bizonyára minden
nec ellen, valami otalmat csinál-
hatni, de az halál ellen, mi ember
rec minniaian, köfalnélkül való ke-
retetlen városban lakozunc. Az o-
kaért miképpen hogy mindenűt
vár minket az halál, az onképpen
vázótag mijs tartozunc ötet vár-
ni, vgymond sz: Bernhard. Sem-
mit ez világhol többet ki nem vi-
het az kázdag ember, mint az sze-
geny koldus. Azert mindeneket
ezac környen meg vtal az, a ki ma-
gat halandonac lenni meg gon-
dollya,

Amaz ideig való halál, első ha-
lálnac mondati: az örök halál pe-
nig, az lelki ismeretnec, örökké va-
lo rettenése, az Istenec haragya

HARMAD RESZ AZ

miat, mellyel mind öröcke ki vetetnee, Istenec szine elől minden meg nem teröc, mely masodic halálnac^c neueztetie: és ez az hitötlenek nec öröc karhozattyoc, kic nec sérgec meg nem hal,^d és tűzöc meg nem alofzie, kic kiuannanac meg halni, de az halal el fut ő tölöc, kik nec az ő reszec az tűz zel és kenköuel égő toban lesz en,^d mint sz:lanos^c mondgya.

a. Apoc.
20. v. 14.
d. Isa. 66.
v. 14.
Marc. 9.
v. 44.
e. Apoc.
20. v. 15.
& cap. 21
v. 8.

f. Gen. 2.
v. 17.

Mind az ket fele halalrol, kel amag mondast erteni: mellyet az VVr Paradijsomban az első ember nec monda^f valamely oraban az meg tiltot farol euendel, halalal hallz meg.

Mind az altal az első és az masodic halal közöt, nagy külömbseg vagon, kiti soha el nem kel feleiteni, mert az Isten felök nec halaloc

laloc, amaz első halál c azoknac, kic Azket fe
 igaz megh teresszel, es Christusban valo le halal
 hittel nyugottanac el yaz életne meg közöt va
 vyitasa, d mint Prudentius énekli: lokülöm
 és az halalbol életre valo menés, bseg.
 miképpen Christus V Vrunc első
 küessel bizonyitya, mikor z ezt g.Ioan. 5
 mondgya: Bizony bizony mon v.24.
 dom tinektec, á ki az én beszede
 met hallya, és hiszen añac, d ki en
 gemet el botfatot, annac öröc elete
 vagon, és itiletre nem megyen,
 hanem az halalbol, által ment az
 életre.

Ezen az halalon, mellyet hal- a.de sene
 hatatlanfog követ, nem kel kefer. stut.
 geni, az mint igen izepen e mon b.Ge.25.
 dotta Cicero. Ecképpen giüttet v.8.
 tenec az ő nepekhez b Abraham, c.Ge.35.
 és c Isaac, és d Iacob. Igy takarit v.24.
 tatot Mofesis az ő nepekhez b Abraham, d.Ge.49
 v.32.
 c Num.
 27.v.13.
 c iij kép

HARMAD RESZ AZ

képpen az ő atyafiais Aaron. Ha
 hiszünk az Christusban, és az ő
 mondasának s ígretinek hiiből
 holt adunc: ez földiee vtan men-
 nyiee, az kiczinee vtan nagioe. és
 az el mulandoe vtan őrdöké valoe
 következnee. Mitfoda helye va-
 gyon it az keferü tördöcnee és
 szorgalmatosságnac? Kifsoda ez-
 ec közdöt felénee és szomorú, ha-
 nem ezac az, kinee sem hűti sem
 remensége nints? Mert az é az ha-
 laltól felni, a ki nem akar az Chri-
 stushoz menni, vgymond Cypri-
 anus: s

f. sermo:
 4 de mo-
 raliitate.

Az Isten földöknee, és minden it
 ez életben meg tördöknee halalok-
 nac ily nagy meltosága vgyon,
 hogy az ő-lekkee, mingiarast, az
 holt testből valo ki menés vtan az
 VVR Istenhez mennyenec, és az
 ő latae

Őlatafaual élyenec: miképpen az
 V Vris monda amaz toluainac ³ g. Luc. 13
 ma egyút leszed én velem Para. V. 43.
 ditfomban: mellyet az gazdag
 rol és Lazarrol valo ⁴ példa bezé ¹ a. Luc. 16
 dismeg mutat, noha mind az által V. 22.
 azt az huszadic Ianos Papa tagat
 ta, ki éz okbol kenszerittet az t
 vizha hazudni, nagy trombita
 zengessel, á mint ezt Gerson ō fe
 lölle ^b bizonyitya. De az meg nem ^{b, in com}
 térő Istentelenek nec, és ez vilag ^{cione de}
 bol valo ki mulafoc előt pœniten ^{Paschat,}
 tiat nem tartoknac halaloc, minde
 nel gonozb, á mint az vulgata
 translatio sz erent az soltar ^{c. Ps. 34}
 ben oluassuc Mert az ōrőc karho ^{V. 21.}
 zatot az magauaal hordozza, mi
 ert hog az Istennec d. haragya ma ^{d. Ioa. 3.}
 rad ō raitoc, Az hitőtlenekre, az ^{V. 36,}
 igaz itilet nec meg ielenesben ha
 rag

HARMADRESZ AZ

d. Rom. 2. v. 5. rag d, szalando. Nem lesz en az
 e. Isa. 48. hitetleneknek bekefegec. Az I-
 v. 22- stentelenec (Danielis azt monda
 f. Dan. 12. gya f) gyalazatra serkenec fel,
 v. 2. hogy mindenkor öröc kegyetlen-
 séget. és kissebséget lassanac.

Az hitetlenec, az Istenec ke-
 zéből, hatra verettetnec, azt mond
 gya Olympiodorusis elő hozuan
 az soltarnac amaz mondasat, ahol
 g. Psa. 88 Daudid azt mond gya s ör az te ke-
 v. 5. zedből hatra üz ettettene, ör soha
 a. Psa. 49 öröcke vilagossagot nem latnac:
 v. 20. az az, sem az Istent nem latyac,
 sem semmi vigasz talast auagy ki-
 dalmas kinnioknac kennebséget
 nem kostollyac, soha mind öröc
 b. Psa. 49 keis b hanem az Gehennara, és ör
 v. 8. & 20 öröc tüzre c mennec, kiknec az setet
 c. Marth. 25. v. 41. segnec homalya, d. meg tartattacie
 d. Marc. mind öröcke. Az hitetleneknek fel
 9. v. 43. tama

tamadása (Kicic ez életben meg nem
 terne) az vtolso itiletnek kemens-
 ségére tartozic, nem az irgalmassá-
 ságnac io téteményere, kiknek foc-
 kal iob volna, ha fel sem tamadna-
 nac, mint am, az VVris monda az
 arulo Iudas felől, e hogy iob löt ^{c. Matth.}
 volna nekic, ha ingyen sem szület- ^{26. v. 24.}
 tetet volna:

Melto dolog, hogy d kic meg
 nem akartac Istent io téteményi
 által ismerni, az oc az büntetés-
 által ismeric meg őtet, d mint Hie-
 ronymus mondgya. Az bündök-
 ben meg marado hitőtleneknek te-
 hat lelkek, ki menuen az tesiből,
 nem latyac megh az Seregeknek
 VVrat Istenet, hanem az setettség ^{f Matth.}
 bē és gőtrelemben f lesz nec. Nem ^{8. v. 12.}
 lathatni penig az Istent, nagyobb ^{& cap. 23}
 az Gehenna tűz nec, mindenne ^{v. 13,}

HARMADRESZ AZ 8

g. de do. mü kinnyanal, á mint szent Berno
 m. inter. hard s mondgya.
 or. ca. 20. Az mi az Gehennat illeti a ol
 a. Iosuz uassunc, az ó Testamentomban, az
 15. v. 8. Hierusalem mellet, ezac közél valo
 4. Reg. Ennon auagy Hinnon völgyéröl
 23. v. 10. az melyben iszonyu Baluanyos
 Ierem 7 az melyben iszonyu Baluanyos
 v. 29, 31. zas volt, tudni illic, az Moloch
 & cap. 19 Baluany tisztete, ezért mert ot
 v. 6. aldoztatnac és égettetnac vala
 Isa. 30. v. meg az testec. Ettöl az vlatatos
 33. tüztöl vetettetuen, kezde az Ge
 hennanac igeye, arról az helyről
 mondattatni, az hol öröc büntete
 sekben kinoztatnac az hitetlenec,
 á mint Hieronymus mondgya. Az
 b. Apoc. szent Ianos latasaban kinköuel és
 19. v. 20. gö tüzes tonac, b és tüznec tauas
 & ca. 20. nac mondattatic.
 v. 14. & Mely Geheñanac, öröc gidtrel
 21. v. bünteteséről c melyről ó maga Chri
 s. stus

stus VVrunkis sz. Matthenal, c. sz. Mark c. Matthei.
 nal, sz. Lukatsnal es egyobuttis emle 5. V. 22.
 kezetet teszn)mond Chrysofostomus & cap. 10
 Doctur, d Hol, es mely helyen v. 28.
 (mondanad) leszen az Gehena & cap. 18
 na t Mit gondolsz azzal t Mert v. 9.
 vgyanis arrol vagon az Kerdés, v. 15. 33.
 hogy meg mutattassac leni, s-nem Marc. 9.
 arrol hol legyen. Ne kerdez ked v. 43.
 gyunc tehat azon hol legyen, ha d. homil.
 nem söt bizonyara azon tudakoz 31. in epi
 zunc, mint tauosztathassuc el azt. ad Hebr.
 Masut vgyan azon Chrysofostomus
 igit szol: Semmi nints olyan e. in epis
 haznos, mint az Gehenna felöl be 2. ad The
 szelgetni es gondolkodni. Mert sal,
 nemhadgya azt az Gehennaba es-
 ni, az ki d valóságos meg terésben
 az Gehenarol gondolkodic, mert
 azert sz erzette azt, s azertis fenye-
 eget velle, hogy mi attol valo fele-

HARMADRESZAZ

munkben meg iobbuluan, ő bele-
 ye ne essűnc. Ne neuessűc tchat
 az Gehennat, hanem meg teruén
 vgyan valoban fellyűnc tőlle. Ha
 az őzön vizekor (melyről Moses
 ir f) az emberek pœnitentiat tar-
 tottanac volna, és az őzön viztől
 vgyan valoban feltenec volna, el
 nem vesztenece volna. Valaki, á
 Gehennat semminec tartya, az el
 nem kerülheti az Gehennat: Va-
 laki pedig szemei előt forgatya az
 Gehennat az Gehennaba be nem
 esic. Eddig Chrysofomus. Mond
 Cyprianus: Es legyen á mi fee-
 gyuerinknec el keszitése, ez legya
 en nappali és éyeli elmélkedésűnc,
 szeműnc előt lenni, és mindenkor
 gondolatűkban felmenkben for-
 gatni az gonoszoknac büntete-
 seket, s az igazaknac iutalmokat,

HAMADRESZ AZ

- tac közzöt, edgic az masiknal, nagy
 ob büntetést és kint sz enued, (mis
 b. Matth keppen Christus VVrunkis b. mondgya
 11. v. 22. hogy Tyrusnac es Sidonnac, könnyeb-
 ben leszen itilet napian dolgoc, ho^g sem
 mint Choraziñac es Betsaidanac. Is meg
 c. Luc. 12. c. Az mely szolga tudgya az ó VVranac
 v. 49 akarattyat, s. azt meg nem czelekeizi, ne-
 hezben bünttetetic. Mely ertelemben
 d. de Tri vagyonszent Agostonis d.) mind az
 nis. libr. által bizonyos dolog az, hogy a
 21. ca. 16. zoknac büntetefec, kic hitötlenség
 ben holtanac meg, ördöcke veghe-
 tetlenc lesz nec. Mert az tűz es
 toban hanyattatnac, es éyel nappal
 e. Apoca mind ördöckön ördöcké gyötrettet-
 20. v 10 nec. e
 Isa. 34. v
 10. Holot penig az hitetlenekről
 irua legyen, hogy öc holtoc vtan
 tűzben giötrettetnec (á mint az iraf-
 nac soc helyei bizonyittyac, es kiualtkep-
 pen az Christustol mondattator sen-
 ten

tentia, mikor ezt mondgya f. Mennyetec f. Matth
 el en töllem atkoztac, az óróc tüfrc, me. 25. v 41
 ly az órdógnec es az Angyalinac kézfizit-
 tetet, holot az vegeben aztjs hozza te-
 fzi: es el mennee az hitótlenee az óróc
 kinra, az Isten felóe penig az óróc eletre.
 Az ó tüzőe (mond Esaiasis g.) soha meg
 nem alofzie, es az ó fergec meg nem hal,
 es minden emberec elót gyalazatosole, g. Isa. 66
 sznec. Az Gehennaba vettettec, az v. 24,
 meg olthatatlan tüzbe, á hol az ó fer-
 gec meg nem hal, es tüzőe meg nem alo-
 fzie, mond szent Marekisa. Keresztelő a. Marc 9
 szent Ianosis azt mondgya b. hogy az v 43.
 polyuat megh olthatatlan tüzzel, egeti b Luc. 3.
 meg) ez okaert, mi fellyűc ezt az v 17.
 hatalmas es igaz VVrat, kinec ha-
 talma vagyon reya, hogy mind
 lelkűnket f mind testűnket^c az^c Matth
 Gehennara vezthesse. 10. v. 28.

Erről az tüzről és Gehennaról,
 az atyac és a Scholasticus Docto-
 roc. yetekednec, ha ezeket, és ezek
 hez

HARMADRESZ AZ

hez hasonlo több mondasokat, az
 testi éltető tűzről, kellesték érteni
 vagy nem. Nemellyec az tűzön es
 fergen az bűnösöknek lelkec ismer-
 retit értic. Mert kinec kinec az ő
 lelke ismerete, elő számlallya, azo-
 kat az bűnösök, mellyeket czeleke-
 det. Senki teneked ellened mas va-
 dolod, nem al elő, hanem azte mű-
 kaid és czelekedetid, mind edgic.
 I-matic, elő aluan mindenic az ő
 tulajdon modgyaua: az hazaf-
 sag türes, lopas, paraznasag, az éy-
 ellel, az moddal, és az tulajdon sa-
 gockal, mellyec őtet, vgy mint ie-
 gyec által, vgyan meg lineázic, és
 summa szerent, minden bűn, az ő
 tulajdon bélieguel hozattatic elő
 hozu. in magaua nilu. in valo meg
 emlékezest. a mint Basilus d'irya.
 Mely Gehennáról és érde tűz-
 ről,

d. in Psal
 48.

ről, mi legyen. és hol legyen lásd
 meg Augustinusnal (lib. 8. de Gen.
 ad literam cap. 5. Et in Parabola Diuitis
 & Lazari Luc. 16. v. 19.) és ezen Be-
 ust Ioachimnal, kinek en irasat meg
 fordítottam, mit mondot legyen
 sz: Haromszaz nap utan első vasar-
 napi Euangeliom magyarázatty-
 aban. Mi azokat az dolgokat,
 mellyec az mi ertelminket felyül
 haladgyac, ne vizsgállyuc felettéb. ^{e. Eccl. 3:}
 Mert az ki az menniei felségnek v. 22.
 vizsgáloya, az el borittatic az ő dit-
 sőségétől, ^{f. vgymond Salomon. f. Prouc.}
 Hanem mi tartoztassuc meg mer ^{25. y. 27.}
 tékletelen magunkat, az Istennek
 előnkben adatot igeiének hatara-
 ban, és semmit se ketelkedgiinc ben-
 ne, hogy az Istentelen emberek-
 nec, és ördögöknek, vgan valoban
 igaz és iszonyu büntetésec legyen

HARMADRESZ AZ

iőuendőben következendő, noha az őrc tűzet, minemű, és hol legyen, s az kinoknac modgyat nē tudhattyuc. Legyűnc érte ezac, io vitez séget vitezkeduen, ez vilagi életben meg tartuan az hitőt és io lelki ismeretet, hogy vala hogy mi magunc, magunc őrc veszedelme uel ne kezdgyűnc azt meg köstolēni.

Vegezetre, az halalnac külömb sége mellet ved ez edben aztis, hogy affele emberec, kie az első halaltól felnecc, iob rezre mindenkor, a masodic halalban esnecc, mely az lelket el szakasztya Istentől holot Isten legyen az leleknecc élete, az bűn peniglen az leleknecc halala. Senki se fellye tehat az első halalt, hanem ezac az, a ki amaz iszonyű masodic halalra menédő, vgy mōd sz: 5 Agost. Holot

g. super
Psal. 48.

Holot pedig az halál minden embert meg remítlen (maga mind az által vgyan ezac rothatlag es feregő, á mint sz: Iob mondgya a. á honnat ez a. Iob 25 leszen, hogy az ember holta vtan, kigyó v. 6. oknac es oktalan fergekneclcszen óróc, fege, vgy mint kiknec az ő testet órókfe, gúl hadgya, á mint á bölts mondgya b. b. ccc. 10 es az kő: ónseges probalafis bizonyitya) v. 13. es holot nehez kűsz kődes legyen az halállal, s sz omoruis legyen az ő emlékezete c es az embereknecc. ecc. 41 erőtlens természetec, s zűkőlkődc v. 1. gyec, az halálnac isz oniusaga el len, lelki fegyvereknelkül es vigasztalásoknelkül, (mely fegyverec az hűtneepaisa, es az leleknecc fegyvere, mely az Istennecc beszede, á mint sz: Pal tanit d) ez okaért az halál ellen, es d. Eph. 6 az ő rettegesi ellen, az Istennecc is v. 17. géieből kel vigasztalásokat kercesni, mely meg vigasztalya az lelket,

HARMADRESZ ZA

c. Psa. 94
v. 19. *d* mint^e Dávid mondgya: Az én
szíuembeli sóc gondolkodásim
ban, az te vigasztalásid vidámitot
ta meg az én lelkemet.

Az Plato mondása, Plutachus
fe, Senecaé, Ciceroié, és egyéb
bölcs Doctörök nac mondásoc, nem
vigasztalhatyac meg az lelket, mert
az valóságos keserűsegekben, és
az halálnac^o orajabeli tufakodás
ban, semí ereyec nints; hanem mint
az füst czac hiában mulnac el.
Mert miképpen hogy, az zavaros
vizben meg ielent abrazatoc ha
boznac, és bizoniosképpen, siol
meg ném fogattathatnac, és ismer
tethetnec: az onképpen az Philo
sophusoc irásokból az öröc élet bi
zonioson és tellyesképpen meg
nem mutattathatic, és ismertethe
tic. Annac okaért most immar vo
tol

vtolszor, az halál ellen, és az halálnak foci felé rettegési ellen való, erős és alhatatos vigasztalásokról szólloc valamit.

Az ember Istentől nem csak azért teremtetec, és aiandekoztatec lelecekkel, hogy az eget és napot latna (á mint Anaxagoras alította) hanem hogy az napnac és égnec teremtőiet az Istent, tisztá és tellyes lelecekkel tisztelne. Mert azért vőte csak egyedül az szollást, és az nyeluet á gondolatnac ki magyarázoiat, hogy az ő VVranac felséges voltat magarázhatna ki, éz er-
 tis vet mindent ő alaya, hogy ő is az teremtő és alkotó Istennec alaya vetet lenne, vgymond f Lactantius. Ez az Istennec képerre teremtet ember, & meg rutithatta vgyan az régi kigyonac el hiteteséből

f. de vero cultu. lib 6. cap. 2. & de ira dei ca. 14. g. Gen. 1. v. 27. Sap. 2. v. 23.

HARMAD RESZ AZ

és a noc rauassagabol azt az Istét
 a. in eph. nec képet, de meg nem iobbithat
 4. caput. tá, a mint Beda ⁴ mondgya. Kiert
 mikor halalt érdemlet volna, Isten
 az ő czodalatos irgalmassagabol,
 gló hoza Paradisomban az első
 vigasztalast, Adamnac és Euanac,
 és nekünk is minnyaiunknac, mi-
 kor így szolna, ^b Az aszony allat
 magua törti meg az kigyonac feiet.
 Mely igiretből ^d mi első szülein-
 az halalbol meg eleuenedenec, és
 abbā az iduendő magban, az az, ^d
 meg adatando Christusban hiuen,
 iduez ültenec, miképpen hogy mi-
 is, az meg adattatot Christusban
 hiuen ^e iduezülünec, ^d mint szent
 Agoston ^d tanit. Mert egyedül
 czac az Christus által iduezül mi-
 nden ^e valaki hiszen. Vgyan es-
 zen Isten kinél, nints több Isten, az
 Pro-

b. Gen. 3.
v. 15.

c. Act. 15.
v. 11.
d. tract.
45. in Io
c. Act. 13
v. 39.

Propheta által nyilvánvalóan mondotta. f. Iſa. 43. v. 11. & 25.
 Én vagyok, én vagyok az VVR,
 és minden én nállamnál több szabado-
 dito: én vagyok az, én vagyok, ki
 a te alnoklagidat el törölöm én ma-
 gamért, és az te bűneidről többbe-
 meg nem emlékezem. Megszá-
 ditom (vgymond Oſeafnalis a.) őket
 az halaltól. Meg eleuenednek (v-
 gymond Eſaias b) az te halottaid,
 és testestől fel támadnac.

Ide való az Prophetának látá-
 sa, az aſzu, és az mezőn széllel el-
 hanyattatott ezontoknac meg ele-
 uenedefec és őszűe foglaltatafoc
 felől, c mely az mi testünknek va-
 lasages fel támadafanac, felette vi-
 lágos és nyilván való abrazatyá.

In campo Ezechiel videt ossibus ossa
 Ossa hominum viuent voce potente
 (Dei.
 Ccon-

HAMADRESZ AZ

Czontokat Ezechiel czonthoz lat giül-
ni mezöben,
Isten hagyafabol, emberechufa meg el.

Szent Iob (kit Iacob Patriarcha-
nac veinecalitnac lenni) mond *d* tu-
dom hogy az én meg váltom él,
és amaz vtolso napon fel tama-
doc, és ifmet meg vyitatnac az én
czontaim, és az én testemben meg
latom az én VVramat. Ez remen-
seget sz: Daudis meg tartya, az ő
fiatskaianac halalaban. Ez remen-
seget amaz két atyafiakis meg tar-
tottac, mikor az igazsagert, iszo-
niu halalra volnanac menendöc. f
Mond sz: Daudis ³ Az én testem
remenségben niugfzic, tudni illic
d fel tamadafnac remenségében.
Mely helyen Clemens Alexandri-
nus mondgya, hogy Daud azt *d*
fel tamadaft, *d* melyről szol, az ha-
lot

d. Iob
19. v. 25.

e. 2. Reg.
12. v. 23.

f. 2. Mach
7. v. 9.
g. Psal. 16
v. 9.

lottaknac sengéieről *a* Christuffrol
 mondotta volna, ki által szarma-
 zic az több emberekreis az fel ta-
 madas. kiuel ha edgyüt meg hol-
 tunc, ^a ő velle egyetembe felis ta- a. 2. Tim.
 madunc, Nem haloc meg (vgy ^{2. v. 11.}
 mond David ^b)hanem elec, és hir. b Psa. 118
 detem az VVrnac dolgait. Mely ^{v. 17.}
 David mondasat Euthymius és
 sokan többennis az fel tamadasrol
 ertic. Nekünc tellyes életünkben
 mindenkor követnünkel, azok-
 nac niomdokokat kiknec életec
 mostan el reitue vagon *a* Chris-
 tuffal Istennel. ^c Mond David ^{c. Colos.}
 Az VVr elöt iartoc én az élők nec ^{3. v. 3.}
 földökön. Ismeg ^e Te meg hagi. d. Psa. 116.
 od az embereket halioc, és ezt ^{v. vlt.}
 mondod, तरीetec meg az földbe e. Psa. 90
 embereknec hiai. Ismeg ^f Diez éric f. Psa. 72
 azoc az VVrat, kic ötet keresic, el v. 28.

az ő szíjűde mind öröcken öröcke.
 Szükség tehat az meg eleuenede-
 re valo fel tamadasnac meg lenni.
 Sokan azoc közzül, kic az földne-
 porában el áluttanac, fel serkeñec,
 vgymond Daniel ^z Mely Daniel
 Propheta latafara nézet Christus
 VVrunc, mikor azt mondgya,
 minnyaián kic a koporsókban vad-
 nac, meg halyac az Isten fianac za-
 uat. és a kic iot czelekettenec, ki idő-
 nec az életneec fel tamadasara, a kic
 penig gonozt czelekettenec, az oc
 a karhozatnac fel tamadasara: va-
 gyon VVrunc ^b Ki minket az ha-
 lalbol meg szabadi.

g. Danic.
 12. v. 2.

a. Ioa. 5.
 v. 28.

b. Psa. 68
 v. 22.

Az halotraknæ fel tamadasok-
 rol valo felső bizonságokhoz ie-
 mez következendőketicis, adgya
 hozzaioc a keresztyen ember, tu-
 dni illic aztis, mellyel ő maga Chri-
 stus

stus VV^gunkis, bizonyita az halot
 taknac fel tamadasat. En vagyoc
 Abrahamnac, Iszaaknac, és Iacobnac Istene. Az Isten penig, nem az
 meg holtañnac, hanem az eleuenec Istene. Tchat Abraham,
 Isaac, s Iacob, noha meg holtanac de élne. Szükség ezokaért, hogy
 Abraham, Isaac, és Iacob, nem
 ezac iob reszekben, lelekben tudni
 illic, legienec eleuenec, hanem
 hogy az ő testekis fel tamadgion,
 és a lelecekkel őszue foglaltassac.

Mert holot az Abraham lele-
 kek tulajdonkeppen szoluan, ne legy-
 en ő maga Abraham, hanem ezac
 az ő edgic része, ez kiuantatic. ho-
 gy az Abrahamnac Istene, eleuen
 Abrahamnac, tudni illic, az Abra-
 ham lelkenec és testenec legien I-
 stene. Mert noha, az valasztottak-

HARMADRESZ AZ

nac életce, meg nintsen vgyan va-
 loban meg, mind az általimmar él-
 nec az oc Istenec, kic időuel fel ta-
 madandoc. Mert minnyaián él nec
 az oc Istenec, azt mondgya V V r-
 d. Lucx. unc ^d Szent Palis, az ^o Istenes le-
 20. v. 38. ke szerent, az halottac fel tamada-
 soc felől valo tzielte, tellyessen és
 vilagoson elő hozza, és meg ma-
 e. 1. Cor. gyarazza. ^d Corinthusbeliek nec
 15. v. 42. mely helyen, ez materiának fő he-
 lye vagyon, és az Theffaloniabe-
 1. Theff. liekhez valo irasaban. f. Mely fel
 4. v. 14. tamadasrol, eszünkben kel ven-
 nunc sz: Agostinnac, amaz emle-
 g. de ver. kez etre melto mondasat, ^d ahol
 Apost. se azt mondgya. Az ki teneked, az
 tm. 34. meg holt, és el rothadot gabona
 magot, meg eleueniti, mely által é-
 ly ez vilagban, az sockal inkab fel
 ramazt tegedet, hogy mind öröcke
 ély. AZ

Az VVyi Testamentomban,
erről a testnec fel tamadasarol, soc
bizonsagoc vadnac, mellyec köz-
zül főképpen, az Isten fianac sza-
ua hallando. Ki így szol. ^{a. Ioa. 11.} "En va-
gyoc az tel tamadas és az élet, az ^{v. 25.}
ki hiszen én bennem ha szinten
meg halis él. Es minden valaki él,
és hiszen én bennem, soha öröcke
meg nem hal. Senki az en kezem-
ből, ki nem ragadgya, ^{b. Ioa. 10.} az en Iu-
haimat. Az Christus az vt, vilagos ^{v. 28.}
sag, kapu, igassag és élet, az atya-
nac tanatja, és örök igéye, kit mine-
künc otalmazoul adot, hogy retö
tegesnélkül hinnene, ő benne, és
azert minket semmi erő, ki nem
ragad az ő kezeiből. Az ki remenl
Istenben, és ő benne bizic, az soha
meg nem gyalasz tatic, mert az ki
ez kösziklan éppit, noha soc ellen-
f iñ kezd

HARMADRESZ AZ

kezõ dolgokat szened, mind az
 által nem lattam az olyan embert
 el hagiattatotnac, valaki õ benne
 bizic. Mert segít és meg szabadit
 minden hiudket, miképpen az Ne-
 met keresztiénc ezt szépen enek-
 lic.

Vadnac az irasnac több bizony-
 saghs, errõl a fel tamadasrol, mely-
 lyeket az Istennek fia mondot, va-
 gy mint mikor azt mondgiatis :
 Ez annac akarattya, ki engemet el
 botlatot, hogy minden valaki latya
 a fiut, és hiszen õ benne, õrõc élete
 legyen, és én fel tamasztom õtet a-
 maz vtolso napon. Is meg a El iõ
 az ora, és most vagyok. mikor az
 halottac meg halliac az Isten fianac
 szauat, és a kic meg hallyac élne.
 Es e ugyan ot Christus VVrunc
 mond : Bizony bizony mondom
 tinek.

e. Ios. 6.
 v. 40.

d. Ios. 5.
 v. 25.

e. Ios. 5.
 v. 24.

tinektec, valaki az én beszédemet
 hallja, és hiszen annak a ki engem
 el küldött, örök élete legyen, és
 az nem megyen karhozatra, ha,
 nem az halálból életre ment által.
 Ha ki az én beszédemet meg tar-
 tándgya, az az, erős hittel veendi
 és meg tartya, az soha öröcke ha-
 lalt nem lát, ^f az az, szabados le- ^{f. Ioan. 8.}
 szen az haláltól és örök karhozat- ^{v. 51.}
 tol. Miképpen ezt, az Christusnac
 vtolso mondasat, Lutherus az ő
 lelke szerent, egy nehanszor igen
 szépen fel forgatya, és hasznat ^{g. in 8. to}
 meg mutattya, ^a mint latni valo i- ^{mo. lené}
 ratában. ^{si fol. 333.}

Ez enképpen mondgya Chri- ^{a. Ioan. 11.}
 stusis edgyüt ^{v. 25.} Az ki én bennem ^{b. Ioan. 14}
 hiszen noha meg hal, de ismeg él. ^{v. 19.}
 Ismet: ^b En élec, és tiis éltec, ismeg ^{c. Ioan. 6.}
 Az ki én bennem hiszen, annak ^{v. 47.}

örök

HARMADRESZA

örök élete legyen. Ne feliűc tehát ezt az idő szerét való halalt. Mert miképpen hogy, *d* Christuson, vgy mint mi feiünkön, immar az halal többbe nem vralkodic: *d.* azonképen mi raitunkis, vgy mint ő tagis ain, nem vralkodhatic.

d. Rom.
6. v. 9.

Az nagy és hatalmas VVrac, adhatnac vgyan kiralyi aiandekokat, de az örök életet nem adhatyac, mint *am* Nagy Sandor historia aya bizonyitya, ki midőn az Babyioniayi giőzédelem vtan, *loc* Kiralyi aiandekokat ofztogatot volna, *d* kerő emberek nec, az Philosophusokat penig meg dorgalta volna, hogy őc vgyan semmit sem kervec volna tőlle, és vegezetre erőssen meg Parantsolta volna nekiec, hogy valami kerőt kérné nec tőlle: iryac hogy az Philosophus *loc* így felel

feleltet volna Sandornac. Adgy
minekűnc VVram Kiraly halha-
tatlanfagot. Mely felelettel ielen-
tetet, hogy holot Sandoris halan-
do ember legyen, egyebek nec hal-
hatatlanfagot ne adhasſon.

Az ember Christus peniglen
cki Kiralyoknak Kiralya, es VVraknac
VVra c. az mi restűnk nec es lelkűnk nec c. 1. Tim
oruasloia, palztora es feiedelme f. 3 czac 6. v. 15.
egiedűl ő adhattya az halhatatlan Apo. 17
fagot, miképpen ő maga mondgya v. 14.
Az én iuhaim az én beszédemet f. 1. Pct. 2.
hallyac, es én őrc életet adoc ő nec v. 25.
kiec. Ezekben az Christus igire- g. 102, 10.
tiben biz zunc, mert egiedűl czac v. 28.
a Christus helyhez tet minket, az
bodog nyugodalomnac, es ezen-
dessegnec helyére: az mint a Ne-
met keresztyenség énekli, hogy o-
ly oruafunc adator minekűnc ki ő

HARMADRESZ AZ

maga élet, Az Christus mi éret-
tinc meg haluan. az örök idueffé-
get czac egiedül keszitette meg.

a. Exo. 15
v. 27.

Oe magais azt mondgya az Vr,
En vagyok az oruos, vagi d mint
az Biblianac régi forditafaban va-
gyon, én vagyok az te meg giogia-
to VVrad Istened.

Erőssen kel azért hinnunc, ho-
gy d mi testünknek fel tamadasa,
czac egiedül az mi VVrunc Iesus
Christusnac fel tamadasahoz ra-
gazkodgicc, mert mint hogy az

b. Eph. 5.
v. 23.

mi feiunc fel tamadot, b azonkép-
pen miis az ő testenec tagjai fel ta-
madunc. Az ki az Iesust fel tama-

c. 2. Cor.
4. v. 14.

sztotta, c az minketis fel tamaszt
az Iesus által. Az Christus fel ta-
madasa, az mi fel tamadasunknac
közönséges hűteles közese, vgy
mond Theodoretus. Czac egie-
dül

dül az Christus szerzette meg mi-
 nekünk, az ő halálaual az életet,
 és fel tamadafaual az örök igassa-
 got. Mert á Christufnac neue kí-
 vül, égh alat nintsen más neuü, d. d. Aét. 4.
 mely által nekünk iduezülnünk ^{v. 12.}
 kellestec. Az kinec ez á Christu-
 sa vagy on, annak örök élete vagy
 on. Mert az Iesus Christus az Iste-
 nec fia, ő az való sagos igaz Isten,
 és örök élet, á mint sz:lanos mond-
 gya. [°] Mikor azért á Christus, á mi ^{e. 1. Ioan.}
 életünk és igasságunc meg ielenic, ^{5. v. 20.}
 akkor miiső velle niluan, ^{f. Phil 3.} meg ie-
 lenünk az dítösségben. ^{v. 11 & 20}

Ezeket, és az irasnac több bizo-
 sagit, igen hasznos előtted tartá-
 nod, mikor az ördögök és az hitöt-
 len emberek, teneked ezt á testne-
 fel tamadafat, az ő erőssegeckel ket-
 séget akariac tenni, és á te szíved-
 ben

HARMAD RESZ AZ

ben illyen gondolatokat tamasztot
 nac, hogy nem czelekedheti Isten:
 hogy az kie meg holtanac, az oc
 meg eleuenedgienec, és az halal-
 bol fel tamadgianac, miképpen
 Plinius vilagoson irasban hatta ⁵
 ahol niluan vallya, ezt az ⁶ elme-
 ienec sententiaianac lenni. Mert
 azt mongya, hogy ⁷ azokkal tar-
 tya, kie az halottaknac fel tamada-
 sokat tagadgyac.

Mellyet én Pliniusban nem
 czo daloc, inkább czo dalom a Ga-
 lenus oruos Doctorban, ki az em-
 beri testnec reszeiuel valo elefrol
 azt irya ⁸ hogy ha az Isten, herte-
 lenseggel az komet emberre akara
 na czi nalni, azt ⁹ meg nem czele-
 kedhetne, keresztelo sz: Ianosnac
 niluan valo tudomanya ellen, ki
 azt mondgya, ¹⁰ hogy az Isten nec
 hatalo

g. Lib. 2.

cap. 7. &

lib. 7. ca.

55.

a. lib. II.

cap. 14.

b. Luc. 3.

v. 8.

hatalma legyen, az kövekből Abraham fiait tamaszthatni. Effele czufolokrol Tertullianus azt írja e, in lib) de resur-
 'hogy' senki nem el olyan test ze- rect. car-
 rent mint az oc, kic fel tamadasat- nis,
 tagadgyac d testnec: mert az büna
 tetest tagaduan, az fenyitek nec tu-
 domanyatis meg vetic.

It ennekem egy giönyörűse-
 ges Historia iuta ez emben, mely
 meg vagy on sz: Agostonnal, egy
 nemü nemü oruos Doctorrol, ki
 az halottaknac fel tamadasoknac
 agazattyarol, és d lelek nec halha-
 tarlansagarol ketelkedic vala. Ez
 oruasnac almaban, egy szépséges
 iffiu ielenic meg, és baratsagolon
 meg szolittyá ötet, s meg kerdi ha,
 ismerte volna ic ötet? Ezt mikor
 az aluuo oruas tagadna, és mind
 az által, vallana, hog latnaya, s hale
 g. in lana

Ianaya ötet: monda az iffiu, mi-
 képpen latz engemet, holot *d* te
 szemeid, az álom miat be hunyua
 vadnac: miképpen hallasz enge-
 met, holot *d* te füleid nitua ne le-
 gienee, hanem alugyal *f* Mely Hi-
 storiát Lutherusis elő hoz, a Mo-
 ses első Könyuenec magyarazasa-
 ban *d* holot az meg mondot dol-
 got illyen summaual feiezi be. Ta-
 nold meg azert és hidgyed, hogy
 más lelki szemec legyenec, melly-
 eckel a Christusbán hiudc lassanac,
 ha szinten az halál által, ezec *d* te-
 stnec szemei. be hunyua, vagy in-
 kab vgyan tellyességgel ki oltat-
 tattac lesznekis.

Az Sido népben, *d* Sadduceu-
 soc, semmi halottac fel tamadasat
 nem tanítottac lenni. *e* Az ont ez e-
 lekettek *f* Hymenxus és Philetu-
 sis,

d. in 15.
 cap. Gen.

e. Añ. 23.
 v. 8.
 f. 2. Tim.
 a. v. 17.

sis, és a mi időnkben is Porphyrius és Polycronius. Ecképpen sz: Palis az Athenæ városbeliektől, g. Añtor, meg czufoltatot, és czaczogonac 17.v. 18, & 32.
 neuztetet, mikor az halottac fel tamadasokrol prædikallana. Mely sz. Pal, Felix tisztarto feiedelem elõtt, ^a vallast tõn rolla, hogy mind igazac, s mind hamissac fel tamadandoc volnanac: mellyet Festus, 2. Añ. 24 v. 15. & 23.
 nalis, Agrippa Kiraly, és felesége Bernice elõttis, ^b nem rettege erõs fiteni. b. Añ. 26 v. 8.

Az ördög ellen azért (kiá te e medben ilyen gondolatokat igyekezis tamasztani, es te magadban vetekettetni kezd, az halottac fel tamadasa felõl, s megkeferti az te hitõdet) te ^a sz: irasnac immar elõ szamlalt bizonyasgit, igaz hitbõl vesd ellene. és meggiõzõd õtet, mikeppen hogy az te feicdis

HARMADRESZ AZ

c. Matth. fejedis á Christus, az irásnac erős
 4. v. 10. biz onfagiual^e meg gidőzte és el^o
 Luc. 4. kergette őtet. Nem hagy teged az
 v. 13. Isten annal fellyeb kefertetned, á
 á 1. Cor. az miqt el szenuedheted, hanem
 10. v. 13. modot mutat benne, hogy el szen
 uedhesséd, mert ki tud ő tegedet
 e. 2. Pct. az kefertetből^e ragadni. Nem kel
 2. v. 9. arra halgatnod, mit mongyon te
 benned á te tested, mit az emberi
 okosság, és á Sathan Mert semmit
 nem mond, hitetlenségnel és két
 ségben elesen egyebet, hanem azt
 halgassad mit mondgyon az VR,
 ki az ő szentinek bekeféget, és örök
 életet ígér, a mint Chromatius mo
 ndgya, in Psal, 85.

Az irásnac felső biz onfagi, á
 testnec fel tamadafarol igazac, mi
 képpen Tertullianus ezt á testnec
 fel tamadafat az eretnekek ellen,

Maro

Marcion és egyebec ellen, ^f erős ^{flibr. 5.} Isten otalmazza, ^{& de res-} hol arrais tanit, ^{sur. carn.} hogy az halottaknac fel tamada-
 sa, erős bizodalma legyen az ke-
 resztyéneknac, és meg mutattya,
 hogy ez vilagi dolgoknac min-
 den változo mivolta, lathato és
 vilagos bizonylaga legien, az meg
 holtaknac fel tamadasanac, vege-
 zetre ezzel rekesztuen be monda-
 sat. Holot az Isten kezdetkor a
 földnac porabol teremtetete legien
 az embert, az tis meg czelekedhe-
 ti, hogy az földnac porabol, is meg
 fel tamaszthassa őtet, holot sokkal
 nehezeb legien azokat teremteni,
 az mellyec nem voltanac, hog sem
 mint azokat meg vyítani, az mel-
 lyec immar az előttis voltanac, ^{g. in 6.}
 mint Gregorius ^{morali.} írta. ^{in An-}

Epiphanius egy oralasaban ^{chorato,}
 h mond,

HARMADRESZ ZA

mōd. De mind az által, fel tamada
 nac, ha szinte nem akariakis, és mi
 nd az egész teremtet által, niluan
 meg feddi őket, naponkent meg
 mutatuan, az fel tamadafnac abra
 zattyat. Mert el nyugszic az nap,
 és az el nyuguas által, az halot
 taknac modgyat ielentic, fel ta
 mad az nap, minketis fel serkent
 uen, és a fel tamadafnac jegyet mu
 tatuan nekűnc. Le szaggattatnac
 az gyümölcszűc, és minden allatok
 nac el változic állapotya, vgy hog
 innet az mi halalunknac abrazat
 tyá adattassac előnkben. Maggal
 bé vettetic a föld, és ki czirazic,
 mert a meg törtettec, fel tamada
 nac a fel tamadas utan. Az saska
 meg hal, midőn ő maganac előtte
 valo szaporodasat az földön el as
 sa: és idő múlva, is meg vizsgálad
 gya

gya, azt a föld, a melly ec el afatattanac. Az gyümöltknek maguai el vettetnec, és először meghalnac, s az után vegeztetnec el. Mert ha meg nem halandnac, nem eleuenittetnec meg. Az Isten mi nekünk az kórmeinken tíztíz petetetsket czinalt, mellyec a mi fel tamadasunknac, remensége felől bizonságot tesz nec. De meg ha iunknac vyulasa altalis, a mi fel tamadasunkat mutatta meg. Mert a mi, bennünk holt testnec latz ic, az az, az hajszalac, menisz er el nyrettetnec, mind annisz or is meg meg viulnac, az fel tamadasnac remenséget jelentuen. Es szantalan sokat mondhatni, nagyobb bizonságnac okaért, az hitetleneknek, az példakbol. Eddig Epiphanius.

Írásban vagyon, hogy Nero
hű (ki

HARMADRESZ AZ

(ki a Romai Császarc között első volt,
 ki a Keresztyeneknek vereken magat
 meg ferteszte) az keresztyenek-
 nek vallások, az halottaknac fel-
 tamadásoc, és örök élet felől, kar-
 hofztatta, mint Eusebius emléke-

b. libr. 2. zic rolla b melly tudományrol mi-
 cap. 25. nd az által, minden confessoroc és
 Martyromoc, halalockal és, verec
 hullasaualis bizonyagot törtet, ho-

c. Matth. gy az örök életre menének. Szol-
 25. v. 46. tunc immar a testnek fel tamadasa-
 rol. f. annac bizonyagirol, kőuet-

Az halal kezic mar, hogy az halal, és annac
 ellen va- rettegesi ellen valo vigasz talások
 lo vigasz- rolis szollyac valamit.
 galasoc.

I.

Első vigasztalásod azért tene-
 ked, az halal ellen, és az halalnac
 rettegesi ellen ez legyen, hogy ezt
 mondhaszad: Tudom hogy meg-
 kel ugyan ennekem halnom, és az

én

én testemnek az földben keltemet-
tetni, melyből vetetettis teremte-
kor. ^d De visztontag aztis tudom, ^{d. Gen. 3.}
hog az én testem az halalban nem ^{v. 23.}
maradando, hanem a földnek po-
rabol fel tamadando, ^e mert oly ^{e. Isa. 26.}
VVram vagyok énnekem, ki az ^{v. 19.}
halalbol ^f megszabadit. ^{f. Psal. 68}

Nem felec azért az halaltol, ^{v. 22.}
mert velem vagyok az VVr, mi-
képpen a Propheta mōdgya ⁵ Ne g. Isa. 41
fely, mert én te veled vagyoc. ^{Is v. 10. &}
meg. ⁴ Le tōtte az VVr, az te ite- ^{cap. 43.}
letedet, el fordította ellenféjdet. ^{v. 1. 2.}
Az VVr te kōzōtted vagyok, nem ^{2. Soph.}
latz tōbbe immar gonosz vesze- ^{3, v. 15.}
delmet,

Te tudgyad az Angyal mon-
dasat, és vigasztalásat. Ki nem csak
az pasztoroknac, hanem minden ^{b. Luc. 2.}
embereknekis ezt monda ^{v. 10.}
lyetec

HAMADRESZ AZ

Iyetez, mert im születet nektec, szabadito Christustoc. Az en hitom agazatyaban, vallom a testnec fel tamadasat, mikor mondom, hiszem a testnec fel tamadasat. Mely hit agazattyának igeit, a regi kereszttyenség, az közönféges giuletkezetekben, fel emelt kezzel, mutatasképpé az testet mutatuan, nem ezac ollyan egy igyüuen szokot vala el módani, mint az igec szólnac: hiszem a testnec fel tamadasat, hanem ez iget hozza teszi vala: Ennec: vgy hogy ezt mondanaya, hiszem ennec az testnec (maga testet mutatuan) fel tamadasat, ielentuen velle, azt az ő testet fel tamadandonac lenni, nem mast, a mint Cyprianus emlekezicrola. Es sz: Pal b mint ha vgyan vyal mutatna ezt a fel tamadasat, mond: En

b. i. Cor
15. v. 53.

Ennec á rothadando testnec, rothadatlanságba kel fel áltózi, Senki köz züllőnc nem él maganac, s nemis hal senkiis maganac meg.
 Mert akar éllőnc, s akar penig c. F.óm, meg hallyunc, az V Vrnac halunc 14. v. 7.
 megis Vagy élőnc azért, vagy halunc, az V Vre vagyunc. Mert azért holt meg az Christus, azért tamadot fel, és eleuenedet meg, hogy mind holtakon s mind eleueneken vralkodgyec. Nyereség en nekem meg halnom, mert Christus, éneletem. d. Phil. 1. v. 21.

Summa szerent erőssen kel hinned, hogy miképpen az ő szoua ual Christus, fel tamaztotta. c. Matthe. 9. v. 25, pernaumban, az Synagoga fejedelmenec Iairusnac leányat és Naímiban az őz uegy asz szonynac f. Luc. 7. v. 15. égyetlen egy fiat, Bethaniaban s g. Ioa. 11. v. 44.
 Lazart

HARMADRESZ AZ

Lazart: az onképpen tégedetis ama
 z utolsó napon fel támasztan-
 do. Mert az mit, ez három szeme-
 lyben példázot, azt az Aniaszent-
 egyháznak egész testében vegez i-
 el, az közönféges fel támadaskor.
 Mert akkor, minnyaián fel támad-
 nac az Christusnac szauara.

1. Ios. 5.
 v. 25.

II.

Masodic és kiualtképpen valo
 vigasztalásod, az Istenec hozzaac
 valo szerelme, hogy az ő egyyet-
 len egy fiat mi errettűnc, emberre
 lenni, kint szenuedni, és meg halni
 akarta, hogy minketis, az örök é-
 letnecc fiaiu, és örökösüé tenne. Ez
 a szeretet kut feye, és kövara, az i-
 gaz vigasztalásnac, nem ezac min-
 den keferűségünkben, de meg sz-
 inten az halalbanniss, hogy tudgy-
 uc, hogy ő minket szeret, fel vesz-
 en, és meg halgat, és ezért az köz-
 ben

ben iaro fiiuért, öröc bodogfaggal
 aiande hoz meg, miképpen sz: a-
 nos b mondgya: Ezből tettzet b, r. Ios.
 meg, az Istenec, mi hozzanc valo 4. v, 9.
 Szeretete, nem hogy mi szerettuc
 volna őtet, de hogy ő minket előb
 szeretet, és ez vilagra el boifatot-
 ta az ő éggyetlen egy fiat, hogy ő
 az mi bűneinkert, engesztelő ala-
 dozat lenne, és hogy mi élnenc ő
 általa. Ingyen kegyelemből szeres-
 tet minket (vgymond sz: Pal c) az c, Eph, 1.
 ő szerelmes fiaban, meg minc előt v. 4.
 te ez vilag fundaltat nec.

Ezokaért, mindenkor előttunc
 kel, amaz vigasztalassaltellyes mō-
 dasnac lenni, d Vgy szerette Isten
 ez vilagot, hogy az ő egyetlen e-
 gy fiat adna erette, hogy minden
 valaki hiszen ő benne, el ne vesz-
 Izen, hanem öröc élete légyen. Oh

HARMAD RESZ AZ

Isteneec czodalatos és meg mondhatatlan szeretetit, mellyet semmi emberneec szíue nem foghat meg: czac egy földi atya sem adna, az ő fiat, az mas ember vetkeiért, mint a mi mennyei atyanc czelekedet, ki ez egész vilag bűnéiért, atta az ő fiat, hogy valaki hiszen ő benne el ne vesz szén, hanem örök életet vegyen. Hogy á szolgál meg valtsa, fianac nem engede, azt mondgya sz: Bernhard.

Sokkal külömb modgya vagy on tehat, az Isten szeretetinec, hog sem mint az embereneec, miképpen ő magais az Isten az Propheta al e. Ose. II. tal mondgya. ^{v. 9.} En Isten vagyoc, és nem ember. Az Isten, ki az ő tulajdon fianac nem engede, hanem mi erettűnc minniaiünkert ada őtet, hogy lenne, hogy ő velle min deneke

deneketis, nem aiandekozna né-
 künc, vgymond sz: Pal. f Szereti f. Rom. 8
 Isten az embert. Mert hogy ne ^{v. 32.}
 szeretne azt, a kiért az atyanac ke-
 beléből, az ő eggyetlen edgye, ala-
 küldetet, azt mondgya Clemens
 Alexandrinus.

Ezt az Istenec, emberi nemzet-
 hez valo szerelmet és szeretetet,
 mindenkor kegyes, és naponkent
 valo elmelkedessel, mint ég perfet-
 tel vgyan be nyomtassuc, a mi szia-
 ueinkben, melyre minket, nem ke-
 uesse inditsanac, az mindenikün-
 kel bennünc születet, szübeli sze-
 relmes indulatoc, mellyec, mikép-
 pen hogy az fellyeb valo terme-
 szetekben, ny luabbannis vadnac,
 és lattatosb ielésfégeckalis mutat-
 tyac ki magokat: azonképpen il-
 lendő dolog azis, hog az Istenben

HARMADRESZ AZ

azoc, fockal nagobbac és buzgok
 bac legyenec, holot senki se tagad
 hassa, az ez elekedökot, melyből
 valami szarmazic ki, fellyeb valo
 nac lenni, az ő belőlle ki szarmazot
 gyűmőstnel. Melyből ki tettzic.
 hogy Istében, az buzgofagos szű
 béli szeretet nec anniuat nagyob
 indulattya legyen, meniucl ő, min
 den egyéb ő tőlle teremtetet terme
 szétekncl, fellyeb valo: mint a Pro
 pheta altalis mondgya. ³ Vallyon
 el feletkezhetiké az anya, az ő gy
 ermekéről, vgy hogy, ne kőnyörül
 lyön az ő mehénec fian, és ha szin
 ten ő el feletkeznekis. mind az al
 tal én te rollad el nem feletkezem.

Ezt azért az Istennec tőkélle
 tes szeretetit hozzanc kaptfollya
 uc, és mindennapi kőnyörgéssel,
 keryúc Istentől, az ő ismeretit, és
 szent

g. II. 49.
 v. 15.

szent lelkének világosítását, sz: A
 gostonnal fel szoual ezt kialtuán:
 Nezd meg, mely igen ki monda
 hatatlan legyen, az Istennek hoz-
 zanc való szeretete, semmiből te-
 remtet minket, és valaminc vagyó
 azt aiandekozta. De miért hogy
 inkább szerettük, az adattottat, ho-
 gy sem mint az adoyat, az terem-
 tet allatot, hog nem mint a terem-
 tőt, az ördögnek töriben esenc, és ő
 szolgálva lőnc. Az Isten pedig ir-
 galmassagabol indittatuan, a szent
 lelketis el küldé, melyben a szol-
 gakat fiaiva fogadna. Fiat adá
 valtságunknac arraba, a sz. lelket
 az szeretetnek szabadlagara, ő ma-
 gat vegezetre egészzen, az fo-
 gadoisagnac öröksegrére tartya, I-
 gy az Isten, vgy mint kegyesse-
 ges és irgalmassagos, az emberek

HARMADRESZ AZ

hez való kívánságból és szeretetből, nem csak az őveit, hanem megfrinten őnnön magatis el költe, hogy az embert vizsgálha nyerhetné, nem annira ő maganac, mint a menire ő magát az embert maganac. Hogy az emberekis Istentől születnének, először is az Isten ő től lőc születéc. Kiczoda oly kemény, kit az Istennek szerelme, meg nem enyhítene, vgy vőuen elől az embert, mint egy oly szerető, ki magát meg nem tartoztathatya, hogy emberré meltoztatot az emberért lenni. Szeressed azért azt, a kitől ennire szerettettel. Szeressed a te szeretődet, kitől szerettettel. [Ezeket sz: Agoston. monda.

Ez édesseges szeretet, az örök életnek, és Isteni dicsőségnek bizónyal nekünc való aiandekoztatásanac

sanac erős iele, melynél semmi sints
 vilagossab. Az VVR Isten min-
 ket, az örök életre valasztot áChri-
 stusban, meg minéc előtte fundal-
 tatnec ez vilag ^a Miképpen Chri-
 stusis mondgya, szentMatthenal. <sup>a, Eph. 1.
v. 4.</sup>
 Iduetec el én atyamnac aldottayi, <sup>b, Mattis
25. v. 34.</sup>
 biritoc az orszagot, mely tinek-
 tec vilag kezdetinec előtte meg ke-
 szittetet. Ezt az örök életet hiszúc,
 miképpen az mi hitünk nec aga-
 zattyabann is vallast teszúc. Hal-
 gas te Babylon, és te Sodoma fogd
 be szayadat, mert elég vilagos én-
 nekem, ez az hitnec agazattya, hi-
 szem az örök életet, vgymond E-
 piphanius. <sup>c, Epist.
323.</sup> Mely örök életet, meg
 mutatot Isten, Enochban, <sup>d, Gen. 5.
v. 24.</sup> és az ő tulaidon fiabann is, <sup>e, 2. Reg.
1. v. 11.</sup> a
 maz vers szerent,

Vita 1. v. 11.

HAMADRESZ AZ

Vitapíjs testat coelestis, testis Elias,
Testis Enoch, testis filius ipse Dei.

Menybe vagyon kegyefeknec az életet,
erre bizonylag, (künc.
Illyes, Enóch, Christus, ó magais mine-

Ez az örök élet nyugodalomból

f. Heb. 4. nyugodalom f. leszen, és öröcké
v. 9. 10. valo innep nap, mikoró az Istent,
mind öröckön öröcke ditseriúc, mi-
g. Pf. 84. képpen meg vagyon irua ³Bodo-
v. 5. goc V Vram az oc, kic d te haz ad-
ban lakoznac. mind öröcken öröc-
ké ditsernec tegedet. Holot sz. A-
goston imez szokat adgya hoz-
zaya. Az szenteknec minden dol-
goc ez leszen az örök életben. mi-
nd szüntelen: Halleluia .i. ditse-
ret Istennec, aholot el énekellyúc,
a. Apo. 4. amaz V Vyi éneket, ⁴szent, sz: sz:
v. 8. & ca. az V Vr, chez hasonlo énekeckel.
14. v. 3. &
ca. 15 v. 3. Ackor leszen amaz örüende-

tes ez tendő, mely a bűnec es halál
 nac szolgatlyabol való, örök meg b. Leuit.
 szabadulást példa z a, mint annac 25. v. 10.
 példazo abrazattya b meg mutat-
 tya, Es nem ez ac mi, mind örökke
 tisztellegget adunc Istenec, hanem
 az Istenis, (ki mindenekben minden
 leszen) viszontag, örök ditfősség-
 gel ékesit meg minket, tudnia, illic
 vilagossaggal, böltseléggel, igaz-
 saggal, élettel, és örök vigasaggal:
 egyenlőcké teuendő léuén minket,
 önnön magához és hasonlőcká, ő
 maganac mi velűnc való közlésé-
 uel: Mely ditfősséget abban az ör-
 ök életbē, tökéletelen el veszűnc.

Méltó dolog azért, hogy ez rt
 az Istenec melységes, és ki mond-
 hatatlan szerelmeyért, viszontag
 mijs haláadoc legyűnc ő nekic sze-
 reslűc őtet, és az ő sz: Faanac. a mi
 k bűne

HARMADRESZ ZA

bűneinkért ki öntetet vérét, labun-
kal ne tiporiuc, hanem ismeryüc
meg, és hídgyüc, hogy az Iesus
Christusnac vére, meg tisztitson
minket, minden bűnből, á mint sz:

e. 1. loz. 1.
v. 7.

d. Apo. 1
v. 5. & A-
ko. 20. v
18.

e. Rom.
6. v. 23.

Ianos az ő leuelében mondgya.
Kiszerezetet minket, és meg tisztie-
tot minket á á mi bűneinkből, áz ő
verében. Nagy dolog vgyan, hog
minekűnc á mi bűneinc meg bot-
fattattanac, de meg nagyobb annal,
hogy az VVrnac vére által botfat-
tattac meg, vgy mond Chryso-
mus Doctior, Istenec aiandeka te-
hat az örök élet, á mi VVrunc Ie-
sus Christusban.

Az Isten, hogy ha ezac monda
faual váltotta volna meg az eme-
bert, az ördög panaszkodhatot
volna rayta, hogy az Isten inkább
élt volna, VVri hatalmasagau-
al,
ho-

hoꝝ nem mint az igazságnac így *lib. suz*
 enessegeuel azt mondgya *f Beda. rü quaest*
 Ezert á te szeretetedért, énédes *lo quaest. 15*
 stennem. halakat adoc én tenéked,
 és kerlec tégedet. engedgyed énné
 kem, hogy kiuannyalac tégedet, és
 annira szeresselec, á menire tarto
 zom véle. Te, oh VVram Isten,
 tanits meg engemet, hogy keresse
 lec tégedet, és mutald meg magad
 dat á téged keresőnec, mert én sem
 nem kereshetlec tégedet, hanem
 ha te tanítasz meg, sem meg nem
 találhatlac tégedet, hanem ha meg
 mutatod magadat, keresselec tége
 det kiuannuan, talállyalac meg tege
 det szeretuén, szeresselec tegedet
 meg talaluan. Nosza VVram hal
 lyac megh, hogy tégedet lassalac,
 meg halni kiuanoc, hogy lassam
 meg, á te fiadat á Christust az én

HARMADRESZ AZ

iduezitőmet élni, mikeppen loc
 g.in ma- szoual könyörög azon szent A
 nualisuo goston &

cap. 3.

a. Rom.
 8. v. 32. &
 35.

Ez a vigasztalás, az Istennek
 szeretetiről, és hozzanc való sze-
 relmeről (hogy az ő egyetlen egy fiat,
 mi érettűnc emberre akarta lenni, kint
 szenedni, és meghalni, hogy minket I-
 sten fiaima, és az örök életnek örökösünc
 tenne) erős hittel veendő. Mert a
 ki az ő tulajdon fiának nem enged-
 det, hanem mi érettűnc minnyá-
 iunkert attá őtet, hogy volna az,
 hogy ő velle, mindeneketis nem
 aiandekozot volna minekűnc?
 Kifoda szakaszthatna el minket
 ettől, az Istennek szerelmétől? Bi-
 zonyal hiszem, hogy sem halál, sem
 élet &c. sem semminemű egyéb te-
 remtet állat, el nē szakaszthat min-
 ket az Istennek szerelmetől, melly
 el minket szeret az Isten, az ő fiay-
 ért, á

ért, a mi VVrunc Iesus Christus
fért.

Ezt az Istenec meg mondha-
tatlan szerelmét, hogy az ő fiának
nem engedet, hanem mi érettűnc
minnyaiunkért atta őtet, az mi szia-
ueinkbe, mint egy peczettel, vgy-
an bé nyomtassuc: Mert ezzel a
szeretettel, aianlia Isten az ő hoz-
zác való szerelmet b hogy ha mi ^{b. Rom.}
kor még bűnösök voltunc, a Chris ^{5. v. 8.}
tus mi érettűnc meg holt, sokkal
inkább tehat, most immar, meg igaz-
szittatuan az ő vércüel, meg szaba-
dulunc az haragtól ő általa, és vi-
szőtag mihs szeressűc azt, a ki min-
ket eléb c szeretet, és az ő egyyet ^{c. 1. Ioa. 4}
len egy fiara, a mi érettűnc meg ^{v. 10.}
felszittetet, meg holt, és fel tama-
dot, mi VVrunc, és meg valto Ie-
sus Christusunkra vessűc szemein-
k ij ket,

HARMADRESZ AZ

ket, és az karhóztato törvény el-
len, az halál ellen, bűn s pokol el-
len, ő általa vigasztallyuc magun-
kat, vigasaggal őruendezuén kel-
lyűnc fel, ragazkoduan ez remén-
séghez, hogy amaz kéz irasbéli a-
dos leuelűnc, mely mi ellenűnc va-
la ki töröltetet.

Az őrdög nec, à mi természet-
tűnc ellen, kéz irasa vala, amaz a-
toc, mely az Isten törvényének által
hagoira néz, és az Istennek amaz
régí sententiája, mellyet az első
ember ellen nagy igazán mondot
vala, melyben az emberi nemzet
közönféségesképpen karhóztatot
volt. Ezt az ados leuelet, à meg-
valto Christus, az kereszt fan kette
szakasztuan el törle, vgymond Cy-

d. Colof. rillus, à miképpen bizonyitya sz:
2. V. 14. Pal. 4. Meg szabadultunc azért I-
sten

Isten által, á törüennec atkából azt
mondgya szent Pal^e.

e. Gal. 3.

Miképpen az repüllő darafoc, v. 13.
az kő ellen fulakiokat el vezztic. va
gy hogy már többbe senkinec se
arthassanac: az onképpen az mi el
lenfegünkis az őrdög. á bűn, halál,
és a Pokol jel vez tettec az ő fulak
iokat és mergeket, ennek okaért,
mert ő beléye, mint egy kőszikla
ba és szegelet kőbe, meg üt kőz te
nec á mint szépen iruahatta Atha
násius.

Az halál minékunc nem arthat, e. Heb. 2.
mert az el töröltte halala által azt, v. 14.
á kinel vala az halálnac birodala
ma. El nyeletet az halál ő általa,
nőind szinte diadalomig e. Hala 8. 1. Cor.
legyen azért az Istenec, ki miné. 15. v. 55.
kunc diadalmet adot, á mi Vrunc
Iesus Christusnac általa, az halál,
bűn

HARMADRESZ AZ

bűn. ördög, és karhozat ellen, mely diadalmot Isten, nem ő magának tartot meg, hanem minékünc attazt, a mi Vvrunc Christus által, a mint sz: Pal tanit. Miképpen ezokaért, Gedeon keufed magauat, czac három százzal, az Madianitaknac nagy sokasagat meggyőz é, nem fegyuerrel, vagy valami erőuel, hanem czac az kürtökkel valo kürtöléssel, az onképpen, az bűn, halál, s pokolis, minden ő ereieckel el szeled nec, és meg győz tet nec, czac az Isten igéi nec, és könyörges nec, s örgető trombitalafual, ha hitből lesz nec, mely által el vesz üc a mi lelkünk nec b idueséget.

a. Iud. 7.
v. 22.

b. 1. Pe. 1.
v. 9.

Es Miképpen hogy Eliseus, az erdei vad Sartókból főz őt, pép nec keferűségét, édes liztel elégite meg
vgy

vgy hogy immar abbá semmi ha-
 lalos merég ne ismertetnec lenni ^{c. 4. Reg}
 azonképpen az Christus, az halal- ^{4. v. 41.}
 nac keserűséget, az ő igeiével, vgy
 mint édes mézzel, ^{d. Psa. 19} elegitette meg
 a mint annac példazo abraza ^{v. 11.} tya
 meg mutatta, hogy az ő beűe hi- ^{a. Exo. 15}
 uűc halalt nem kostolandoc ^{v. 26.} b De
 miképpen, hogy az all ortzaban ^{b. Ioa. 8.}
 fel őltözöttektől nem rettegűnc, ^{v. 51.}
 mikor az al ortzat le tészic, az on-
 képpé az bűntől sem iyedűnc im-
 mar többé meg, mert vgyan az on
 Christus a mi bűneinket el vűtte,
 és azokat hordozta, az ő testeben
 az fin. ^{c. 1. Pet.} Így mikor ez a rothadan-
 do test, rothadatlanfagbá őltöz- ^{2. v. 24.}
 dic fel, és ez a halando test, halha-
 tatlanfagot veszen fel, akkor im-
 mar többé nem felyűc az halalt, ha-
 nem ezt mongyuc nekie: Hol va-

HARMAD RESZ AZ

d. 1. Cor. gyon most halal á te fulakod, á
 15. v. 55. Mert á Christus az Istenec amaz
 e. Ioan. 1. baranya, á ki ez vilagnac bűnét el
 v. 29. vőtte, kinec az ő vére meg tisztit
 minket, s minden bűnből. hog meg
 Et. Ioan. 1. az honalis feierbec legyünc á Az
 v. 7. mi faidalminkat ő viselte á az bűn-
 g. Psa. 51 tetés ő rayta, hogy minekünc be-
 v. 8. keségünc leñe. Azt á ki bűnt nem
 a. Isa. 53. tud vala, mi érettünc bűnne törtte, á
 v. 4. hogy mi Istenec igazsaga leñene
 b. 2. Cor. ő benne.
 5. v. 21.

Miert hogy pedig az irgalmas
 Isten, minnyaiunknac bűnét, az ő
 fiara vetette, bizony, ez á ki igaz
 Isten, nem kivan két fele fizetést e-
 gy képpen az ő fiától, s más ké-
 pen mi tőlünc, mert egyedül ezac
 az fiu, fizette tellyesen meg mi é-
 rettünc, valtsagunknac arrat, az ő
 halalauál á kereszt fan, mikor ki-
 altana:

altana: Mindenec bé időtenec. Az c. Ios. 19.
 Christus által (ki ő maga törté megá v. 30.
 poklot az ő fel tamadással d,) vagyon d. Ose. 13
 az mi bűneink nec botfanattya v. 14.
 Ha valaki bünt teszzen f. szofzo. c. Eph. 1.
 lone vagon az atyanal, amaz igaz v. 7.
 Iesus Christus, és ő engesz telő al f. I. Ioan. 2. v. 1.
 dozat á mi bűneinkért, f. nem ezac
 az miyeinkért penig, hanem mind
 ez egész vilageiértis. Igaz besz ed
 penig ez, és minden képpen mélt
 to kihez ragazkodgyunc, hogy g. I. Tim. 1. v. 15.
 á Iesus Christus, á bűnösöket idue
 zíteni időt ez vilagra, kie köz zül
 en leg nagob vagyoc. Az ember
 nec fia á Iesus Christus azt időe
 meg tartani á mi el veszet vala. 2. Matth. 18. v. 11.
 Erről penig mindé Prophetac ta
 nobizonlagot tesznec b. hog min. b. Actoz. 10. v. 43.
 nyaian bűnös botfanattyat vegyec
 az ő neue által azoc, valakie ő ben

ne hisz nec. Es a Propheta által is
 e. Isa. I. v. mond az VVr^e Ha olyanoc lesz
 18. nekis az ti bűneitec mint az ver
 rens festec, feyerec lesz nec mint az
 ho: és ha oly pirossac lesz nekis,
 mint a piros festec, ollyacka lesz
 nec mint a feyer gyapiu.

Ezek nec és az irasnac töb bi
 zonsag tetelinec hidgyünc, és hog
 az halalnac kéfertetit, rettegésit, és
 faidalmit meggyözhessüc, mond
 d. Psal. 18
 v. 5. gyuc ezt sz Daidtal a Környül
 vötenec engemet az halalnac kö
 teleyi, és a pokolnac gyötrelemi kör
 nyekesztence meg engemet. Oh

e. Psal. 116
 v. 5. & 6. VVram Isten^e szabadits meg az
 én lelkemet. Az en sziuem a te i
 gedet forgattya előtte. Keressetec
 f. Psal. 27
 v. 13. az en ortzamat. f VVram a te or
 tzadat meg keresem. Ne reyts el a
 te ortzadat en előttem. legy en se
 getse

gítsegem, ne hadgy el engemet, se
 meg ne vtaly engemet én iduessé-
 gemnec Istene. Mert az en atyam
 és anyam el haitanac engemet az
 halalban, és minden keserűsegek-
 ben, nyomorúságokban, és nyaua-
 lyakban, te peniglen hozzád fel-
 vöttel engemet, az az, te ielen vol-
 tal ennekem minden nyomorusa-
 gimban, hogy *á* gonosz nyaualy-
 aktól el borittatuan, ketségbe ne
 esnem. Tegy iol VVram az en
 lelkekemmel, hogy teryen vizsgálha az
 ő nyugodalmában ³ (és mikeppen Ba-
 bylas Martyr felállis oluassuc, hogy őis,
 midőn halatra vitettetnec, azé mondot-
 ta volna) had iarhassac te előtted
 az előknec földőkön.

g. Pf. 116.
v. 7.

Harmadic te vigasztalásod ez
 legyen, hogy tudgyad *á* Christust
 te eretted, és *á* te iduességedert me-
 l iij nyból

IIIe

HARMADRESZ AZ

nyból le szallotnac lenni, s te eret-
ted, meg holtnac el temettetetnac,
és fel tamadotnac lenni, és a te bű-
neidet az ő koporsóyaban ő tőlle
hagyattatotnac s el temettetetnac lē-
ni. Mert az ő halála el temettetése,

- a. Colos. 2. v. 14. es fel tamadása által, ^a el törölte
b. Hier. 31. v. 34. amaz kez irást, mely te ellened va-
la : annac okaért, ^a te bűneidről, ^b
immár soha többbe meg nem emle-
kezik, Mert az ő kínzás envedése-
nec ideyen, meg ostromoztatuan el
c. Matth. 27. v. 28. fedezte azokat eleuenen, ^a az ő
verés színű köntösével : meg hal-
uan penig az ő dicsőséges kopor-
sójaual: d. Bodogoc peniglé az oc-
e. Psal. 32. ^c ki kénc bűnc el fedezettetue vad-
nac.

Az Christus el vőtte a bűnöket,
és az el szakasztó meg gőszte az
halalt, kiért az Isten, mindé te bű-
neidet

neidet a tengernek melysegeben
 vetette s hogy immar soha többé E. Mich. 7
 meg ne elevedhessenec, és tené- v. 19.
 ked ne arthassanac, hanem mind ő
 rőcke meg holt és el temettetet bü-
 nde gyanant legyenec. Oe ez vi-
 lagnac feiedelmet az őrdögöt ki g. Ios. 12.
 rekesztette s és az ő tarsait pokol- v. 31.
 ra vetette gidrődésre az karhoz a- a. 2. Pc. 2
 tra meg tartatni. v. 4.

Ezekről az ő io teteményről el-
 ne feletkezzel, mert kegyelmes és
 irgalmas az V V r b kesedelmes az b. pfa. 103
 haragra, és igen kegyelmes. nem v. 8.
 a mi büneinc szerezet ez elkedet
 mi velünc, sem a mi alnoklagunc
 szeret nem fizetet meg minekünc,
 mert mely igen magasb az éegh
 az földtől, olyan igen naggya töt-
 te, az ő irgalmassagat az őtet felő-
 kőn. Mely igen mélyre vagyon
 az

az nap kelet, nap nyugottól, olyan
 an igen taúol vetette mi tóllunc, *id*
 mi bűncinket, mert ő iol tudgya,
 hogy mi romlando edényec vagy-
 unc, meg emlekezie rolla hog' por-
 roc vagyunc.

Ez zel az Istenec irgalmassa-
 gaual, és a Christufnac dragalatos
 érdemeuel, biztattya, és segiti ma-
 gat Gregorius Nazianzenus, ha-
 tra vetuen minden czelekedetibē
 valo bizodalmat, mikor így szol:

In decimis aut lege meam nō quero salutem,
 Nec mihi spem sillas operum fiducia cœli
 Villa facit, nisi me foueat tua gratia sola,
 Atq; tui sanet mea vulnera istilla cruori, *cest.*
 Quæ mihi, quæ cūctis spes peccatoribus vna

Az tizedben, auagy tőruenyben, nem keres-
 sem az en idueifegemet;
 Sem mennyeknec remenfeget ennekem nem
 adgya a czelekedeteknec,

Semmi bizodalmaisha egyedül csak az te kegyelmed nem legeltet engemet,

Es á te veredne hullaša, az én sebeimet meg nem gyogittya:

Mely ennekem, es minden bűnőfőknek is, egyetlen egy remenségünc.

Negyedic te vigasztalásod ez III.
 legyen, hogy az halál által édes almot veszel, miképpen Christus Vruc Lazarnac halalarol bizonyitya monduan: Az mi barátunc c. Ioan. 11
 Lazar aluszic: és amaz fő ember: v. 11.
 nec meg holt leanyarol d. sz: Palis c. d. Matth
 alunni módgya az halottakat. Az 9. v. 24.
 VVris vgy mond Mofes nec J. El c. 1. Thef.
 idő á te időd, és te meg hallsz, 4. v. 13.
 luszol á te atyaidal. Daudis f. Deut.
 mond: Az én testem remenségben 31. v. 14.
 nyugszic, tudni illic, á fel tamadas g. Pál. 16
 nac remenségében, szabados leuén v. 9.
 az örök rothadástól. Mely remenség
 g. t, sz: Agoston magához tanolt
 m volt

HARMADRESZ ZA

volt kaptsolni, mikor ezt monda
 gyá. Tellyes minden mi bizodal
 munknac remenfege, czac á Chri
 stus halalaban, fel tamadasaban. és
 az ő dragalatos verében vagy on
 helyhesztetue.

Holot penig az halal czac álő
 legyen, meltan nem kel tölle meg
 remülnőd, mint hogy tudodis, ho
 gy te meg nem halsz, hanem amaz
 alomban vagy elendő, á mi kép
 a.Psa, 118 pen David mondgyá. ⁴ Nem ha
 v.17. loc meg hanem élec, és az Vvrnac
 czelekedetit hirdetem. A te tested
 az koporsóban nyugszic, és á te
 lelked menyben el, mind az vtol
 so napig, aholot mind testestől lel
 b.1. Thef keftől, mindenkoron ^b az VVrt
 4.v.17. leszesz. Mikor azért, érzed ielen
 c.lsa. 26. leñi á te életed nec végét, akkor me
 v.20. ny bé az te agyas hazadban ^c és
 zard

zard bé aytodat vtannad, reicz el
magadat egy keuelle, és imadgy^a
ad az Istent, hogy vgy alhassal el, d. Gene.
mint Iacob Patriarcha el alut, 49. v. vlt

Oetődic te vigasztalafod ez lez V.
gyen, hogy iollehet vgyan *a* te te^a
sted (*e.* mely teremteskor az föld pota e. Gen. 2.
bol formaltatot volt) halando legy- v. 7. & ca
en, és azért ismeg földé leyendő: 3. v. 19.
mind az által *a* te lelked nem ha-
lando, sem *a* földben maradando
nem lesz en, miképpen soe erőste-
geckel igyekezik ezt Lucretius f. f. lib. 3.
meg bizonyítani: és Plinius is igen 3. g. lib. 7.
otalmazza. Meg gondoluan az cap. 55.
el temettetet emberne Abraham
tyat, miképpen azt szent Agoston
meg irya ^a ahol igy szol: Menny- a. ad fra-
űnc be az halottaknac koporsó- tres in
iokba, és lassuc meg mit talallyunc Heremo
ot, ha el nézendőnc, ot talallyuc az serm. 48.

HARMADRESZ AZ

holtaknac feieket, veseyeket, és has-
fökat : az feiekenben találunc, az a-
gy velőből lőt szokdeczelo varas-
beřakat, a vesekenben kigyokat, az
hasban ki posgo fergeket, mellye-
ec a testnec belső részeiből termöt-
tenec, mellyeket mind latuan az
halando ember, el aŕira meg iszo-
nyodic ez illyen latastol, hog zac
egyeyel sem kiuan olyan helyen
mulatny, oly igen iszonyu dolog
az holt testet latni. Ezeket Augu.

Hiendő dolog vgyan, hogy a
meg holt test meg rothadgyon, és
lassan lassan semmiue legyen. vgy
hogy az gyenge szeletskere gö-
zölögue ki paralkodgyéc : de mi-
nd az által az olyan testet, ama-
vtolso napon fel tamadandonac
lenni, nem tagadando, mert fel ta-
mad rothadatlanfagban. ^b Mely
fel

fel tamadást hifzúnc lenni, az Apo-
 stoli credo szerent, de modgyat
 nem tudgyuc. Azokaért Lucreti-
 usnac és Pliniusnac, pogany, Isten-
 telen, és hamis velekedés tellyes-
 séggel ki rekesztetuen, az Isten i-
 géyének változhatatlan igazsága
 ez, hogy az porból lőt ember, is-
 meg földbe legyen, a miből valo volt,
 az lelec penig, meg téryen az Isten
 hez, ki őtet atta volt, a mint a Præ-
 dikator Salomon mondgya. *Cy* ^{c. Eccl. 12}
 rillus azt írja, hogy hiñi kel, ez eñ- ^{v. 7.}
 nec az igeknec: Mikor az szen-
 teknek lelkek testekből ki mennec,
 hogy a mennyei atyanac kezeiben
 legyenec repüllendőc. Mert a Chri-
 stus lelkét az ő atyanac kezében
 atta, hogy attol, és az által kezd-
 tet véuén, ez dologban bizonyos
 remenségűnc lenne. hogy a mi lel-

HARMADRESZ AZ

künc, holtunc vtan Isten kezében
leendő, és mind örökké Christussal
edgyüt élendő. Mert ezért kiuant
sz. Pal meg halni és á Christussal
edgyut lenni, Ezeket Cyrillus.

d. Mach
7. v. 22.

Amaz hét Sido Martyromok
nac az. Anyokis d monda. Sem az
lelket, sem az életet nem én attam
tinéktec, sem az életet ő allatokat. mel
lyekből all mindenitec, nem én czi
naltam őszue, hanem az Isten, ki
ez vilagot teremtette, és minde
neket, a mellyec ő beñe vadnac, és
mindeneknec nemzését talalta, a
zon Isten vizontag meg adgia ti
néktec nag irgalmassagabol, mind
lelketeket, s mind életéteket, kie á
ti életéteket, most az ő törvényéért
meg vtaltatoc. Ezt az leleknek
halhatatlansagát ő maga Christus
sis bizonyitya, * így szoluan: Ne
felye

e. Matth.
10. v. 28.

felyetec azoktól, kic á testet meg
 őlic, az lelket pedig meg nem őlhet-
 tic. Is meg az toluaihoz forduluan
 az keresztt fan f monda: Ma én ^{f Luc. 23}
 velem leszelz Paraditsomban. Ho ^{v. 43.}
 gy ha, ki menuen az holt testből
 az lelec, az testel edgüt el veszne,
 nem lehetne Christussal edgyüt
 Paraditsomban: auagy az őrc: é-
 letben. Az Christus pedig mind
 őrc:ké él, tehát az te lelkedis mind
 őrc:ke él.

Irya sz: Lukats ^f Iairusnac meg g. Luc. 8.
 holt leannya felől, hogy az Chri- ^{v. 55.}
 stus szauara visz ha idő legyen az
 ő lelke. Bizony ha vgyan tellyes-
 séggel, meg holt, auagy ki oltatot
 őolt volna az ő lelke, visz ha nem
 időhetet volna. Ez képpē oluassuc, ^{4 a. 1. Reg.}
 hogy az Illyés Prophétatol fel ta. ^{17. v. 22.}
 madasztatot, meg holt gyermek-
 nekis

HARMADRESZ AZ

nekis, vizsgálha írt legyen az ő lelke.

Ezeckel, és az Isten igeyének,
 sic szantalan több bizonylag teteli-
 uel, nyilván meý bizonyítatic, hogy
 az lélec halhatatlan legyen, melly-
 et, meg *a* poganyoc közzét való, és
 telmesb Philosophusoknakac vele
 kedesek is bizonyítac, vgy mint Pla-
 tonac, ^b Aristotelesnac, ^c Ciceronac
 és Nagy Catonac, ^d s ezekhez has-
 sonlokac (irásokból ki tettzie.)
 Mely disputatioknac summaryat, és
 erősségit szorgalmatoson őszue-
 guast. ^e szedegette, és meg magyarázta
 Chytræus David, az ő könyvetke-
 iének második részében, az halal-
 rol, és örök életről. ^f

Ebben az erős vigasztalásban,
 hogy *a* te lelked halhatatlan légen,
 erős hűttel, mind halalig maradj
 meg, és ne legy arról szorgalma-
 tos,

b. de re-
 pub. lib.

10.

c. de ani-

ma. lib. 2.

d. Tusc.

quæst. 1.

e. titulo,

de ani-

mæ ino-

11.

tos, houa legyen lelked, holtod va-
tan menendő: mint Aelius Adri-
anus Császárrol iryac, hogy ketel-
kedet volna felőlle: kiről azt ö-
uassuc, hogy halalakor imez ver-
seket mondotta volna:

Animula vagula, blandula
Hospes comesq; corporis
Quæ nunc abibis in loca?
Pallidula, rigida, nudula,
Nec ut soles dabis iocos.

En lelketsem, budosotkam, s. hízeltkedős-
Vendege, es vti tarfa testemnek, (kem.
Mostan tevallyons miczoda helyekre megy é
Halouanyotska, hideg, s. mezitelen lelketseké.
Es szokafod szerent, nem adts nyaias czuffia-
(gokat,

Mert á te lelkednec haza, á me-
nyorszag leszen, áhol az Christus
ül, az ő attyanac iobyán, ot leszen
á te lelkedis, és ő velle mind öröc

HARMADRESZ AZ

E. loz. 17.
v. 24.

Ke él, miképpen ő halalakor. te és
retted, és mi érettünk is mi nyaiun-
kert, s az mi lelkünkért könyör-
gőt, mikor azt mondotta. f En a-
tyam azt akarom, hogy ahol én
vagyoc, ő kis ot legyenec én velem,
hogy lassac az én ditsőffegemet.
Bizonyara sohol senkinec sintsen,
semmi közép helyeis, ahol lehetne
az őrdögötől meg valuan. ki nintsen
é Christussal, vgy mond sz: Ago-
ston. 6 Ne vetekedgyel tehát arról
te magadban ha purgatoriumban
légyen a te lelked menendő, mely-
ben azt gondoltac, hogy az lelkec
mind addig tűzzel égettetnec, va-
lamig az bűnöknek maradec szen-
nyességi ki nem égettetnec. Mely-
ről való amaz Decretombeli mő-
das, lásd meg. 4 Platonis 6 szinten a-
zonképpen irya meg a Purgato-
riumot

g. de pec-
cat. meri-
tis & re-
miss. li. 1.
cap. 18.

a. in decr-
c. qualis
distinc.
25.
b. in Ph-
edone.

riumot, mint az Papistac: Kit kö^o. in 6.
uetet virgiliusis meg iruan az purAentid.
gatoriumot; az hol így szol.

(tus omnes

Non tamen omne malum miseris, nec fundi-
Corporeæ excedunt pestes, penitusq; necesse
Multa diu cõcreta modis inolescere miris (est
Ergo exercentur pœnis, veterumq; malorum
Supplicia expendunt, aliæ panduntur inanes
Suspensæ ad ventos, alijs sub gurgite vasto
Infectum eluitur scelus, aut exuritur igni,
Quisq; suos patitur manes, &c.

Mind az által szegenyeknek nem minden ny-
auallyaioc, sem mindeneftõl fogva:

Hal meg minden testi betegsegec, es tellyel,
leggel szükseges.

Hogy sokaig, az soc õszue elegiedettec, czo-
damodon nõyenec fel.

Annacokaert kinzattatnac, es az regi gonosz
bünõknek

Büntetefit fizetic, nemelylec ki teryelztet nec
az üres

Szelekre fel függesztetuen, nekiknek az nagy
mely õruenben

Mals

HARMADRESZ AZ

Mofattatic kifertelmes latorlagoc, auag' tüz-
ben egettetic meg:

Kiki mind az ő maga kinnyat szenedi, &c.

Nagy részre, meg erőssítettet
ez a pogany tévelyges az Purga-
torium felől. a Gregorius Magnus
d. li b. r. Dialogusabol a az hol az ő ma-
cap. 40. yoriarol szol: Ezt követte Orige-
nes, ki felől azt iryac, hogy ez ha-
mis talalmanacaz ő eredetit, ő hin-
tette legyen el, az kereszttyen Anya
szenegyházban. Augustinus (ki
ő magát a Plato Philosophiaya ala ve-
retnecciya lenni) sohol sem ellenke-
dőbb önnön magaual, mint it ebbé
az helyben, a mint ez az ő köny-
ueiból (in Enchiridio ad Laurentium
scripto cap. 69. & de fide & operibus ca.
16. & de Ciuit. Dei lib. 21. cap. 25.) meg
bizonyodic.

Te peniglen tudgy, mindene-
ket

Ket valamellyec Purgatorium fe-
 lől oluastatnac és mōdattatnac (az
 Papistaktol) tellyefféggel embe-
 rektől gondoltatot hamis talalma-
 nyoknac lenni: noha az Purgato-
 rium tűze felől valo velekedest, az
 felső időkben sokan fel vōttec vol-
 tis, mind az által á mostani időben
 az oc á kementze fūtōc, kic az Pur-
 gatorium tűzēnc kementzēyet
 raktat, immar regtől fogva, az E-
 uangelionnac illyen nagy vilagof-
 sagaban meg tisztattatvan, sokak-
 tol igen erőssen meg győzettettec.
 Mert nintsen az Isten igéicből e-
 rős fundamentoma az Purgatori-
 umnac. Valami penig á sz: irasnac
 meltofoganelkül mondattatic, az
 (á mint Hieronymus mondgya)
 szinten olyan könnyen meg vet-
 tettetic, mely könnyen fel vétetic.

HARMAD RESZ AZ

Az sz:iras bizonyitya, hog ezac
 egyedül az Christus, az ő kinfzen-
 uedésével és halalauval, minden te
 bűneidért, mind a vetekre, s mind
 a bűnnek külső büntetésére nezu-
 tellyesen és egeszzen eleget tőt le-
 gyen d. és hogy te az ő verével
 minden bűnből, meg tisztított
 legy, ő azért büntettet meg, ho-
 gy teneked s bekeséged lenne. Ho-
 lot azért egyedül a Christus, im-
 mar eleget tőt legyen az te bűneid-
 dert, te mast és iob elég tételt, ke-
 relni ném tartozol, s nemis lehet,
 hanem mond ezt az Soltarbol.
 Meg mentetted az én lelkemet az
 halaltól, az én szemeimet a köny-
 hullatastól, és az én labaimat az es-
 settől. Az VVr előtt iaroc, az élők-
 nec földőkön, ahol VVyí égh les-
 szen és VVyí föld. Es igen szé-
 pen

d. Hebr.

10.v.10.

t.1.Ioan.

1.v.7.

1.Isa. 53.

v.5.

g.Pl.116.

v. 8.

a.Isa.65.

v.17.

2.Pet. 3.

v.13.

pen hozza sz: Palis ^c elő, s arrais ^{e. i.} Cor.
int minket d. hogy eg mast vigasz ^{15. v. 57.}
tallyuc ez mondással. Nyugod- ^{d. i.} Thef
gyal el azért, szép czendesen az ^{4. v. vlti.}
Christusban, ki teneked az te ele ^{e. i. o. 11.}
ted e. és fel tamadasod. ^{v. 25.}

Az testől meg valt lélec, nemis
budoshatic szellel it ez vilagi or-
szagokban, d mint igen szépen
meg tanit reia, s meg mutattya ezt
Chrysofostomus. ^{f.} Szent Agostus ^{e. i. n. Mat.}
nis az kazdagrol és Lazarrol va ^{cap 9. ho}
lo prædicatoyaban, efféle ielenése ^{mil. 29.}
ket, az czalard ördögök nec czu-
dainac neuzei Mert az igazaknac
lelkec. ² Isten kezében vadnac, és ^{g. Sap. 31}
nemilleti őket giöttelelem. Holot a ^{v. l.}
zért d te lelked, halando testedből
valo ki mulasa vtan, Isten kezében
legyen, nem szükség, hogy annac
allapattyarol immar te nyughatat-
lan

HARMAD RESZ AZ

lanzkodgyal, mellyet te az VVrnac
kez eiben aianlottal, kinec kez ei
ből senki őtet ki nem ragadhattya,
d mint Christus Vrnac^a mondgya.

a. Ios. 10.
v. 28.

VI.

Hatodic és vtolso vigafztalafod
ez legyen, hogy az Istē ki nem ha
zudhat, az öröc élet nec reméleget
igerte legien teneked meg öröc idők nec

b. Tit. 1.
v. 2.

előtte, d mint sz: Pal mondgya b és
hogy ő tégedet az öröc életre fel
tamafzthasson, s felis akarion ta
masz tani, d miképpen Daudid mōd

c. Psa. 68
v. 22.

gya: c Az Isten minékünc szaba
dito Istenünc, és az mi VVrnac
halalbol ki szabadito VVR, Me
ly igekben iryac hogy el alut legy
en szep czendesen hazaiaban Is
lebiaban, Luther Marton, hatuan
I rom esztendős koraban Anno
Christi 1546.

Mely vigafz talashoz iarulazis,
hogy

hogy az Istennek kegyelméből in-
 gyen, az által az valtság által, mely
 az Christus Iesusban az ő Fiában
 vagyon. ^d meg váltatot és örök é- d. Róm.
 lettel meg ajándékosztatot legy. 3.v. 24.
 Örök életet adot tenéked az Iste. & cap. 6.
 és ez az élet az ő fiában vagyon: v. vi.
 Az kinel vagyon ^d fiu, annac élete
 vagyon, ^d kinel nints az fiu, ^e an^e c. i. ioa. 5
 nac élete nintsen, azt mondgya sz: v. 11.
 Ianos Apostol.

Ez penig az örök élet, hog meg
 ismeried, őtet egyedül igaz Isten-
 nec lenni, ^f és az Iesus Christust ^f, ioa. 17.
 kit ő el borszatot. Ezt a Iesus Chris ^{v. 3.}
 tust hid segítségül, ^d te halalod o-
 ryan, hogy tégedet az ő sz: nevé-
 ért, az örök életben tegyen rész-
 sé. Mert nem adattatot égh al-
 mas neü ^g ki által iduezülhets és ^g, A. 4.
 ő öcké élhes, az ő neüével, Czac ^e v. 12.
 o egyedül

HARMADRESZZA

- gyedül az Christus adgya az örök
 a. Ioan. 10. életet, á miképpen mondgya. ^a Ei
 v. 28. örök életet adoc ő nekic: Az ki
 hiszen ebben az Istenec fiaban,
 b. Ioan. 3 az Iesus Christusban ^b annac örök
 v. 36, élete vagyon, á ki pedig nem hi-
 szen az fiaban, az meg nem lattya
 az örök életet, Ez az az igiret, mel-
 c. I. Ioan. 2. lyel ő minékünc az örök életet ^c
 v. 25. meg igirte: Mas fundamentomot
 d. I. Cor. 3 senki nem vethet, az kiuül, ^d mely
 v. 11. immar meg vettetet, mely az Iesus
 Christus.

Ebben azért á Iesus Christus-
 ban hidgy, és ő neki aianlyad á te
 lelkedet, s-hogy az ő io tetemény-
 ről meg emlekezhessel, és á te erőte-
 len elmedet, az vtan az ő io tete-
 méniuel vigaszalhattad, hasznos
 az meg feszült Christus képénc,
 előtted lenni (de nem hamis Iste-

VIGASZTALASOKRO...

ben, hogy azokat kegyelmesen
menekünc meg adni, és velünc kö
zölni méltosztassé, kit illet
az tisztesség, díszlet, és
bírodalom mind ő
röckön öröcké.

AMEN.

AZ

AZ HALALNAÇ IDEIE E
lőr való köniörgeſ.

Memoria militis
Az Atya Iſtenhez.

MENNYEI ōrōc mindenható atya Iſten.
ki á te ōrōc Fiaddal es ſz. Lelekkel, az em-
bert á földnec porabol teremtetted, es az ő elete-
nec oly hatart vetettel, mellyet által nem haghát.
Ime en te erőſten teremtet allatod, vgyan i ol et-
rzem, hog hamat időn el vegezōdic az en ele tem-
nec futala. Annac ōkaert teneked en teremto m-
nec, ſki ennekem teſtet es lelket attal, es engem, et
iſſiufagomtól fogua elrettel, ſ. kegyelmefen meg-
ratottal az te ſzent igidnec iſmeretiben, mind ez-
mai napig) nagy halakat adoc, ezekert, es min-
den egyeb, en velem való te io teremendert, k²
kiffeb vagyoc minden te irgalmaſſigidnal: es ke-
tec tegedet, hogy az en venſegembennis (mikor
meg fogarkozic az en erőm) el ne hagy eugemet
hanem az vtolſo napon, engedgyed hogy te ve-
led edgyüt elheſſec, amaz boldōg es ōrōc vilagol-
ſagban, melyben ſolakozol, á te ōrōc fiaddal, es á
ſz. Lelekkal, ſ. mindente ſz: Angyaliddal, es valaſ-
coddal, magafztalando es diltterendō Iſten
nind ōrōcke, Amen.

De cardinalibus etc. van uing:

Ad Divum Filium. (127 lup a)

Ad Beati Spiritum Sanctum. (127
levis b)

Index 4 levis.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

